

Złożenie pracy online:

2012-11-28 14:34:35

Kod pracy:

8983

Katarzyna Ruśkiewicz
(nr albumu: 17057*Z/SUM)

Praca magisterska

Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” jako propozycja produktu turystycznego

The project "Bicycling in the Beskid Sadecki" as a proposal of a tourist product

Wydział: Nauk Społecznych i Informatyki

Kierunek: Zarządzanie

Specjalność: zarządzanie w administracji publicznej

Promotor: dr Dariusz Woźniak

Abstrakt

Tematem pracy jest, projekt „Rowerem w Beskid Sądecki”, jako propozycja produktu turystycznego. W celu omówienia tematu pracy przedstawiono podstawy teoretyczne z zakresu produktu i szlaku turystycznego, kolarstwa górskiego oraz dyrektyw unijnych. Celem niniejszej pracy jest zaprojektowanie i opracowanie górskich szlaków rowerowych na terenie Beskidu Sądeckiego. Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki”, jako propozycja produktu turystycznego ma za zadanie przedstawienie Beskidu Sądeckiego, jako regionu przyjaznego dla segmentu turystów uprawiających górską turystykę rowerową. Taki projekt jeszcze nie istnieje, jest to propozycja innowacyjna. Zawarte w projekcie częściowe propozycje na temat dystrybucji, promocji i finansowania realizacji projektu mają charakter wyłącznie ogólny i nie stanowią głównego tematu niniejszej pracy. Metody badawcze użyte przy pisaniu tej pracy to przede wszystkim obserwacje własne, zdobyte doświadczenie podczas uprawiania kolarstwa górskiego, analiza internetowych portali branżowych oraz specjalistycznej prasy o tematyce mountain bike, wywiad i informacje otrzymane od pracowników specjalistycznego sklepu rowerowego „Bikershop” w Nowym Sączu. W pracy zbadano jeszcze możliwości sfinansowania projektu przez Fundusze Unijne i pozaunijne, wynikające z wejścia Polski do Unii.

Słowa kluczowe:

Produkt turystyczny, szlak turystyczny, kolarstwo górskie, Beskid Sądecki, Fundusze Unijne.

Abstract

The theme of the thesis is, the project-“Bicycling in the Beskid Sadecki” as a proposal of a tourist product. To discuss the topic paper presents the theoretical basis of the product range and hiking trail, mountain biking end EU directives. The aim of the thesis is to design and develop mountain bike trails in the Beskid Sadecki. The project “Bicycling in Beskid Sadecki” as a tourist product offer is designed to present Beskid Sadecki, as a friendly region for tourist groups which are interested in mountain biking. This project does not exist. It is the innovative proposal. The draft proposals on distribution, promotion and funding of the project are of a general nature only and do not constitute the main subject of this paper. The research methods used in this study are mainly the author’s own observations, experience in mountain biking, analysis of the web portals and specialist press on mountain biking,

interviews and information received from the staff of specialist bike shop "Bikershop" in Nowy Sacz. The study has examined the possibility of financing the project and the non-EU European Union funds, arising from the Polish entry into the European Union.

Key words:

Tourist product, hiking trail, Mountain Biking, Beskid Sadecki, European Union funds.

Spis treści

Abstrakt	3
Wstęp	7
1. Produkt turystyczny.....	9
1.1 Turystyka w Polsce	9
1.2 Definicje produktu turystycznego	10
1.3 Kategorie produktu turystycznego.....	12
1.4 Struktura produktu turystycznego i jego cykl życia.....	14
1.5 Aspekty terytorialny produktu turystycznego w świetle potrzeb klienta.....	15
1.6 Postrzeganie i ocena produktu turystycznego przez klienta.....	16
2. Szlak turystyczny.....	20
2.1 Rodzaje i definicje szlaku turystycznego	20
2.2 Podstawowe kryteria podziału szlaków turystycznych	21
2.3 Oznakowania szlaków turystycznych, pieszych, rowerowych, konnych	21
2.4 Szlak jako produkt turystyczny	33
3. Kolarstwo górskie - czynniki wpływające na wzrost popularności górskiej turystyki rowerowej oraz dowody rzeczywistego wzrostu zainteresowania kolarstwem górskim.	38
3.1 Historia kolarstwa górskiego	38
3.2 Odmiany kolarstwa górskiego	38
3.3 Rozwój kolarstwa górskiego.....	41
4. "Rowerem w Beskid Sądecki" propozycja projektu	54
4.1 Cel projektu	54
4.2 Położenie geograficzne i walory turystyczne Beskidu Sądeckiego.....	54
4.3 Projekt a ochrona środowiska	58
4.4 Określenie i wytyczenie szlaków głównych i szlaków bocznych (drugorzędnych).....	60
4.5 Główne ośrodki i infrastruktura kolarstwa górskiego na terenie Beskidu Sądeckiego	92
4.6 Aspekty dystrybucji	97

4.7 Narciarstwo biegowe, jako alternatywa zimowa (likwidacja sezonowości produktu turystycznego)	100
4.8 Promocja regionu Beskidu Sądeckiego, propozycja dla rowerzystów	101
4.9 Aspekty finansowe i organizacyjne projektu „Rowerem w Beskid Sądecki”	103
5. Możliwości pozyskania Funduszy Unijnych i pozaunijnych na projekt „Rowerem w Beskid Sądecki”	109
5.1 Obecny i przyszły okres programowania.....	109
5.2 Unia Europejska i jej Budżet - czym są i jakim celom służą	110
5.3 Programy operacyjne Funduszy Unijnych- ich wykorzystanie przez Polskę	115
5.4 Potencjalne programy finansowania projektu „ Rowerem w Beskid Sądecki”	123
5.5 Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy.....	130
5.6 Szwajcarski Instrument Finansowy.....	132
Zakończenie	135
Rysunki:	136
Tabele:	137
Wykresy:	137
Bibliografia:	137
Strony internetowe:	138

Wstęp

Celem niniejszej pracy jest zaprojektowanie i opracowanie górskich szlaków rowerowych na terenie Beskidu Sądeckiego. Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki”, jako propozycja produktu turystycznego, ma za zadanie przedstawienie Beskidu Sądeckiego, jako regionu przyjaznego dla segmentu turystów uprawiających górską turystykę rowerową. Zawarte w projekcie częściowe propozycje na temat dystrybucji, promocji i finansowania realizacji projektu mają wyłącznie charakter ogólny i nie stanowią głównego tematu niniejszej pracy. Taki projekt jeszcze nie istnieje, jest to propozycja innowacyjna w związku z tym informacje i materiały o tej tematyce są znikome. Charakterystyka topograficzna Beskidu Sądeckiego stwarza doskonałe warunki do uprawiania różnorodnych odmian kolarstwa górskiego. Dwa pasma Beskidu Sądeckiego przedzielone doliną Popradu stanowią Popradzki Park Krajobrazowy, który prócz kilku ścisłych rezerwatów przyrody niemal, że w całości dostępny jest do eksploracji przez turystów. Gęsta sieć szlaków turystycznych pieszych, konnych, narciarskich, dróg leśnych, ścieżek przyrodniczych, tworzy naturalną sieć komunikacyjną, która przy odpowiednim zaplanowaniu i oznakowaniu stanie się podstawą projektu „Rowerem w Beskid Sądecki”. Zarówno transport kolejowy jak i autobusowy czy prywatny (BUS) już na obecną chwilę dociera do wszystkich strategicznych z punktu widzenia turystycznego miejscowości. Projekt ma na celu integrację całej infrastruktury pod względem logistycznym. Oprócz propozycji projektu w niniejszej pracy zostaną przedstawione możliwości dofinansowania danego projektu przez fundusze unijne i pozaunijne. Zostanie również sprawdzone czy projekt wpisuje się w ramy Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego.

Metody badawcze użyte przy pisaniu niniejszej pracy to:

- obserwacje własne zebrane i częściowo przedstawione na stronie www.roverempogorach.pl, której jestem współautorką.
- wiedza teoretyczna i praktyczna, jaką zdobyłam podczas uprawiania kolarstwa górskiego na terenie Sądecczyzny.
- analiza internetowych portali branżowych oraz specjalistycznej prasy o tematyce MTB.

- Wywiad oraz informacje otrzymane dzięki uprzejmości pracowników specjalistycznego sklepu i serwisu rowerowego, „Bikershop” w Nowym Sączu.
- dane statystyczne i informacje na temat funduszy europejskich pochodzących z oficjalnych stron internetowych oraz ich analiza w świetle projektu „Rowerem w Beskid Sądecki”.

Rozdział pierwszy pracy przedstawia produkt turystyczny, jak jest on oceniany przez turystów i o czym powinien pamiętać twórca produktu turystycznego.

Rozdział drugi przybliża definicję szlaku turystycznego. Podrozdział 2.3 Oznakowania szlaków turystycznych, pieszych, rowerowych, konnych. Jest opisem zaczerpniętym ze strony internetowej www.roverempogorach.pl, której jestem współautorką.

Rozdział trzeci, kolarstwo górskie. Przedstawia nam kolarzy górskich, jako segment odbiorców naszego projektu, oraz jako nisze rynkową, na której można by było zarobić.

Rozdział czwarty, propozycja projektu „Rowerem w Beskid Sądecki”, zawiera sieć strukturalną proponowanych szlaków rowerowych wraz z całą infrastrukturą i orientacyjnym kosztorysem. W podrozdziale 4.4 Określenie i wytyczenie szlaków głównych i szlaków bocznych, posłużono się danymi, które zarejestrował odbiornik GPS podczas przejazdu daną trasą.

Rozdział piąty, opiera się na informacjach zdobytych z rządowych stron Internetowych, zawiera treści na temat Unijnych i pozaunijnych środków finansowania projektu.

1. Produkt turystyczny

1.1 Turystyka w Polsce

Polska, kraj, którego terytorium rozciąga się od morza Bałtyckiego po Tatry, posiada strefę klimatyczną charakteryzującą się występowaniem wszystkich pór roku, czy może być jeszcze bardziej atrakcyjny dla turystów? Badania konsumentów usług turystycznych zagranicznych i krajowych przeprowadzone dla POT (Polskiej Organizacji Turystycznej) na 2011 dowodzą, że wśród turystów krajowych i zagranicznych istnieje bardzo wysoki poziom zadowolenia z wyjazdu do Polski. Turyści z Polski uznali, iż do zalet tego kraju, jako miejsca atrakcyjnego turystycznie należą piękne krajobrazy, to, że można spędzić czas tak jak się lubi oraz, że jest to kraj, który chciałoby się lepiej poznać. Turyści zagraniczni uważają za najbardziej zachęcające do przyjazdu do Polski: przystępne ceny, dobre jedzenie oraz piękne krajobrazy i zabytki¹. Obie grupy turystów zauważyły, że Polska ma piękne krajobrazy i że jest ona krajem, którego walory turystyczne wymagają większej reklamy². „Dochody z turystyki w Polsce stanowią około 2 % PKB i nasz kraj zajmuje tym samym 22 miejsce na światowej liście państw odnotowujących największe wpływy z turystyki międzynarodowej.”³ Turystyka w Polsce cały czas się rozwija, odwiedzają nas turyści zagraniczni, Polacy dążą do poznania swojego kraju i odwiedzają wszystkie jego zakątki. Z badań przeprowadzanych przez POT wiemy, że jest szansa na jeszcze większy rozwój turystyki, rodacy jak i cały świat ciągle za mało wiedzą o Polsce i o tym jak można by było tutaj spędzić ciekawie czas. Rozwiązaniem mogłaby być turystyka motywowana sportem, imprezy sportowe ukazujące piękno danego kraju są świetną reklamą i przyciągają wielu turystów. Niestety badania w tej dziedzinie nie są jeszcze przeprowadzane, ten rodzaj turystyki dopiero się rozwija. Popradzki Park Krajobrazowy, jako pierwsza tego typu placówka w kraju postanowiła zbadać ilość turystów przemierzających szlaki turystyczne. W tym celu zostały zainstalowane na szlakach specjalne czujniki ruchu, do tej pory zbadanie ruchu turystycznego na szlakach było niemożliwe⁴. Turystyka w Polsce to zabytki, przyroda i dobre, tanie jedzenie. Według Instytutu Turystyki w pierwszym kwartale 2012 roku nasz kraj odwiedziło 3 mln turystów to jest o 12% więcej

¹ <http://www.pot.gov.pl/dane-i-wiedza/badania-i-analazy> (data odczytu 20.11.2012)

² <http://www.pot.gov.pl/dane-i-wiedza/badania-i-analazy> (data odczytu 20.11.2012)

³ <http://www.investor.wroclaw.pl/przychody-z-turystyki-w-polsce> (data odczytu 20.11.2012)

⁴ <http://tydziennowosadecki.pl/index.php/aktualnosci/2734-czujniki-ruchu-licza-turystow-w-beskidzie-sadeckim> (data odczytu 20.11.2012)

niż w tym samym okresie w roku 2011⁵. „W 2010 roku Polacy wzięli udział w 33,9 mln krajowych podróży turystycznych (o 10% więcej niż w 2009 roku).”⁶ Na tle Polski, Małopolska ma najbardziej korzystne wskaźniki dotyczące potencjału turystycznego w odniesieniu do szlaków turystycznych, walorów przyrodniczych i muzeów⁷. Jednak przeprowadzone przez MOT (Małopolską Organizację Turystyczną) badania ruchu turystycznego w Małopolsce 2009 wskazały spadek ogólnej liczby odwiedzających o 17,27% w stosunku do roku 2007, który okazał się najlepszym rokiem w badanym przedziale czasowym 2003-2009. I i III kwartał 2009 roku cieszył się zdecydowanie większą ilością gości odwiedzających Małopolskę nie wliczając w to samego miasta Krakowa⁸. Można spróbować wysnuć wniosek, że stworzenie szlaków rowerowych na terenie Beskidu Sądeckiego pozwoliłoby na zwiększenie zainteresowania turystów tym regionem i otworzyłoby drogę do nowego segmentu turystów – kolarzy górskich. Co z kolei sprzyjałoby otwarciu szkółek i klubów kolarstwa górskiego, które z biegiem czasu mogłyby się przeobrazić w teamy i wychowywać nowych mistrzów Polski w tym sporcie. Czy sieć górskich szlaków rowerowych może być produktem turystycznym dla Polski?

1.2 Definicje produktu turystycznego

Produkt turystyczny jest produktem o bardzo złożonej strukturze, to nie tylko konkretne usługi czy towar, to również oczekiwania, jakie ma turysta, co do danego produktu. Przeżycia związane z pobytem w danym miejscu często są subiektywne, nie dla każdego ta sama rzecz jest równie atrakcyjna⁹. Kolejny problem, jaki pojawia się przy produkcie turystycznym jest jego sezonowość. Wynika ona z wahań popytu między poszczególnymi okresami zarówno w ujęciu sezonu jak i tygodnia czy dnia¹⁰. Produktem turystycznym jednocześnie można nazwać dobra i usługi związane z turystyką i zaspakajające potrzeby turystów, czyli np.: noclegi, przejazdy, usługi przewodnickie, jak i podstawowe dobra turystyczne, dla których turysta odwiedza dany region, czyli np.: walory turystyczne regionu, zabytki¹¹. Najczęściej spotykaną definicją produktu turystycznego jest definicja według Gołembskiego (1998) przedstawiająca

⁵ <http://www.intur.com.pl/statystyka.htm> (data odczytu 20.11.2012)

⁶ <http://www.intur.com.pl/statystyka.htm> (data odczytu 20.11.2012)

⁷ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/kts_turystyka_w_2011.pdf (data odczytu 20.11.2012)

⁸ <http://www.mot.krakow.pl/index,a,b,c,16.html> (data odczytu 20.11.2012)

⁹ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt turystyczny, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2005 s.65

¹⁰ D. Dudkiewicz, Marketing usług turystycznych, Warszawa 2009 s.79

¹¹ J. Altkorn, Marketing w turystyce, Warszawa 2002 s. 98

nam produkt turystyczny, jako „wszystkie dobra i usługi nabywane przez turystów w związku z wyjazdem poza miejsce zamieszkania i to zarówno przed rozpoczęciem podróży jak i w czasie pobytu poza swoją rodzinną miejscowością”¹². Jest to definicja skupiająca się na materialnych korzyściach z turystyki. Zupełnie inną wizję produktu turystycznego ma V.T.C. Middleton (1996) według niego „produkt turystyczny jest mieszanką trzech głównych składników: atrakcji i infrastruktury turystycznej w miejscu docelowym oraz dostępności do nich”¹³. Z istniejących definicji produktu turystycznego można wywnioskować, że produktem turystycznym mogą być zarówno szlaki rowerowe, które chcemy przejechać wraz z całą infrastrukturą związaną z nimi, jak i nocleg w przydrożnym motelu. Biuro turystyczne, które sprzedaje nam atrakcyjną wycieczkę na Hawaje z przelotem samolotem i noclegami w luksusowym hotelu, lub wycieczkę do Afryki, w skład której wchodzi ekscytujące safari po pustyni –również sprzedaje nam produkt turystyczny. Trudniej o definicję, która zwróciłaby uwagę na psychologiczne aspekty produktu turystycznego. S. Medlik (1995) spróbował połączyć w swojej definicji produktu turystycznego, dwa punkty widzenia, czyli od strony turysty i przedsiębiorcy. Stworzył on produkt turystyczny sensu stricto, czyli wszystko to, co turysta kupuje oddzielnie, w formie pewnego pakietu usług, oraz produkt turystyczny sensu largo. Jest to, to wszystko, co turysta robi plus to, z czego korzysta podczas wyjazdu, produkt ten obejmuje również wyjazd z punktu widzenia turysty, czyli całe przeżyte doświadczenie od chwili opuszczenia domu do chwili powrotu¹⁴. Problematykę produktu turystycznego można również rozpatrywać z trzech punktów widzenia¹⁵:

1. Touroperatora, przedsiębiorstwa, produktem jest wtedy zestaw usług turystycznych, które będzie można sprzedać docelowemu klientowi w formie pakietu.
2. Zarządzającego obszarem tak zwana strefa podaży, tutaj produktem turystycznym będzie jakaś atrakcja turystyczna znajdująca się na danym obszarze np. szlaki turystyczne górskie, zabytki, wesołe miasteczko, delfinarium wszystko to, co sprowadzi turystów do danego miejsca. Dany teren musi mieć odpowiednio rozwiniętą infrastrukturę oraz dobrze wypromowany swój wizerunek, po to by przyjeżdżający turysta czuł się usatysfakcjonowany i nie żałował wydanych środków finansowych.

¹² J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt turystyczny, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2005 s.73

¹³ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt ...,op. cit., s.73

¹⁴ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt ...,op. cit., s.73

¹⁵ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt ...,op. cit., s.74

Takimi działania przyczyniają się do dalszego rozwoju produktu turystycznego obszaru.

3. Klienta inaczej strefa popytu. Ten punkt widzenia jest najtrudniejszy do zdefiniowania. Klient dużą wagę przykładają do emocji, zainteresowanie danym produktem, pozytywny odbiór produktu turystycznego oraz finalna satysfakcja po jego konsumpcji, powoduje popyt na dane miejsce, region czy wycieczkę oferowaną przez touroperatora.

„Bez względu jednak na formę produktu turystycznego, służy on zawsze zaspokojeniu potrzeb turystów, którzy oczekują określonych korzyści.”¹⁶

1.3 Kategorie produktu turystycznego.

Turystyka jest dziedziną, która rozwija się zaskakująco szybko a człowiek z kolei szybko się nudzi, potrzebując, co pewien czas odmiany. Stałe zmiany zachodzące na świecie w środowisku, polityce, społeczeństwie i rozwoju technologiczno-naukowym, przyczyniły się do podziału produktów turystycznych według ich rodzajów. Produkty proste, które same w sobie mogą być produktem turystycznym (np. usługa, rzecz) i produkty turystyczne złożone, które wspólnie z innymi tworzą oddzielny produkt (np. impreza turystyczna, obszar)¹⁷. Każdy produkt turystyczny posiada swoje charakterystyczne elementy określające jego istotę na tej bazie wyróżniono następujące kategorie¹⁸:

- Produkt turystyczny, jako pojedyncza usługa turystyczna, czyli np.: możliwość przenocowania w hotelu, zjedzenia obiadu na stołówce, informacja czy usługa przewodnictwa.
- Produkt turystyczny- rzecz. Może on funkcjonować samodzielnie, zazwyczaj stanowi dodatek do innych produktów. Jest to wyłącznie dobro materialne, np.: mapy turystyczne, przewodniki, pamiątki można zaliczyć do niego również sprzęt turystyczny.
- Produkt turystyczny- wydarzenie. Musi być przede wszystkim podany czas i miejsce tego wydarzenia, powinno się ono powtarzać cyklicznie np.: co rok, po to by osoby

¹⁶D. Dudkiewicz, Marketing usług turystycznych, Warszawa 2009 s.79

¹⁷A. Panasiuk, Marketing usług turystycznych, Warszawa 2006 s. 79

¹⁸J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt turystyczny, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2005 s.74

zainteresowane takim produktem mogły zaplanować sobie czas wolny w tym terminie. Ważnym elementem takiego wydarzenia jest jego charakter, wyjątkowość, każdy turysta powinien chcieć wziąć w nim udział i nie zaprzestać na jednym razie. Wydarzenie, jako produkt turystyczny może występować samodzielnie jak i może być częścią składową dla produktu turystycznego- imprezy lub miejsca

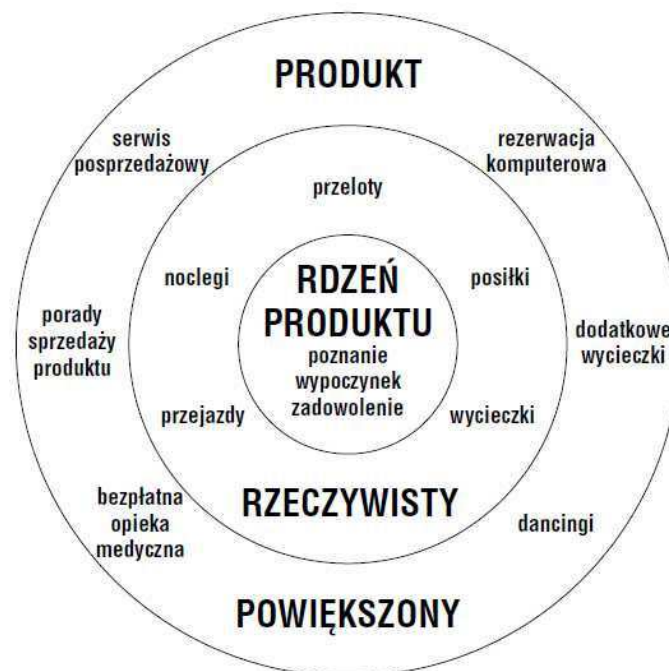
- Produkt turystyczny- impreza, pakiet kilku pojedynczych usług lub usług i dóbr materialnych, oferowanych przez organizatorów turystyki np.: pakiet turystyczny czy wyjazd all inclusive. Czyli najbardziej popularna kategoria produktów turystycznych znajdujących się na rynku.
- Produkt turystyczny- obszar (miejsca, region, park narodowy itp.). Jest to bardzo złożony produkt, oferuje on nie tylko walory przyrodnicze, ale wszystko, co na danym terenie się znajduje np.: hotele, kawiarenki, baseny, ścieżki rowerowe, wszystko to, dzięki czemu dana miejscowość, region jest dla turystów atrakcyjny. W tej kategorii produktu turystycznego jest również zachowanie mieszkańców danego terenu, zdarzenia, jakie się tam mogą przytrafić turyście, jakieś stereotypy, pogłoski krążące o danym terenie. „*Produkt turystyczny- obszar może być bardzo ważnym czynnikiem wspomagającym kształtowanie i rozwój regionu turystycznego*”.¹⁹
- Produkt turystyczny- obiekt, charakteryzuje się jedną wiodącą usługą w danym regionie np.: w Malborku główną atrakcją turystyczną jest zamek krzyżacki. Cała miejscowość jest nastawiona na reklamę zamku krzyżackiego i dbanie o jego wizerunek oraz stan techniczny, dzięki temu turyści wiedzą, że w Malborku jest największy zamek krzyżacki w Polsce.
- Produkt turystyczny- szlak. Grupa miejsc, obiektów połączonych jakąś idą, myślą przewodnią. Te poszczególne punkty na mapie muszą mieć ze sobą coś wspólnego, jakąś przyczynę, dla której ludzie chcieliby je odwiedzić. Powinny być one również połączone oznakowaną trasą. Mogą występować szlaki tematyczne np. Szlak Architektury Drewnianej, albo górskie szlaki turystyczne np. piesze, rowerowe, konne. To, jaki szlak wybierze turysta zależy od tego, jaki rodzaj turystyki go interesuje.

¹⁹ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt turystyczny, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2005 s.116

1.4 Struktura produktu turystycznego i jego cykl życia.

Produkt turystyczny można podzielić na trzy części²⁰:

- Rdzeń produktu (istota produktu), czyli odpowiedź na pytanie: po co turysta rzeczywiście przyjeżdża do danego miejsca? Co on faktycznie kupuje i z czego korzysta?
- Produkt rzeczywisty, turysta przybywając na miejsce, które chciał odwiedzić, korzysta z różnych usług podstawowych i komplementarnych, typu nocleg, wyżywienie, informacja, bezpieczeństwo. Wszystko to daje razem usługi tworzące produkt rzeczywisty.
- Produkt powiększony (poszerzony), wszystko to, co jeszcze bardziej zachęci turystę do zwiedzenia danego miejsca, lub skorzystania z tego a nie innego pakietu. Coś, czym dane miejsce lub pakiet będzie się wyróżniać od innych mu konkurencyjnych.

Rysunek 1. Struktura produktu turystycznego. Źródło: J. Altkorn „Marketing w turystyce” s. 102.

Produkt rzeczywisty wraz z postępem turystyki zmienia swoją zawartość. To, co wcześniej wchodziło w skład produktu poszerzonego z biegiem czasu zostaje przeniesione do produktu rzeczywistego. Jaki jest tego powód? Turystyka we współczesnym świecie szybko się

²⁰ J. Altkorn, Marketing w turystyce, Warszawa 2002, s. 100.

rozwija, jest coraz większa konkurencja na rynku oferentów. Dzięki konkurencji, turysta za te same pieniądze dostaje coraz więcej dodatkowych usług zawartych w pakiecie. Czyli wszystko, co wcześniej było dodatkiem do oferty i stanowiło skład produktu poszerzonego, zaczyna być standardem dodawanym gratis do ofert, stając się tym samym produktem rzeczywistym. Każdy produkt turystyczny posiada również swój cykl życia, składający się z czterech faz²¹: wprowadzenia, rozwoju (wzrostu), dojrzałości i obumierania (spadku sprzedaży). Najbardziej niebezpieczną fazą dla produktu turystycznego jest faza dojrzałości, łatwo z niej przejść do fazy obumierania. Następuje tak zwane przekroczenie pojemności turystycznej, turyści przestają być przyjaźnie nastawieni do turystów i nikt nie myśli już o korzyściach, jakie płyną z posiadania miejsca atrakcyjnego turystycznie, tylko każdy wytyka ogólne wady, z których podstawową jest brak spokoju. Żeby produkt turystyczny mógł istnieć dalej na rynku i nie przeszedł do fazy obumierania, trzeba cały czas śledzić działania konkurencji i stale wprowadzać uaktualnienia do stworzonej wcześniej oferty. Inaczej produkt umiera, staje się nieatrakcyjny dla klienta. Należy również stale szukać nowego segmentu odbiorców, dla którego można by było stworzyć nowy produkt turystyczny. Współczesny świat daje nam możliwości, powstaje coraz więcej różnych form ruchu, człowiek staje się świadomy dobrodziejstw wynikających z uprawiania sportu a ruch jest modny. Turystyka jest ściśle powiązana z ruchem, zwycięstwa polskich sportowców pomagają w kształtowaniu świadomości młodzieży z dobrodziejstw płynących z uprawiania sportu. Powstają różne odmiany standardowych dyscyplin sportowych pozwalające na stworzenie nowych produktów turystycznych. Pozwala to w odnajdywaniu nisz klientów, dla których można by było tworzyć „coś” zupełnie wyjątkowego.

1.5 Aspekty terytorialny produktu turystycznego w świetle potrzeb klienta.

Patrząc na produkt turystyczny pod kątem terytorialnym mamy do czynienia z produktem turystycznym złożonym, oferowanym przez pewien obszar. To oznacza, że produkt turystyczny składa się z naturalnych (czyli morze, góry, lasy, jeziora) i sztucznych (czyli kompleksy basenowe, wyciągi narciarskie) dóbr turystycznych. Tym dobrem turystycznym towarzyszą określone usługi i towary, np.: noclegi, wyżywienie, łatwy dojazd do określonych

²¹ J. Altkorn, Marketing w turystyce, Warszawa 2002, s. 107.

miejsc²². Wiadomo również, że wszystkie udogodnienia umożliwiające korzystanie z dóbr turystycznych powodują większe prawdopodobieństwo wyboru akurat tego regionu do spędzenia wolnego czasu przez turystę.

Wszystko musi być dopasowane do potrzeb klienta. Gdyby nie klient nie istniałaby turystyka, to popyt turystyczny powoduje, że biura turystyczne mają możliwość zbadania, jakie miejsca są chętnie odwiedzane i dlaczego, w jakim wieku są ludzie chcący korzystać z wyjazdów, jakie fundusze przeznaczą na to i czego oczekują od takiego wyjazdu. Informacja taka pozwala biuram turystycznym na stworzenie produktu turystycznego przeznaczonego dla odpowiedniej grupy wiekowej i statusowej pod odpowiedni segment rynku turystycznego. Po prostu nie każda wycieczka jest dla każdego. Zapalonych narciarzy zjazdowych w zimie nie wyślemy na tereny bez wyciągów narciarskich, a starszych turystów lubiących spacerować po alejkach sanatoryjnych w ciszy i spokoju nie wyślemy do kurortu narciarskiego gdzie w dzień panuje prawdziwe białe szaleństwo a wieczorem zaczynają się różnego rodzaju głośne imprezy. Właśnie dlatego ważne jest właściwe rozpoznanie rynku przez organizatorów turystyki tworzących pakiety turystyczne, nie ma możliwości stworzenia jednego pakietu uniwersalnego dla każdego, ponieważ każdy z czynników osobowych (wiek, sprawność fizyczna, zainteresowania-hobby, charakter itp.) ma inne potrzeby do zaspokojenia.

1.6 Postrzeganie i ocena produktu turystycznego przez klienta

Tworząc produkt turystyczny musimy pamiętać o psychice człowieka, o tym jak łatwo człowiek pamięta to, co złe, a do dobrego szybko się przyzwyczaja. Produkt turystyczny nie tworzymy dla siebie – tworzymy go dla turysty, dlatego też musi być on odpowiednio sprzedany. *„Różnorodność wrażeń może mieć wpływ na proces kreowania produktu turystycznego. Plan miasta, ulice, pomniki, budowle i ich położenie pozostają przez lata bez zmian a jednak ten sam układ ma inne znaczenie dla mieszkańca, użytkownika, turysty”*²³. Nie wystarczy, że nasze okolice słyną z pięknych krajobrazów, lasów i rzek, zwierząt znanych tylko z książek, telewizji czy Internetu. Chcąc z tych walorów naturalnych danego regionu zrobić produkt turystyczny, musimy go odpowiednio przystosować, zadbać o dobry dojazd, nocleg, wyżywienie, dobry odbiór tego miejsca i przede wszystkim dobrą reklamę. Ludzie

²² J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt turystyczny, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2005 s.90

²³ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt..., op. cit., s. 139

muszą wiedzieć gdzie mają przyjechać, co mogą tutaj robić i jakie imprezy okolicznościowe na tym obszarze się odbywają.

Ważnym elementem produktu turystycznego są również „tubylcy”, ale na to niestety nie mamy wpływu. Turysta lubi przyjeżdżać w miejsca gdzie obsługa schroniska czy hotelu będzie miła, a pani z kawiarenki za rogiem poda dobrą kawę zawsze z uśmiechem.

Produkt turystyczny może być różnie postrzegany przez odbiorców. *„Percepcja (postrzeganie) to proces „zapisywania” w pamięci obrazów rzeczywistości, wynikających z dotychczasowych doświadczeń (życiorysu) człowieka. Te doświadczenia zależą od cech indywidualnych oraz otoczenia kulturowego i geograficznego, w którym żyje jednostka”*²⁴. Na samym początku turysta zaczyna oceniać samą ofertę przedstawioną w biurze turystycznym, ewentualnie jej elementy.

Jeżeli sam zorganizował sobie wyjazd na bazie np. tego, co mówili znajomi, to ocenie podlega np. trasa dojazdu do miejsca przeznaczenia, czyli stan drogi, jaką pokonuje, otoczenie w jakim przejeżdża itp.

Następnie ocenie zostają poddane wszystkie wrażenia estetyczne, które odniósł po przyjeździe do miejsca przeznaczenia, porównuje to, co zastał, z tym, czego oczekiwał.

Na samym końcu pozostają wrażenia, które zostały w pamięci turysty. To jest najważniejsza część sprzedaży produktu turystycznego²⁵.

Element psychologiczny powoduje to czy kupujący będzie chciał wrócić w dane miejsce i czy poleci ten produkt turystyczny znajomym. Odczucia psychologiczne turysty mogą zniszczyć produkt jak i spowodować, że ta akurat wycieczka, czy miejsce stanie się hitem wyjazdów wszystkich jego znajomych.

*„Celem nowoczesnego przemysłu turystycznego jest nie tylko produkt, lecz także, a może przede wszystkim, poznawanie i zaspokajanie potrzeb klienta”*²⁶. Po II wojnie światowej rozwija się produkt turystyczny globalny (informatyczny), powszechnie dostępny i podlegający ciągłym procesom postępującej specjalizacji. Turystyka obecnie obejmuje nie tylko wyjazdy w celach zarobkowych lub osiedlania się na stałe, aktualnie turystyka to wszystkie typy podróży człowieka²⁷. Nie bez znaczenia na wzrost zainteresowania produktem turystycznym i turystyką ma sytuacja polityczna w Europie i na świecie. Świat pomaga w

²⁴ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt turystyczny, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2005 s. 139

²⁵ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt..., op. cit., s.142

²⁶ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt..., op. cit., s. 22

²⁷ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, Produkt..., op. cit., s. 21

rozwoju turystyki, Polska stała się członkiem Unii Europejskiej, państwo posiada różnego rodzaju umowy, traktaty i porozumienia, które pozwoliły praktycznie na zatarcie granic, ułatwiając podróżowanie. Rozwój technologiczny w dziedzinie informatyki i telekomunikacji przyczynił się do tego, że pewne formalności niezbędne do przekraczania granic państw zostały ograniczone do minimum. Nowoczesne terminale na lotniskach, globalne systemy kontroli dokumentów, urządzenia elektroniczne i systemy ostrzegania przyczyniły się do wzrostu bezpieczeństwa podróży zachęcając tym samym do częstszych podróży. Na terenach wiejskich zaczęła się rozwijać się agroturystyka promująca regiony wiejskie i życie w kontakcie z naturą. Dofinansowania i programy unijne pomogły w ukształtowaniu odpowiedniej infrastruktury terenom biednym tworząc z nich miejsca bardziej atrakcyjne pod kątem turystycznym. Agroturystyczny bum nie miałby miejsca gdyby nie rozwój wielkich aglomeracji miejskich i chęć ucieczki ludzi od miejskiego zgiełku i smogu. Zauważyć można, że regiony coraz częściej szukają na swoim terenie predyspozycjami dla turystyki, władze miast, powiatów, przypominają sobie o konieczności zadbania o zapomniane już szlaki górskie, ścieżki czy ruiny zamku. Klient (turysta) jest coraz bardziej wymagający, gospodarz regionu czy obiektu jest zmuszony do zmienienia swojej mentalności, widząc ciągle rosnące wymagania odwiedzających. Zmienia się również sposób życia człowieka, rozwijają się różne dyscypliny sportowe mające pierwowzór w szeroko rozumianej turystyce i rekreacji np. żeglarstwo, kajakarstwo, kolarstwo czy biegi. Coraz głośniej mówi się o zwycięzcach i przegranych różnych dyscyplin sportowych, które nie odbywają się na stadionach czy halach sportowych, lecz bezpośrednio w terenie. Panujące równouprawnienie kobiet otworzyło drogę paniom do wielu dyscyplin sportowych, dawniej dla nich niedostępnych. Kobiety zaczęły osiągać sukcesy na skalę światową w dyscyplinach, które były kiedyś zarezerwowane wyłącznie dla mężczyzn. Coraz częściej można zaobserwować młodych ludzi, którzy nie koniecznie chcą spędzać większość swojego wolnego czasu przed komputerem, a zaczynają szukać alternatywnych źródeł rozrywki. Gry komputerowe coraz częściej zaczynają być zastępowane różnego rodzaju aktywnością ruchową, sportem i szeroko pojętą turystyką. Sposób spędzania wolnego czasu zmienia się ze statycznego na aktywny. Mnogość i dostępność różnorodnych dyscyplin sportowych pozwalających na ich indywidualne uprawianie, owocuje coraz większą popularnością sportu, wśród młodzieży. Powstaje coraz to większa liczba specjalistycznych sklepów sportowych, gdzie można kupić sprzęt i akcesoria, które dawniej były zarezerwowane wyłącznie dla zawodowych sportowców i niedostępne dla zwykłego obywatela. Szkółki i

kluby sportowe zachęcają „małolatów” do uprawiania różnych dyscyplin sportowych promując już wśród najmłodszych ruch. Egzotyczne niegdyś dyscypliny stają się dziś normalne i dostępne dla wszystkich. Nowe dyscypliny często wykorzystują stare i dobrze znane miejsca. Dzięki coraz większej świadomości, wiedzy i rozumieniu potrzeb ludzi, uatrakcyjniamy te miejsca, dostosowując je do obecnych trendów w turystyce i sporcie, pozwalając odpowiedzialnie i rozsądnie korzystać z walorów, jakie dała nam natura a odpowiednim marketingiem zachęcamy potencjalnych klientów-turystów i sportowców.

2. Szlak turystyczny

2.1 Rodzaje i definicje szlaku turystycznego

W terenie, szlaki turystyczne oznakowane są pewnymi znakami graficznymi umieszczonymi (namalowanymi) bezpośrednio na występujących na szlaku obiektach (drzewa, skały) lub w formie znaków i tablic umieszczonych na drzewach lub słupach. Szlaki turystyczne oznakowane są zazwyczaj kolorami: czerwonym, niebieskim, zielonym, żółtym i czarnym. Kolor szlaku turystycznego nie oznacza stopnia jego trudności. Częste, mylne utożsamianie koloru szlaku z jego trudnością ma zapewne podłoże w oznakowaniu zjazdowych tras narciarskich, gdzie kolor trasy wiąże się z jej trudnością a tym samym z przeznaczeniem dla danej grupy użytkowników. W oznakowaniu szlaków turystycznych, kolorem czerwonym oznacza się zazwyczaj szlak główny (np. Główny Szlak Beskidzki) a pozostałe kolory to szlaki pomocnicze.

W zależności od przeznaczenia, szlaki turystyczne podzielono na kilka grup i rodzajów. Pierwszy główny podział szlaków turystycznych to szlaki wodne i lądowe. Szlaki wodne możemy pogrupować na morskie i śródlądowe. W tych grupach znajdują się min. szlaki żeglarskie i kajakowe. Z kolei do szlaków lądowych możemy zaliczyć min. szlaki piesze (np. górskie), szlaki narciarskie czy też rowerowe. Wraz rozwojem dróg powstały również szlaki dla zmotoryzowanych turystów.

Według dr Z. Kruczka z Instytutu Turystyki i Rekreacji AWF w Krakowie *„Szlakiem turystycznym nazywamy wytyczoną trasę w przestrzeni turystycznej dla potrzeb zwiedzających (nie zawsze oznakowaną), prowadzoną do najbardziej atrakcyjnych miejsc (obiektów) z zachowaniem szeregu przepisów, w tym m.in. bezpieczeństwa i ochrony walorów.”*²⁸

²⁸ Produkt turystyczny – szlak, <http://www.wsth.edu.pl/wydawnictwo/stasiak10.pdf> (data odczytu 19.09.2010)

2.2 Podstawowe kryteria podziału szlaków turystycznych

Obecnie można wyróżnić trzy podstawowe kryteria rodzajowe szlaków²⁹:

- Ze względu na sposób poruszania się na szlaku - jest to kryterium pozwalające na rozróżnienie szlaków pieszych, rowerowych, kajakowych itp. w zależności od formy podróży i rodzaju wybranego środka transportu.
- Kryterium tematyczne - pozwala na wydzielenie szlaku o jakiejś myśli przewodniej np. przyrodnicze, historyczne, kulturowe, biograficzne, architektoniczne itp.
- Zasięg terytorialny - czyli możliwość tworzenia szlaków międzynarodowych, krajowych i regionalnych. Dzięki inicjatywie Rady Współpracy Kulturalnej Europy powstają szlaki europejskie (np. Europejski Szlak Żelaza), krajowe (np. Szlak Orlich Gniazd) czy regionalne (np. Szlak Architektury Drewnianej).

2.3 Oznakowania szlaków turystycznych, pieszych, rowerowych, konnych

Szlakiem turystycznym jest wytyczona w terenie trasa służąca do odbywania wycieczek, oznakowana jednolitymi znakami (symbolami) i wyposażona w urządzenia informacyjne, które zapewniają bezpieczne i spokojne jej przebycie turyście o dowolnym poziomie umiejętności i doświadczenia, o każdej porze roku i w każdych warunkach pogodowych, o ile szczegółowe wymagania nie stanowią inaczej (okresowe zamykanie w przypadku niekorzystnych warunków pogodowych lub ze względów przyrodniczych na terenach chronionych).

Rozróżnia się następujące rodzaje szlaków turystycznych:

- piesze górskie i nizinne oraz ścieżki spacerowe, przyrodnicze i dydaktyczne
- rowerowe
- narciarskie
- jeździeckie
- kajakowe

²⁹ Z. Kruczek, Droga szlaku lokalnego do produktu turystycznego, Kraków – Zawoja 2006, s. 20.

Każdy rodzaj szlaku posiada własny jednolity system znaków i urządzeń informacyjnych zgodny z niniejszą instrukcją. Systemy te muszą być komplementarne, ponieważ szlaki różnych rodzajów mogą być prowadzone wspólnie.

Szlaki turystyczne tworzą spójną sieć na terenie kraju i łączą się ze szlakami w krajach sąsiednich. Część szlaków stanowi elementy sieci międzynarodowych lub ogólnoeuropejskich.

Znaki mogą być malowane farbami wodoodpornymi lub umieszczane w postaci gotowych elementów wykonanych z różnych materiałów i mocowane trwale w zależności od podłoża. W każdym wypadku ich kolory, wielkość i kształty muszą odpowiadać wymaganiom PTTK i mieć estetyczny wygląd.

Zdjęcie 1. Oznakowania szlaków. Źródło: <http://www.roverempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Znaki na szlakach pieszych, rowerowych oraz ścieżkach spacerowych, przyrodniczych i dydaktycznych są wykonywane na białym tle wyłącznie w kolorach: czerwonym , niebieskim , zielonym , żółtym i czarnym .

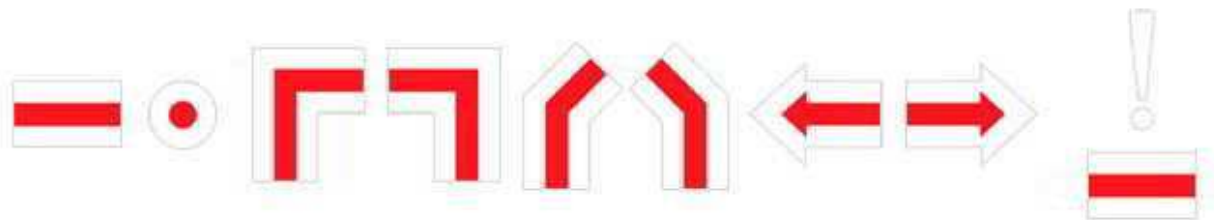
Znaki na szlakach narciarskich wykonywane są na pomarańczowym tle w kolorach: czerwonym , niebieskim , zielonym i czarnym .

Oznaczenia szlaków jeździeckich (konnych) wykonywane są na białym tle w kolorze pomarańczowym .

Szlaki piesze oraz ścieżki dydaktyczno-przyrodnicze

Do oznakowania przebiegu pieszych szlaków turystycznych stosuje się następujące znaki:

- znak podstawowy - prostokątny o wymiarach 90 x 150 mm, składający się z trzech poziomych pasków, przy czym paski zewnętrzne są koloru białego, a pasek środkowy w kolorze szlaku.
- znak początku (końca) szlaku - w kształcie koła o średnicy 100 mm w kolorze białym, w środku którego znajduje się koło o średnicy 40 mm w kolorze szlaku.
- znak zmiany kierunku - znak skrzyżowania o wymiarach 90/180 x 90/150 mm, składający się z trzech pasków, gdzie zewnętrzne są w kolorze białym, a środkowy w kolorze szlaku i występuje z załamaniem pod kątem 90° i 135°, strzałka o wymiarach 90/140 x 176 mm z białym tłem i nałożoną strzałką w kolorze szlaku. W górach zaleca się stosowanie strzałek o wymiarach 100/140 x 176 mm. W terenach trudnych orientacyjnie lub celem zwrócenia uwagi turysty na nagłą zmianę kierunku przebiegu szlaku można stosować wykrzyknik w kolorze białym, umieszczanym nad znakiem podstawowym.

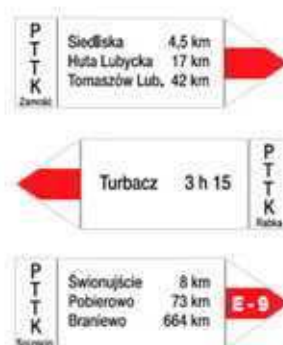

Rysunek 2. Szlaki piesze - oznakowania. Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php>
(data odczytu 24.10.2012)

Inne urządzenia informacyjne stosowane na szlakach pieszych:

- tablica ze schematyczną siecią szlaków - o wymiarach 500 x 700 mm. Tło białe z czarnym liternictwem według wzoru przedstawionym na rysunku dołączonym do instrukcji i kolorowym zaznaczeniem szlaków oraz napisem "PTTK" i nazwą jednostki znakującej, a także z podaniem na odwrocie numeru ewidencyjnego z Centralnej Kartoteki Szlaków PTTK.

- drogowskaz szlaku - o wymiarach 150 x 450 mm (w tym strzałka kierunkowa 110 mm)z oznaczeniem koloru szlaku na strzałce (grocie) drogowskazu, na przeciwnym końcu na białym tle czarny napis "PTTK" i nazwa jednostki znakującej - krój i wielkość liter jak na rysunku. W pierwszym wierszu umieszczamy miejscowość (miejsce) pośrednią, a w drugim miejscowość (miejsce) docelową wraz z czasem przejścia (góry) lub odległości(niziny), a także z podaniem na odwrocie numeru ewidencyjnego drogowskazu z Centralnej Kartoteki Szlaków PTTK.
- dla szlaków międzynarodowych - wprowadza się oznaczenie symbolem lub numerem szlaku poprzez umieszczenie na kolorowym pasku strzałki (grotu) drogowskazu (kolor liter biały lub czarny przy szlaku żółtym).
- tablica z nazwą miejsca (punktu topograficznego) - o wymiarach 150 x 350 mm, żółte tło z czarnym liternictwem.
- tablice informacyjne o zamkniętym szlaku i zagrożeniu lawinowym - tablica o wymiarach 150 x 450 mm na czerwonym tle napis "SZLAK ZAMKNIĘTY" i nazwa jednostki znakującej; tablica o wymiarach 400 x 400 mm z żółtą-czarną szachownicą i napisem "LAWINY", ustawiana w terenie zagrożonym lawinami; tablica pionowa o czerwono-niebieskim tle z białą sylwetką dłoni i białym napisem "ALARM LAWINOWY" informująca o bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia.

Rysunek 3. Szlaki piesze - tablice informacyjne.

Źródło: <http://www.roverempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Na ścieżkach spacerowych stosuje się następujące znaki informacyjne:

- znak podstawowy przebiegu ścieżki kwadrat o boku 100 mm, jest podzielony na dwa trójkąty, z których prawy górny jest biały, a lewy dolny w kolorze ścieżki spacerowej.
- znak zmiany kierunku przebiegu ścieżki stanowi znak podstawowy z dodaniem z lewej lub prawej strony białego trójkąta o wysokości 50 mm.
- drogowskaz informacyjny o wymiarach 150 x 450 mm (w tym strzałka kierunkowa 110 mm) ze zmniejszonym znakiem podstawowym na strzałce (grocie) drogowskazu, na przeciwnym końcu na białym tle czarny napis "PTTK" i nazwa jednostki znakującej - krój i wielkość liter jak na rysunku oraz podanie czasu przejścia (góry) lub odległości (niziny) do punktu docelowego, a także z podaniem na odwrocie numeru ewidencyjnego drogowskazu z Centralnej Kartoteki Szlaków PTTK.

Rysunek 4. Szlaki piesze – ścieżki spacerowe.

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Na ścieżkach przyrodniczych i dydaktycznych stosuje się następujące znaki informacyjne:

- znak podstawowy przebiegu ścieżki kwadrat o boku 100 mm z kolorowym paskiem o szerokości 30 mm biegnącym z lewego górnego rogu do prawego dolnego.
- znak zmiany kierunku przebiegu ścieżki przyrodniczej i dydaktycznej stanowi znak podstawowy z dodaniem z lewej lub prawej strony białego trójkąta o wysokości 50 mm.

Rysunek 5. Szlaki piesze – ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Szlaki rowerowe

Do oznakowania międzynarodowych szlaków rowerowych stosuje się następujące znaki:

- znak podstawowy - kwadrat o boku 200 mm otoczony zieloną obwódką o szerokości 5 mm. W górnej części znaku umieszczony jest wizerunek roweru w kolorze zielonym, poniżej litera "R" i cyfra określająca numer szlaku w kolorze zielonym
- znak początku (końca) szlaku - kwadrat o boku 200 mm otoczony zieloną obwódką o szerokości 5 mm. W górnej części znaku umieszczony jest wizerunek roweru w kolorze zielonym, poniżej litera "R", cyfra określająca numer szlaku oraz koło o średnicy 50 mm w kolorze zielonym
- znak zmiany kierunku - kwadrat o boku 200 mm otoczony zieloną obwódką o szerokości 5 mm. W górnej części znaku umieszczony wizerunek roweru w kolorze zielonym, poniżej litera "R", cyfra określająca numer szlaku oraz strzałka o długości 50 mm w kolorze zielonym

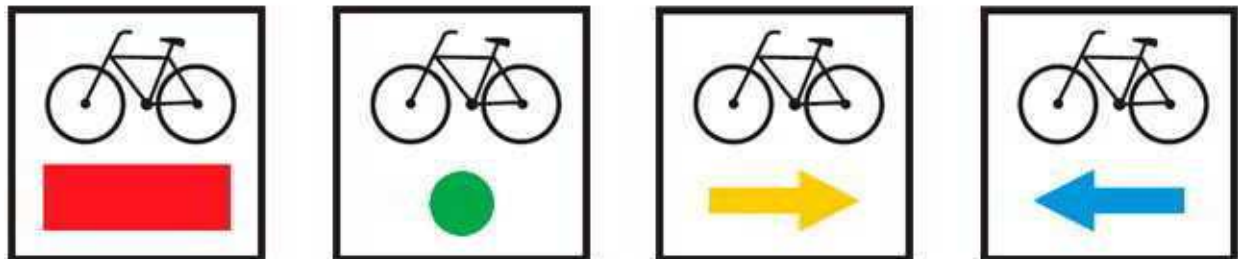
Rysunek 6. Szlaki rowerowe międzynarodowe – oznaczenia.

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Do oznakowania krajowych szlaków rowerowych stosuje się następujące znaki:

- znak podstawowy - kwadrat o boku 200 mm otoczony obwódką o szerokości 5 mm w kolorze czarnym. W górnej części znaku umieszczony jest wizerunek roweru w kolorze czarnym, poniżej prostokąt o wymiarach 150 x 50 mm w kolorze szlaku
- znak początku (końca) szlaku - kwadrat o boku 200 mm otoczony obwódką o szerokości 5 mm w kolorze czarnym. W górnej części znaku umieszczony jest wizerunek roweru w kolorze czarnym, poniżej koło o średnicy 50 mm w kolorze szlaku

- znak zmiany kierunku - kwadrat o boku 200 mm otoczony czarną obwódką o szerokości 5 mm. W górnej części znaku umieszczony wizerunek roweru w kolorze czarnym, poniżej strzałka o długości 120 mm w kolorze szlaku

Rysunek 7. Szlaki rowerowe krajowe – oznaczenia. Źródło:
<http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Na szlakach rowerowych stosuje się następujące znaki informacyjne:

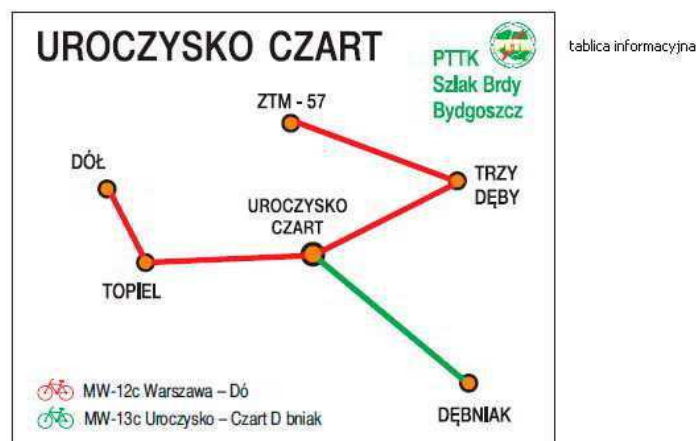
- drogowskaz o wymiarach 400 x 200 mm otoczony obwódką szerokości 5 mm w kolorze czarnym. Znak składa się z dwu części podzielonych pionową linią ciągłą o szerokości 5 mm w kolorze czarnym. W większej części znaku u góry umieszczony jest wizerunek roweru w kolorze czarnym oraz strzałka skierowana w lewo, prawo lub w górę w kolorze szlaku. Poniżej umieszczone są nazwy miejscowości, przez które prowadzi szlak z odległościami w kilometrach w kolorze czarnym. W mniejszej części znaku umieszczona jest nazwa jednostki znakującej. W przypadku znaków umieszczanych na szlakach międzynarodowych wszystkie elementy znaku winny być wykonane w kolorze zielonym. Na odwrocie znaku umieszcza się w sposób trwały numer ewidencyjny znaku na danym szlaku.

Rysunek 8. Szlaki rowerowe międzynarodowe i krajowe – tablice informacyjne.

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

- tablica informacyjna z siecią szlaków rowerowych - o wymiarach 600 x 750 mm lub 750 x 1000 mm - w treści tablicy znajduje się logo i nazwa administratora szlaku, legenda oraz schemat szlaków rowerowych najbliższej okolicy od miejsca ustawienia tablicy. Na schemacie linie symbolizujące poszczególne szlaki powinny odpowiadać kolorom tych szlaków. Zaleca się podawanie numerów kodowych szlaków. W legendzie znajdują się wizerunki rowerów w kolorach szlaków z podanym obok numerem kodowym oraz nazwami miejscowości początku i końca szlaku.

Rysunek 9. Szlaki rowerowe – tablice informacyjne dydaktyczne.

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

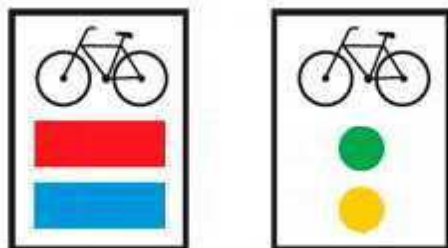
- tablica dydaktyczna zawierająca opis obiektu, ustawiana w jego sąsiedztwie. Jej wymiary i sposób wykonania uzależnione są od prezentowanej treści. Tablica powinna zawierać nazwę właściciela obiektu oraz logo i nazwę jednostki znakującej.

Szlak pieszy lub jego odcinek, na którym dopuszczony jest ruch rowerów, winien być oznakowany drogowskazem przeznaczonym dla szlaków pieszych z umieszczonym na nim wizerunkiem roweru.

Rysunek 10. Szlaki rowerowe – oznakowania szlaków pieszych dopuszczających ruch rowerowy.
Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

W uzasadnionych warunkami terenowymi przypadkach, poza drogami publicznymi dopuszcza się stosowanie znaków zblokowanych: podwójnych, sporadycznie potrójnych (na bardzo krótkich odcinkach) malowanych przy użyciu szablonów. Znaki umieszcza się w następującej kolejności kolorów licząc od góry: czerwony, niebieski, zielony, żółty, czarny.

Rysunek 11. Szlaki rowerowe – oznakowania szlaków pieszych dopuszczających ruch rowerowy w formie zblokowanej. Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Trasy rowerowe MTB POWERADE

Trasy rowerowe górskie (MTB) często są wytyczane przez inne jednostki niż PTTK. Są nimi zazwyczaj organizatorzy imprez rowerowych, którzy oznaczają pewne odcinki istniejących już szlaków turystycznych (zazwyczaj pieszych, konnych i narciarskich) na potrzeby imprez sportowych takich jak zawody XC czy maratony MTB. Przykładem takich tras są szlaki MTB

Powerade.

Trasy Powerade ze względu na stopień trudności kierowane są do rowerzystów o dużym stopniu zaawansowania!

Rysunek 12. Trasy rowerowe – oznakowania tras MTB Powerade.

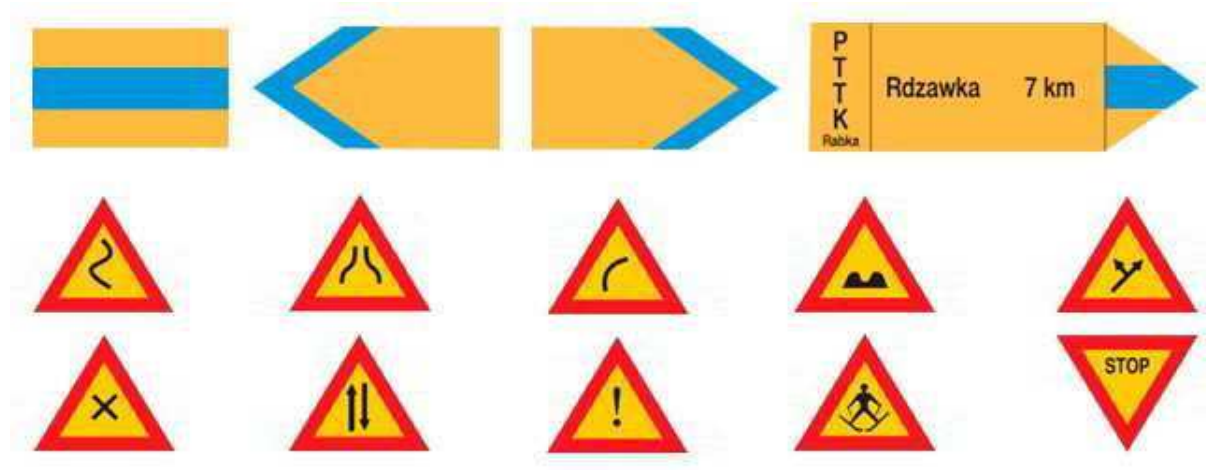
Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Szlaki narciarskie

Do oznakowania przebiegu narciarskich szlaków turystycznych stosuje się następujące znaki:

- znak podstawowy - prostokątny o wymiarach 90 x 150 mm, składający się z trzech poziomych pasków, przy czym paski zewnętrzne są koloru pomarańczowego, a pasek środkowy w kolorze szlaku.
- tyczka kierunkowa - ustawiana w terenach otwartych z namalowanym w górnej części znakiem szlaku.
- kierunkowskaz - o wymiarach 150 x 300 mm w tym strzałka kierunkowa 110 mm, tło pomarańczowe, grot w kolorze szlaku.
- drogowskaz - o wymiarach 150 x 450 mm (w tym strzałka kierunkowa 110 mm), z oznaczonym kolorem szlaku na strzałce (grocie) drogowskazu, po przeciwnym końcu na pomarańczowym tle napis "PTTK" i nazwa oddziału znakującego - krój i wielkość liter jak na rysunku. W pierwszym wierszu umieszczamy miejscowość (miejsce) pośrednią, a w drugim miejscowość (miejsce) docelową wraz z odległościami do tych miejscowości, a także z podaniem na odwrocie numeru ewidencyjnego drogowskazu z Centralnej Kartoteki Szlaków PTTK.
- znaki ostrzegawcze - trójkątne o żółtym tle oznaczające: liczne skrzyżowania, zwężenie szlaku, zakręt w prawo (lewo), nierówności terenu, rozwidlenie szlaku, skrzyżowanie, odcinek szlaku

jednokierunkowego (nartostrady) o ruchu dwukierunkowym, niebezpieczny odcinek szlaku, trudniejszy odcinek szlaku, wymagający zmniejszenia szybkości jazdy, przeszkoda na szlaku i obowiązek zatrzymania się.

Rysunek 13. Narciarskie szlaki turystyczne – oznakowanie.

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

Szlaki konne (szlaki jeździeckie)

Do oznakowania przebiegu konnych (jeździeckich) szlaków turystycznych stosuje się następujące znaki:

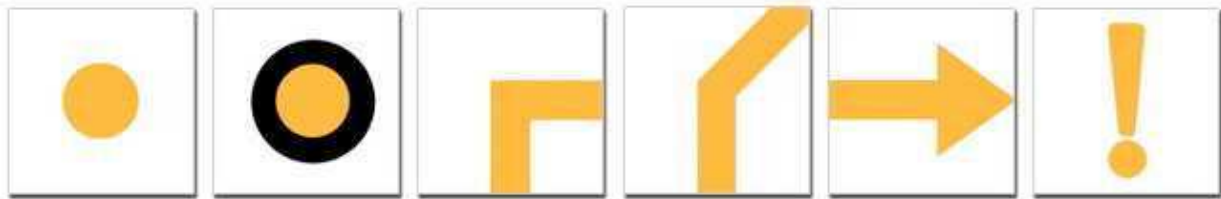
- znak podstawowy - kwadrat o boku 150 mm w kolorze białym z umieszczonym centralnie pomarańczowym kołem o średnicy 60 mm.
- znak początku (końca) szlaku - kwadrat o boku 150 mm w kolorze białym z umieszczonym centralnie czarnym kołem o średnicy 100 mm i na nim symetrycznie umieszczonym pomarańczowym kołem o średnicy 60 mm.
- znaki zmiany kierunku przebiegu szlaku:
 - znak umieszczany przed rozwidleniem: kwadrat o boku 150 mm w kolorze białym z umieszczonym znakiem skrętu w kształcie paska o szer. 30 mm zagiętego pod kątem 90°
 - znak umieszczany przed rozwidleniem - prostokąt o bokach 150 mm i 200 mm w kolorze białym z umieszczonym znakiem skrętu w kształcie paska o szerokości 30 mm zagiętego w połowie pod kątem 135°

- znak umieszczony na rozwidleniu - kwadrat o boku 150 mm w kolorze białym z umieszczoną centralnie pomarańczową strzałką o długości 150 mm i szerokości 30/90 mm

- znak informujący o zmianie kierunku szlaku lub umieszczony w miejscu gdzie przebieg szlaku nie może być wystarczająco oznakowany - kwadrat o boku 150 mm w kolorze białym z umieszczonym centralnie wykrzyknikiem (wysokość wykrzyknika 120 mm, średnica kropki 30 mm).

- znak informujący o postoju lub popasie - kwadrat o boku 200 mm w kolorze białym z umieszczonym na nim piktogramem głowy konia i nad nim czarnym zarysem dachu.

- znak informujący o stajni etapowej - kwadrat o boku 200 mm w kolorze białym z umieszczonym na nim piktogramem głowy konia i czarnym zarysem dachu i ścian stajni; u dołu znaku można podać odległość do stajni etapowej.

Rysunek 14. Szlaki jeździeckie (konne) – oznakowanie.

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

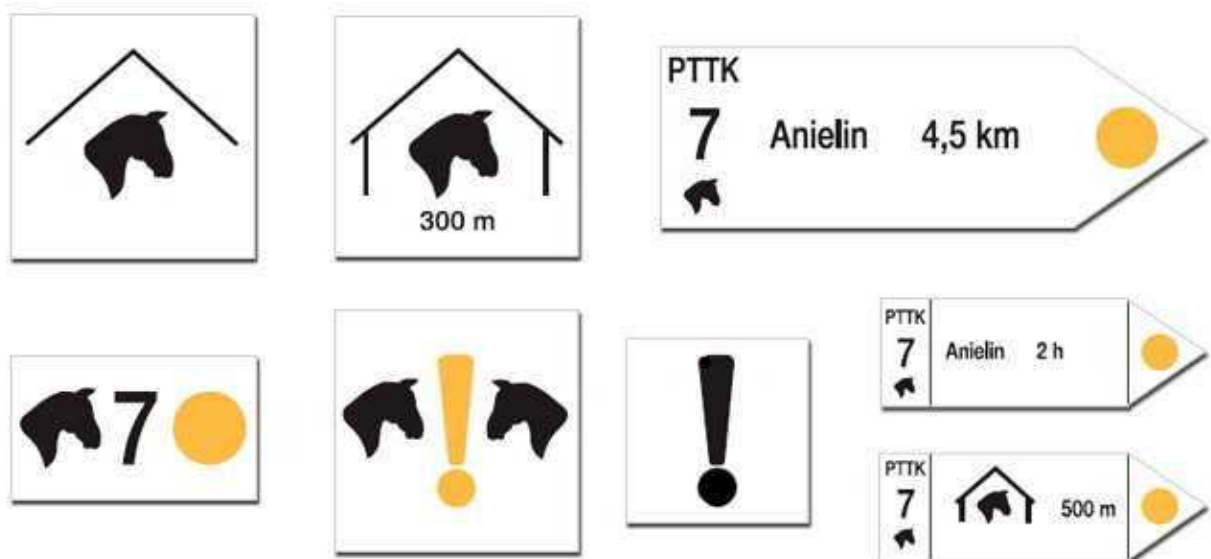
Na szlakach konnych stosuje się urządzenia informacyjne:

- drogowskaz o wymiarach 150 x 450 mm (w tym strzałka kierunkowa 110 mm), na białym tle w czarnym kolorze umieszcza się napis PTTK, numer szlaku, piktogram głowy konia, nazwę miejscowości i odległość w kilometrach lub godzinach albo piktogram popasu/postoju lub stajni etapowej i odległości w metrach. Krój i wielkość liter jak na rysunku; skróty km, h oraz m należy pisać małymi literami; w górach należy podawać odległość w godzinach marszu stępem. Na grocie strzałki znak podstawowy szlaku, na odwrocie drogowskazu nazwa jednostki znakującej.

- tabliczka o wymiarach 150 x 150 mm, na białym tle centralnie umieszczony czarny wykrzyknik (wysokość wykrzyknika 120 mm, średnica kropki 30 mm) - oznacza nakaz poruszania się ze zwiększoną uwagą lub konieczność zejścia z konia (stromy odcinek szlaku,

zawały leśne, odcinki zabronione, inne przeszkody lub miejsca trudne, skrzyżowanie z ruchliwą drogą itp.).

- tabliczka z numerem szlaku o wymiarach 120 x 200 mm, na białym tle w czarnym kolorze numer szlaku i piktogram głowy konia, a obok po prawej stronie pomarańczowy znak podstawowy szlaku.
- tabliczka o wymiarach 200 x 200 mm na białym tle centralnie umieszczony pomarańczowy wykrzyknik (wysokość wykrzyknika 120 mm, średnica kropki 30 mm), a z lewej i prawej jego strony piktogramy głowy konia w kolorze czarnym - oznacza początek (lub koniec) wspólnego odcinka ze szlakiem pieszym lub rowerowym.

Rysunek 15. Szlaki jeździeckie (konne) – oznakowanie za pomocą tablic informacyjnych.

Źródło: <http://www.rowerempogorach.pl/szlakiturystyczne.php> (data odczytu 24.10.2012)

2.4 Szlak jako produkt turystyczny

Określając szlak turystyczny, napotkamy problemy z właściwą definicją szlaku turystycznego, brakuje uregulowań prawnych a różnorodność nieoznakowanych tras jest problematyczna przy ich definicji, poza tym każdy turysta ma indywidualne podejście do tras, które nie zostały wyznaczone³⁰.

³⁰ Produkt turystyczny – szlak, <http://www.wsth.edu.pl/wydawnictwo/stasiak10.pdf> (data odczytu 19.09.2010)

Najważniejsze jest, aby pamiętać, że nie każdy szlak turystyczny jest produktem turystycznym.

Żeby powstał produkt turystyczny ze szlaku, potrzebna jest jego komercjalizacja, czyli przygotowanie odpowiedniej oferty sprzedaży, dzięki której ten szlak mógłby zaistnieć wśród biur turystycznych i turystów. Bez odpowiedniej oferty szlak staje się tylko wyznaczoną trasą, na której spotkamy grupy obiektów czy miejsc widokowych, ale niestety bez znaczenia dla rynku turystycznego. Biura turystyczne nie będą miały jak tego przedstawić ani sprzedać turystom.

Szlak turystyczny jako produkt turystyczny to nie tylko oznakowana trasa dla danych grup turystów, to również miejsca noclegowe, usługi gastronomiczne, przewodniki i mapy turystyczne, widokówki, gadżety, zabytki architektury, obiekty przyrodnicze różne wydarzenia odbywające się na jego trasie, wycieczki po okolicy, miasto na terenie szlaku, park narodowy, ścieżka przyrodnicza, – czyli wszystko z czym się spotkamy będąc na tym szlaku.

Cieężko podjąć decyzję, które z wymienionych powyżej kryteriów podziału szlaków turystycznych jest najlepsze. Wydaje się, że wszystko zależy od regionu, jakim jesteśmy zainteresowani. Beskid Sądecki, to obszar o nieskończonych możliwościach turystycznych, jednak przez wielu niezauważany. Co może być tego powodem? Dla jednych jest to zapomnienie dla innych zaniedbanie tego terenu. Bez względu, co by to nie było, jako kryterium podziału świetnie sprawdziłby się tu środek transportu. Szereg szlaków pieszych przecinających Beskid Sądecki bardziej lub mniej uczęszczanych, sieć dróg leśnych oraz dzikich wydeptanych ścieżek, łączących się wzajemnie, dają ogromne możliwości dla górskiej turystyki rowerowej, którą w okresie zimowym możemy zastąpić turystyką narciarską (narciarstwo śladowe i biegowe). Stworzenie na tym terenie sieci szlaków rowerowych o różnym stopniu trudności, pozwoliłoby na ukierunkowanie tego miejsc pod konkretnych turystów, turystów zainteresowanych górką turystyką rowerową. Oczywiście turystyka rowerowa nie wyklucza się z turystyką pieszą. W państwach sąsiednich oraz w części regionów polski szlaki rowerowe górskie i piesze, a nawet szlaki konne świetnie ze sobą współgrają i wiele odcinków jest współdzielonych. Zapaleni turyści podążający tymi szlakami nie eliminują się nawzajem, ponieważ łączy ich wspólna pasja - góry i chęć aktywnego spędzania wolnego czasu.

W sąsiednich krajach coraz popularniejsze jest tworzenie tzw. „Bike parków”. Są to miejsca, a właściwie place przygotowane dla rowerzystów uprawiających wszelkiego rodzaju grawitacyjne odmiany MTB. To nic innego jak specjalnie przygotowane tory z przeszkodami typu bandy, hopy, skocznie itp. Bike parki nie zajmują obszarowo dużej powierzchni a przeszkody wykonane są z usypanej i ubitej ziemi oraz z drzewa, więc koszt ich wykonania jest niewielki. Tego typu obiekty istnieją i dobrze prosperują u naszych południowych sąsiadów Słowaków i Czechów, w krajach alpejskich (Austria, Włochy, Francja, Szwajcaria czy Niemcy) jest to standard w każdym ośrodku narciarskim, który w porze letniej zmienia się raj dla rowerzystów.

Zdjęcie 2. Parki rowerowe (bikepark). Źródło: Opracowanie własne na podstawie zdjęć z Internetu.

Stworzenie szlaków turystycznych przystosowanych do różnych środków transportu (rowerowych, konnych, pieszych) pozwoli na aktywny wypoczynek wszystkim tym grupom turystów, a zarazem reklama tego typu produktu turystycznego będzie łatwiejsza gdyż będzie kierowana pod konkretny segment odbiorców. Polska ma dużą szansę zainteresowania młodszej grupy turystów zagranicznych do jej odwiedzenia.

Pamiętajmy również, że produkt turystyczny jest sezonowy, czyli w pewnych okresach (wakacje, ferie zimowe) jest na niego popyt a przez resztę roku produkt potrzebuje modernizacji i dodatkowej reklamy - zachęty do skorzystania z innej jego formy.

Przykład takiego postępowania łatwo można zauważyć w ośrodku narciarskim w Wierchomli, który w zimie stanowi duży ośrodek dla narciarzy zjazdowych a w lecie przekształca się w krainę rowerową Downhill’owego szaleństwa oraz turystyki pieszej.

Tworząc szlaki turystyczne rowerowe, możemy rozreklamować je wśród szkół, proponując np. w sezonach ciepłych, szkolenia weekendowe w kolarstwie górskim, a zimą szkolenia z

narciarstwa biegowego i śladowego. Są to dwie dyscypliny sportu, które ostatnio prężnie rozwijają się dzięki osiągnięciom naszych sportowców a w szczególności dzięki mistrzyni świata w kolarstwie górskim Mai Włoszczowskiej i mistrzyni świata w narciarstwie biegowym Justynie Kowalczyk. Aby podnieść atrakcyjność tych szlaków możemy wzbogacić te szlaki dodatkowymi wydarzeniami w postaci zawodów w kolarstwie górskim (XC, Maraton MTB) czy cieszące się dużą popularnością zawody Downhill'owe, biorące za cel zainteresowanie turystów tym regionem i pokazanie, jakie możliwości mają młodzi ludzie w zasięgu ręki. Podany przykład Wierchomli pokazuje stworzenie możliwości dodatkowego zainteresowania danym terenem kolejnej grupy turystów przynoszących zyski, które w konsekwencji przełożą się na dalsze inwestycje w kolejne typy wydarzeń turystycznych dla różnych segmentów rynku. Jeżeli coś się dzieje na danym terenie i jest to dobrze rozreklamowane, automatycznie ściąga turystów zainteresowanych tym konkretnym wydarzeniem, jak i również tak zwanych gapiów. Tych ostatnich nie należy lekceważyć, bo to właśnie oni mogą skorzystać z innych możliwości proponowanych przez produkt turystyczny, którym jest np. nasz szlak turystyczny górski wraz z całą infrastrukturą.

Produkt turystyczny składa się z trzech podstawowych części: rdzeń produktu, produkt rzeczywisty i produkt poszerzony³¹. Żeby szlak mógł się stać produktem turystycznym też musi posiadać te trzy elementy.

Rdzeniem produktu mogą być potrzeby turystów, czyli np. potrzeba polepszenia sobie kondycji, potrzeba uprawiania sportu, turystyki, sposób myślenia czy moda. Potrzeby są różne tak samo jak różne jest postrzeganie świata przez turystów, różne są również motywy wyboru produktu turystycznego. Motywy można podzielić na emocjonalne i racjonalne, rzadko jednak turysta przy wyborze danego produktu turystycznego opiera się na jednym rodzaju motywów przeważnie są one łączone³². Typowe bodźce, jakie działają na powstanie naszej potrzeby przedstawiają poniższe przykłady:

Przykład 1: Mając pracę siedzącą postanawiam, że w weekend przejdę się ze znajomymi z pracy i trochę się poruszam.

³¹ J. Altkorn, Marketing w turystyce, Warszawa 2002, s. 100

³² J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk „Produkt turystyczny” Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2005 s. 142

Przykład 2: W telewizji sport, w radio sport, w Internecie sport, może i ja zacznę coś ze sobą robić, ale coś, co nie wymaga skompletowania drużyny kolegów i koleżanek, coś, co mogę robić z kolegą, koleżanką lub sam.

Przykład 3: Sąsiadka często chodzi w góry, to ja też pójdę.

Przykład 4: Jest moda na aktywny wypoczynek, rowery, nordic walking itp., więc można poznać nowych ludzi i spędzić czas na świeżym powietrzu, kupić odpowiednie ciuchy, buty czy rower i się pokażę innym.

Produktem rzeczywistym będą wszystkie elementy umożliwiające turystom korzystanie ze szlaku, choćby walory turystyczne tworzące podstawową ideę szlaku czy też usługi noclegowe, gastronomiczne, wyciągi, dojazd, udzielanie informacji turystycznej, usługa przewodnicka czy kursy instruktarskie. Do produktu rzeczywistego zaliczymy również mapy turystyczne, przewodniki i informatory oraz pamiątki związane ze szlakiem.

Produktem poszerzonym będzie wszystko to, dzięki czemu szlak stanie się jeszcze bardziej atrakcyjny. Działania powodujące uatrakcyjnienie szlaku mogą być bardzo różne. Przykładem może być zorganizowanie zawodów rowerowych wiosną, latem, jesienią, a narciarskich zimą. Prezentacje i wystawy sprzętów rowerowych, narciarskich, turystycznych, pokazy umiejętności zawodowców i możliwości albo możliwość spędzenia dłuższego czasu w pięknym widokowo miejscu z przygotowanym grillem i animatorką opiekującą się dziećmi. To wszystko oczywiście staje się produktem poszerzonym, produktu turystycznego i przynosi dodatkowe i wymierne korzyści finansowe.

Możliwości jest wiele, trzeba tylko mieć pomysł, chęci i odpowiednie środki finansowe. Jak widać tworzenie szlaku turystycznego nie jest takie proste. Jest to proces długotrwały i bardzo pracochłonny. Potrzebne są na to duże finanse, współpraca wielu jednostek terytorialnych, patronat medialny i odpowiednia reklama. Połączenie dobrego pomysłu ze zdobyciem finansów i współpracą wielu jednostek i instytucji nie jest łatwe, ale gdy już się uda wykonanie takiego projektu to skorzysta na tym całe społeczeństwo, zarówno konsumenci (turyści) jak i producenci (właściciele i partnerzy projektu oraz okoliczne miejscowości, wsie oraz lokalni mieszkańcy).

3. Kolarstwo górskie - czynniki wpływające na wzrost popularności górskiej turystyki rowerowej oraz dowody rzeczywistego wzrostu zainteresowania kolarstwem górskim.

3.1 Historia kolarstwa górskiego

Kolarstwo górskie w skrócie MTB (z j. angielskiego mountain biking) czy jego różnorodne odmiany, to forma kolarstwa uprawiana po bezdrożach, w terenach górskich na specjalnym rowerze zwanym rowerem górskim pot. „góralem” umożliwiającym poruszanie się po trudnym terenie.

Swoj początek kolarstwo górskie wzięło w USA w latach 70-tych, a jego prekursorem i ojcem chrzestnym najprawdopodobniej był Gary Fisher, który w 1979 roku wyprodukował pierwszy rower górski. Konstrukcja tego wynalazku generalnie była modyfikacją znanego już roweru miejskiego na 28” kołach, jednak wzmocniona i skrócona rama, mniejsze 26” koła, grube opony i brak jakichkolwiek akcesoriów (osłon łańcucha, chlapaczy, bagażników itp.) miało na celu przystosowanie go do jazdy w trudnym i wymagającym terenie.

Sport ten zyskiwał coraz to większą popularność na świecie a światowi producenci części i osprzętu rowerowego np. SHIMANO zaczęli wytwarzać komponenty z przeznaczeniem do MTB. Zaczęto organizować zawody, w tym nieoficjalny Puchar Świata MTB. Nieoficjalny, gdyż zawody tego typu nie znajdowały się na oficjalnej liście dyscyplin kolarskich międzynarodowej unii kolarskiej UCI (Union Cycliste Internationale). Dopiero w 1990 roku UCI zwróciła swoją uwagę na zawody MTB i wpisała je do oficjalnego katalogu dyscyplin. Rok później zorganizowano (już pod dyktando UCI) pierwszy oficjalny cykl zawodów pucharu świata MTB. Składał się on z 8 zawodów, które odbywały się na terenie Europy i USA a głównym sponsorem była firma Grundig, stąd też nazwa Grundig-UCI Cross-Country World Championships³³.

3.2 Odmiany kolarstwa górskiego

Nieustanny rozwój MTB oraz coraz to wymyślniejsze trasy przygotowywane przez UCI i konstrukcje rowerów dostosowane do konkretnych zawodów powodowały konieczność sprecyzowania pewnych dyscyplin wchodzących w skład kolarstwa górskiego. Aktualnie w

³³ http://pl.wikipedia.org/wiki/Kolarstwo_g%C3%B3rskie (data odczytu 28.09.2012)

ramach MTB rozgrywa się kilkanaście (wraz z odmianami) dyscyplin sportowych, do których należą również ekstremalne odmiany kolarstwa górskiego.

Najbardziej popularne dyscypliny MTB to³⁴:

- Cross-country (XC) - rozgrywane są one na pętach - okrążeniach, zazwyczaj o długości od 4 do 8 km, które zawodnicy pokonują kilka lub kilkanaście razy w trakcie jednych zawodów. Zawodnicy ruszają wspólnie ze startu zatrzymanego. Od 2005 roku, podobnie jak w kolarstwie przełajowym, zawodnicy mogą korzystać z narzędzi i części zamiennych dostępnych w wyznaczonych do tego celu boksach. Ewentualnych napraw muszą jednak dokonywać sami. O zwycięstwie decyduje wyłącznie kolejność dotarcia zawodników do mety. Rower do XC powinien być lekki i mieć przedni amortyzator, jego konstrukcja ukierunkowana jest na ostre podjazdy po ciężkim terenie i techniczne zjazdy po naturalnych przeszkodach terenowych.
- Maraton MTB (MX, MT) - uprawiany jest na rowerach podobnych w konstrukcji do rowerów XC, ale polega na przejeździe długiej trasy od 40 do ponad 100 km, w terenie. W maratonach rozgrywane są oficjalne zawody, a od 2004 roku organizowany jest puchar świata pod auspicjami UCI.
- Rowerowa jazda na orientację (MTBO) - stanowi połączenie maratonów rowerowych i klasycznego biegu na orientację. Zawodnicy startują na rowerach przystosowanych do maratonów, ale dodatkowo wyposażonych w mapnik. Celem jest zaliczenie jak największej liczby punktów kontrolnych w jak najkrótszym czasie.
- All moutain (AM) - to odmiana XC, w której jeździ się na rowerze podobnym do wyścigowego cross-country (amortyzator może mieć większy skok, a opony przystosowany do tej jazdy większy bieżnik i szerokość), tylko agresywniej, szybciej i czasami w trudniejszym terenie. W zależności od interpretacji, kraju i producenta termin oznacza formę pośrednią między XC a Enduro albo tożsamą z enduro.
- Enduro - jest to dyscyplina znajdująca się między XC a freeridem, polegająca na jeździe po wyznaczonych przez siebie trasach, w każdym terenie. W enduro jeździ się tam, gdzie według ridera jest najlepiej i najciekawiej. Rowery do tej odmiany

³⁴ http://pl.wikipedia.org/wiki/Kolarstwo_g%C3%B3rskie (data odczytu 28.09.2012)

kolarstwa wykazują różnie dobrane cechy pośrednie między XC a FR, takie jak waga i wytrzymałość, kąty ramy, skok zawieszenia. Odbywają się zawody zaliczane do Enduro, ale w rzeczywistości jest to styl jazdy niemający na celu wyczynu i rywalizacji.

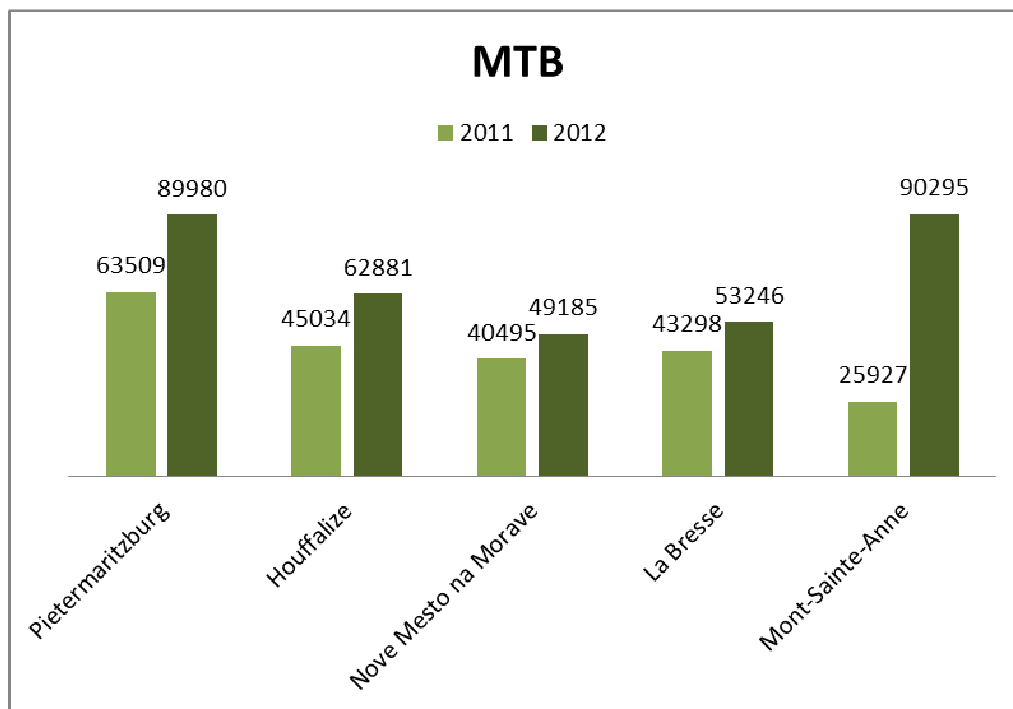
- Downhill (DH) – zjazd indywidualny rowerem na czas po stromych, naturalnych stokach. Ścieżki zjazdowe są często bardzo wąskie, kamieniste bądź poprzecinane wystającymi korzeniami. Organizatorzy często ustawiają sztuczne przeszkody (np. progi do wyskoków, wysokie bandy), aby konkurencja była bardziej widowiskowa. Zawodnicy ścigają się na tej samej trasie, w pewnych odstępach czasu od siebie. Wygrywa najszybszy.
- Freeride (FR) - przypomina nieco DH, ale ma mniej formalny charakter, mający w zamyśle przypominać „wolny” styl uprawiania zjazdów z lat 80. Zawody FR mają zawsze mało sformalizowane zasady, które różnią się między sobą, zależnie od tego, kto je organizuje. W klasycznym przypadku polegają one na starcie ze szczytu wzgórza i dotarciu dowolnie wybieraną przez zawodników trasą do mety położonej u jego stóp. Podczas gdy w jednych wariantach mierzony jest czas przejazdu, w innych decyduje kolejność dotarcia do mety. Dziś organizuje się wiele typów zawodów freeride’owych, w których liczy się przede wszystkim styl jazdy, czyli poziom trudności wykonywanych tricków oraz liczba upadków.
- Dual slalom (DS) - polega na równoległym zjeździe po dość stromej trasie, (która jednak może się miejscami wznosić) dwóch zawodników, którzy są wypuszczani w tej samej chwili.
- Four Cross (4X) - jest zbliżony do DS, ale na trasę wypuszczanych jest naraz 4 zawodników.

Do najbardziej widowiskowych, a zarazem trącających już sportem ekstremalnym należą zawody Downhill’owe (DH). Zawody, w których kondycja i technika ma największe znaczenie, bo skupiają się na morderczych podjazdach i technicznych zjazdach to Cross-country (XC) oraz Maratony MTB. Są może mniej widowiskowe od zjazdów (DH), ale za to nie wymagają tak dobrze przygotowanej infrastruktury. Trasy tych konkurencji mogą prowadzić po bezdrożach, ścieżkach, szlakach pieszych, narciarskich oraz drogach leśnych i szutrowych. Zawody DH wymagają już trasy, która prowadzi wyłącznie w dół, a zawodnicy na linię startu wyjeżdżają wraz z rowerami wyciągiem.

3.3 Rozwój kolarstwa górskiego.

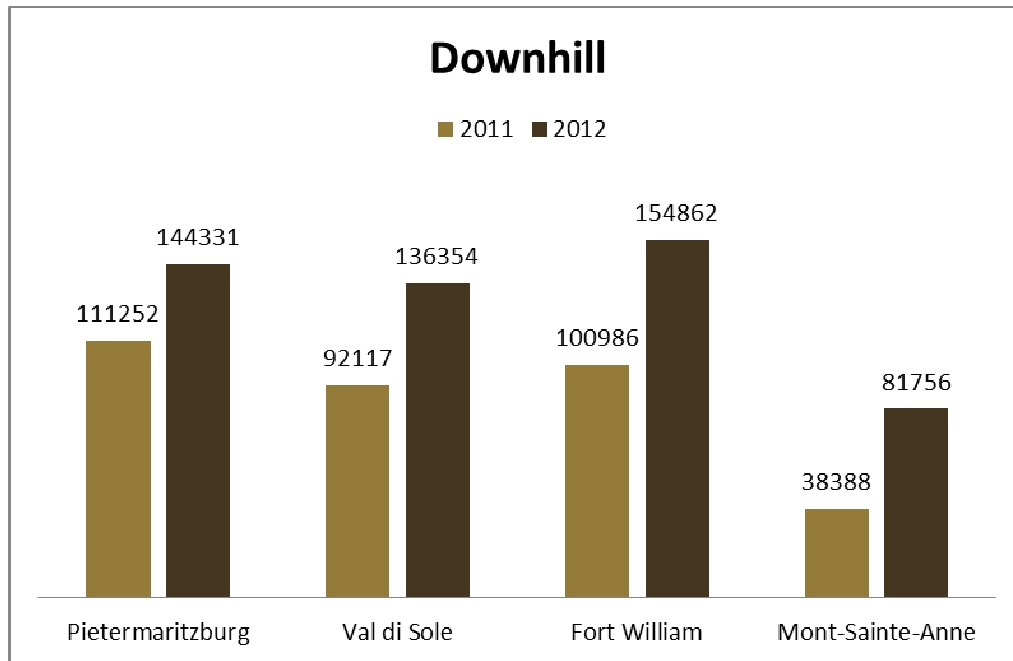
Międzynarodowa Unia Kolarska (UCI - Union Cycliste Internationale) opublikowała statystyki oglądalności przekazu telewizyjnego, z których wynika, że zawody MTB zyskują na oglądalności. Od kilku sezonów mamy możliwość regularnego oglądania w Internecie transmisji telewizyjnych z Pucharu Świata w MTB. W zeszłym roku były one przygotowywane przez Freecaster, w tym roku transmisję przejęła witryna redbull.tv.³⁵ Ze statystyk wynika, że tegoroczne edycje Pucharu Świata w XC obejrzało w sieci 50 do 100 procent więcej osób niż rok temu (od około 40-60.000 do średnio 90.000 w tym roku).

Wzrost oglądalności telewizyjnych transmisji:

Wykres 1. Wzrost oglądalności telewizyjnych transmisji z zawodów kolarstwa górskiego MTB w latach 2011 i 2012. Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych danych Union Cycliste Internationale, <http://www.uci.ch/Modules/BUILTIN/getObject.asp?MenuId=&ObjTypeCode=FILE&type=FILE&id=NzkwNTA&LangId=1> (data odczytu 24.09.2012)

³⁵<http://www.uci.ch/Modules/BUILTIN/getObject.asp?MenuId=&ObjTypeCode=FILE&type=FILE&id=NzkwNTA&LangId=1>

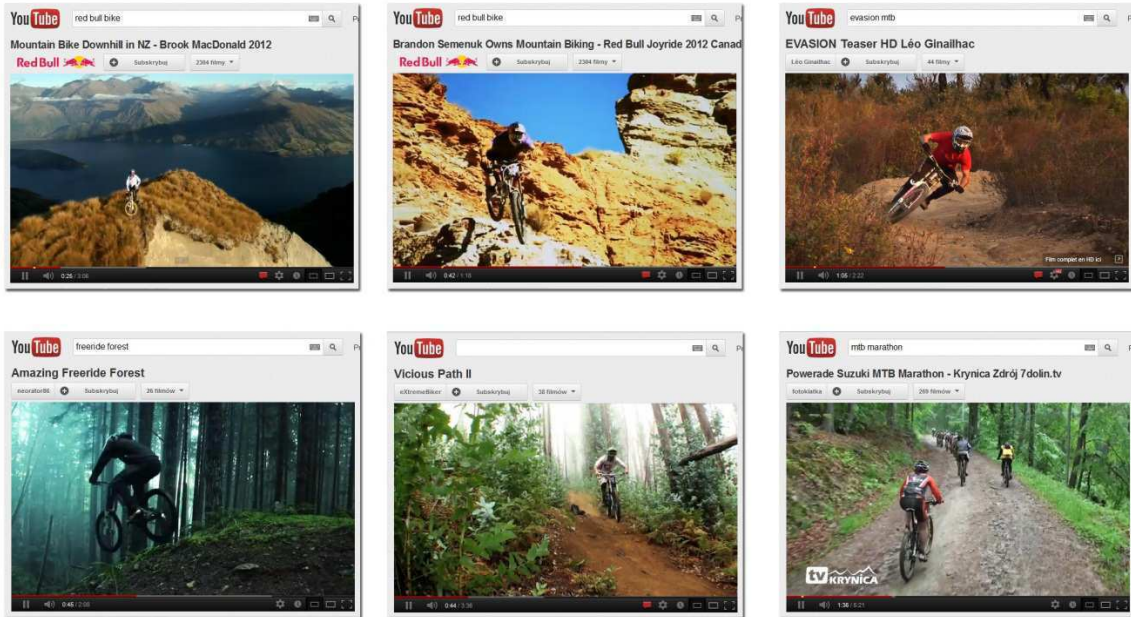
Wykres 2. Wzrost oglądalności telewizyjnych transmisji z zawodów Downhill w latach 2011 i 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych danych Union Cycliste Internationale,

<http://www.uci.ch/Modules/BUILTIN/getObject.asp?MenuId=&ObjTypeCode=FILE&type=FILE&id=NzkwNTA&LangId=1> (data odczytu 24.09.2012)

Również czołowe stacje sportowe (np. Eurosport) regularnie w swój program wplatają kolarstwo górskie, jako transmisje Live wraz z częstymi powtórkami.

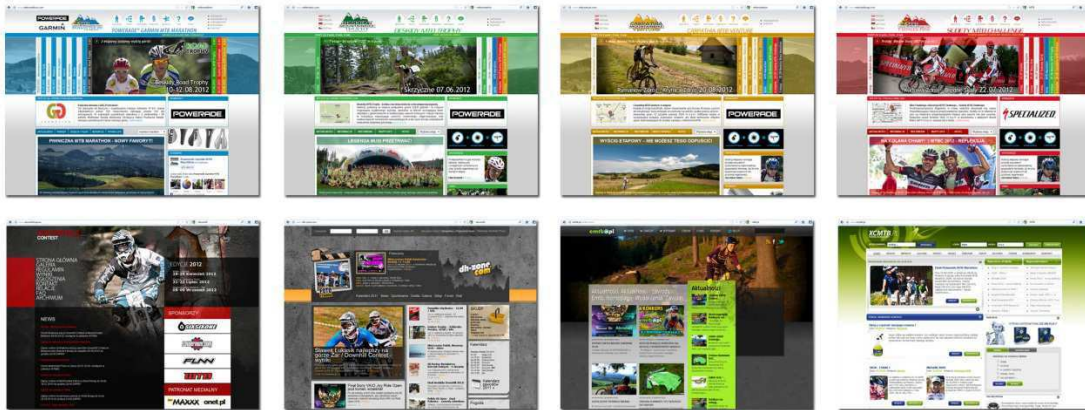
Na popularnym portalu YouTube znajdziemy mnóstwo zagranicznych i naszych trailer'ów (zwiastunów i teledysków video) i felietonów filmowych o tematyce MTB, które zachęcają młodych do ruszenia się z domu i sprawdzenia swoich sił w terenie.

Zdjęcie 3. Przykładowe zrzuty ekranu filmów promujących różnorodne dyscypliny kolarstwa górskiego
Źródło: Opracowanie własne na podstawie You Tube: <http://www.youtube.com/watch?v=Vqe9gxnQrx4>,
<http://www.youtube.com/watch?v=uBV9VxFidaM>, <http://www.youtube.com/watch?v=XsSkKjA5B-E>,
<http://www.youtube.com/watch?v=IVzgPFvkkHg>, <http://www.youtube.com/watch?v=Oan5tjUYJv8>,
<http://www.youtube.com/watch?v=erz1X46ZjW4>. (data odczytu 20.09.2012)

Łatwo zaobserwować coraz to większą liczbę amatorskich filmów video, na których młodzi ludzie chwala się swoimi umiejętnościami, pokazują migawki z trasy, którą jechali. Współczesne telefony komórkowe dają możliwość nagrywania materiału video w rozdzielczości HD, co młodzi kolarze chętnie wykorzystują. Coraz więcej filmów jest wykonywana profesjonalnymi kamerami Hero Go PRO, które zazwyczaj umieszczane są na kaskach. Fakt ten świadczy o coraz to większym zainteresowaniu kolarstwem górskim i chęcią podzielenia się ze światem tym, co robię.

W świecie Internetu od paru lat, królują wielkie portale o tematyce kolarstwa górskiego, z których najpopularniejsze to mtbnews.pl, dh-zone.com, xcmtb.pl oraz portale poświęcone zawodom MTB prowadzone przez organizatorów i sponsorów.

Zdjęcie 4. Strony www o tematyce kolarstwa górskiego. Źródło: Opracowanie własne na podstawie Internetu: <http://www.mtbmarathon.com/>, <http://www.mtbtrophy.com/>, <http://www.mtbventure.com/>, <http://www.mtbchallenge.com/>, <http://www.downhillcup.eu/>, <http://www.dh-zone.com/>, <http://emtb.pl/>, <http://xcmtb.pl> (data odczytu 20.09.2012)

Cieszące się dużą popularnością maratony MTB oraz zawody downhill'owe mają również swoje strony www. Na mtbmarathon.com znajdziemy wszelkie informacje i odnośniki na temat największych górskich maratonów MTB w Polsce, do których należą: Garmin Powerade MTB Marathon, Beskidy MTB Trophy, Sudety MTB Challenge czy też Carpathia MTB Venture. Najpopularniejszy portal Downhill'owy to dh-zone.com a informacje o zawodach w tej dyscyplinie znajdziemy na downhillcup.eu.

Nie sposób pominąć mniej komercyjne strony internetowe, na których można znaleźć propozycje tras i wycieczek rowerowych o charakterze górskim, gdzie swoje trasy i związane z tym przygody opisują użytkownicy. Strony te często zawierają szczegółowe informacje odnośnie przebytych wycieczek, zdjęcia ze szlaków oraz wykresy przewyższeń i ślady GPS.

Powstaje coraz to więcej prywatnych stron prowadzonych przez entuzjastów kolarstwa górskiego, chcących się podzielić ze światem swoimi osiągnięciami i zaprosić rowerzystów z innych regionów Polski do siebie.

Fora rowerowe, dyskusje o sprzęcie, modernizacje rowerów to tematy, od których pęka Internet. Portale społecznościowe o tematyce rowerowej i darmowe aplikacje na współczesne telefony komórkowe pozwalają zupełnie za darmo, bez konieczności inwestycji w specjalistyczny sprzęt nawigacyjny czy pomiarowy, na zapis przebytych tras, prowadzenie statystyk, rysowanie wykresów i udostępnianie tych danych innym użytkownikom. Współczesny telefon może być również dokładnym urządzeniem nawigacyjnym, wystarczy

zaopatrzyć go w darmowa aplikację pozwalającą na odczyt kupnych, bądź własnych map turystycznych. Popularne aplikacje zmieniające nasz telefon w pełnowartościową nawigację turystyczną to TrekBuddy i Androzic. Wystarczy kupić za 15zł turystyczną mapę danego regionu w formie elektronicznej, choćby ze strony krakowskiego Compass'a, która będzie wierną kopią turystycznych map w wersji papierowej. Jeśli nie chcemy kupować gotowej mapy, możemy sami taką mapę wykonać (oczywiście na własny użytek) skanując mapę papierową i kalibrując ją odpowiednim, darmowym programem. Taka operacja dla młodego człowieka, obytego z komputerem jest prosta, a mnóstwo informacji i instrukcji na temat kalibracji skanowanych map znajdziemy w Internecie.

Pisząc o ekspansji górskiej turystyki rowerowej nie możemy pominąć specjalistycznej prasy rowerowej dostępnej w salonach prasowych lub prenumeracie. Do najpopularniejszych czasopism należy miesięcznik bikeBoard, który jest równocześnie dużym portalem internetowym o tematyce MTB oraz Magazyn Rowerowy i Rowertour. Ten ostatni kładzie bardziej nacisk na szeroko pojętą turystykę rowerową w tym również górska.

Zdjęcie 5. Okładki najpopularniejszych magazynów w wydaniu papierowym o tematyce górskiej turystyki rowerowej. Źródło: Opracowanie własne (skan okładek czasopism)

MTP w Polsce zagościło już na dobre. Od kilku lat nasze zawodniczki i zawodnicy regularnie odnoszą sukcesy na światowych i rodzimych arenach kolarstwa górskiego. W zawodach XC mamy Mistrzynię Świata, Wicemistrzynię Olimpijską i Mistrzynię Europy oraz wielokrotną mistrzynię Polski Maję Włoszczowską, którą bez wątpienia możemy uznać za wielką propagatorkę kolarstwa górskiego. Nie sposób pominąć naszych innych czołowych zawodniczek MTB takich jak Anna Szafraniec, Paula Gorycka czy występująca na

tegorocznej olimpiadzie w Londynie Ola Dawidowicz. Również w konkurencjach męskich mamy swoich mistrzów MTB³⁶. Spektakularne konkurencje Daownhill'owe z cyklu HD Contest odbywają się ok kilku lat na terenie polskich Beskidów i mają charakter zawodów o międzynarodowym zasięgu. Zarówno wśród pań (Anna Sojka) jak i Panów (Michał Śliwa) mamy mistrzów o zasięgu międzynarodowym, duże sukcesy odnosi nasza młodzież, mamy utalentowanych juniorów, którzy za kilka lat na pewno będą zdobywać osiągnięcia w prestiżowej kategorii Elite.

Istotną rolę na promowanie kolarstwa górskiego mają niezliczone (w skali kraju) mitingi i konkursy dla najmłodszych na różnym szczeblu zaawansowania. Podobnie jak to ma miejsce w szosowym kolarstwie (Tour de Pologne Nutella Cup) również w kolarstwie górskim organizowane są konkurencje dla najmłodszych np. „Silesia MTB dla dzieci” czy organizowana w Nowym Sączu „Mała Liga MTB”.

Zdjęcie 6. Strony internetowe organizatorów prestiżowych imprez kolarskich w Polsce, którzy przygotowują również imprezy dla najmłodszych rowerzystów. Źródło: Opracowanie własne na podstawie Internetu: <http://minitourdepologne.pl/>, <http://silesiamtb.pl/zawody-dla-dzieci/>. (data odczytu 20.09.2012)

„Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze ogłosiło 2012 rok – Rokiem Turystyki Rowerowej, w ramach którego realizowany jest projekt Rowerem przez Polskę, na który wsparcie finansowe otrzymano z Ministerstwa Sportu i Turystyki....”³⁷

³⁶ <http://eurosport.onet.pl/kolarstwo/batek-i-dawidowicz-mistrzami-polski-w-maratonie-mt,1,5248015,wiadomosc.html> (data odczytu 25.10.2012)

³⁷ <http://www.echodnia.eu/apps/pbcs.dll/article?AID=/20120216/TURYSTYKA03/741924685> (data odczytu 25.10.2012)

Rysunek 16. Oficjalne logo projektu „2012 Rokiem Turystyki Rowerowej”. Źródło: <http://www.pttk.pl> (data odczytu 06.11.2012)

Projekt ten przewiduje zorganizowanie ogólnopolskiej akcji "Bezpiecznie na rowerze" adresowanej do wszystkich, bez względu na wiek i miejsce zamieszkania oraz konkurs "Gmina przyjazna rowerzystom" kierowana do jednostek samorządowych, a także konkursy: „Turystyczna Rodzinka” plastyczny "Moja rodzina na rowerowym szlaku" i fotograficzny "Rowerzysta na szlaku".

W ramach realizacji zadania promowane będzie wśród społeczeństwa zagospodarowanie wolnego czasu i prozdrowotny styl życia, a także poznawanie walorów turystyczno-krajoznawczych kraju poprzez zdobywanie Kolarskiej Odznaki Turystycznej. Ponadto wydany zostanie poradnik dla początkujących rowerzystów "Wybieram rower", a dla rodzin przeprowadzimy warsztaty "Mama, tata, rower i ja". Ważnym elementem zadania będzie międzynarodowa konferencja Turystyka rowerowa w zjednoczonej Europie z udziałem przedstawicieli UECT (Union Europeenne de Cyclotourisme – Europejski Związek Turystyki Rowerowej), której trwałym efektem będzie publikacja pokonferencyjna. Darmowa publikacja pt.: „Turystyka rowerowa w zjednoczonej Europie” pojawiła się na dzień obecny na stronie PTTK³⁸.

Zawody w kolarstwie górskim zdobywają coraz to liczne grono uczestników. Do najbardziej znanych zawodów MTB organizowanych w naszym kraju należą³⁹:

- ✓ Powerade MTB Marathon

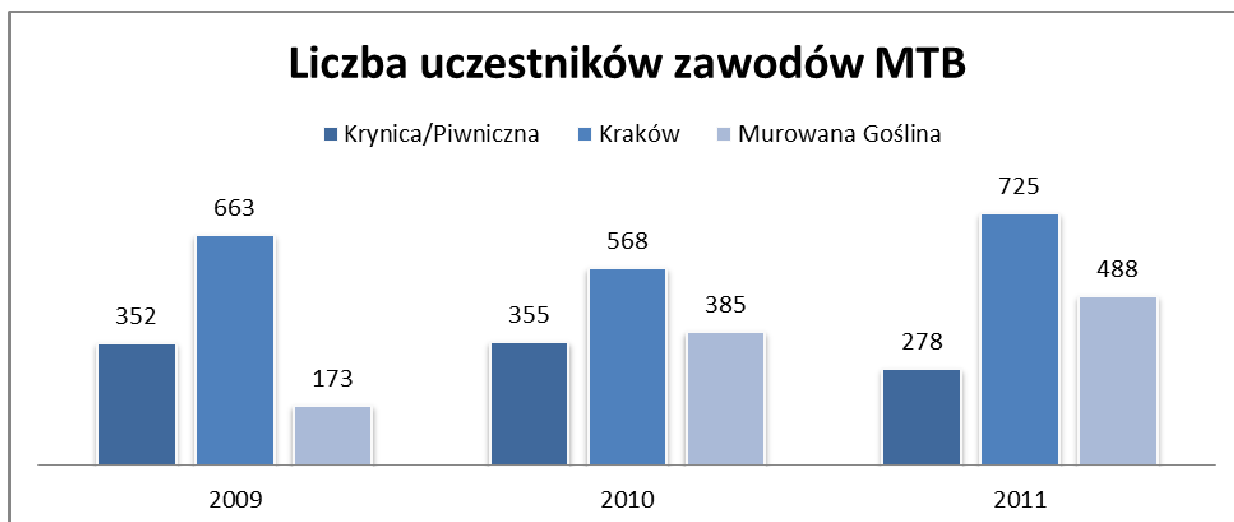
³⁸ <http://www.narowerze.pttk.pl> (data odczytu 18.10.2012)

³⁹ <http://bikeboard.pl/artykuly,tagi,maraton> (data odczytu 18.10.2012)

- ✓ Bike Maraton
- ✓ Cyklokarpaty MTB
- ✓ Beskidy MTB Trophy
- ✓ Mazovia MTB Marathon
- ✓ Skandia Marathon Lang Team

Warto nadmienić, że każdy z wyżej wymienionych organizatorów dopuszcza udział zarówno zawodowych kolarzy, jeżdżących w barwach różnych team'ów i grup kolarskich, jak i nie zrzeszonych amatorów. Zawodnicy w polskich maratonach MTB startują wspólnie a ostateczna klasyfikacja zostaje ustalona z podziałem na kobiety i mężczyzn oraz kategorie wiekowe. Prócz młodych ludzi startujących w tego typu zawodach dużą część stanowią seniorzy i kobiety, Zauważyć można, że miejscowości, w których regularnie odbywają się jedne z bardziej znanych zawodów w kolarstwie górskim, rozwija swoją infrastrukturę, co przekłada się wzrostem liczby zgłoszonych zawodników w kolejnych latach. Przykładem takiego dynamicznego rozwoju regionu może być miejscowość Murowana Goślina, gdzie z roku na rok w organizowanym tam wyścigu MTB przybywa uczestników. Podobna sytuacja (choć już nie tak dynamiczna) jest w Krakowie. Odmienną sytuację możemy zaobserwować na zawodach odbywających się w naszym regionie Beskidu Sądeckiego, gdzie frekwencja spada⁴⁰. Powody tego mogą leżeć po stronie organizatorów, bądź po stronie gospodarzy regionu, którzy nie rozwijają infrastruktury turystycznej pod kątem kolarstwa górskiego tym samym odstraszać potencjalnych klientów (zawodników przyjeżdżających z różnych regionów polski).

⁴⁰ http://www.sportchallenge.cz/pl/vybrat_zavod (data odczytu 18.10.2012)

Wykres 3. Liczba uczestników zawodów MTB Powerade na przełomie 2009-2011. Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych wyników przedstawianych na stronach Internetowych organizatorów zawodów MTB Powerade Marathon: http://www.sportchallenge.cz/pl/vybrat_zavod (data odczytu 04.10.2012)

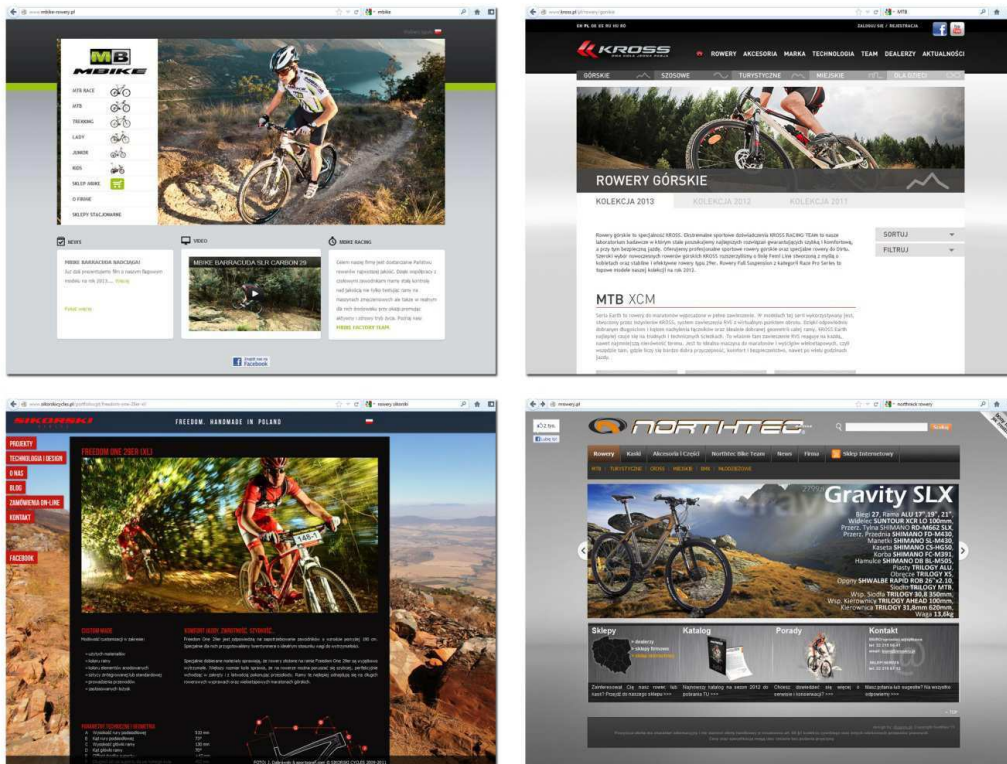
Jednak biorąc skalę krajową, wzrost zainteresowania zawodami MTB (również w naszym regionie) ciągle jest wysoki, czego przykładem mogą być zawody z cyklu Beskidy MTB Trophy.

Wykres 4. Liczba uczestników w zawodach Beskid MTB Trophy na przełomie 2010-2012. Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych wyników Beskid MTB Trophy: http://www.sportchallenge.cz/pl/vybrat_zavod (data odczytu 04.10.2012)

Kolejnym czynnikiem przyczyniającym się do rozwoju kolarstwa górskiego jest niewątpliwie ekspansja technologii rowerowej. Światowi potentaci w produkcji osprzętu rowerowego tacy ja Shimano czy Sram, od kilkadziesiąt lat produkują grupy komponentów przeznaczone do MTB. Podobnie światowi liderzy w produkcji rowerów górskich (np. Scott, Merida, KTM,

Trek, Specialized, Cona, Giant) prześcigają się w stosowaniu najnowocześniejszych materiałów i wyrafinowanych technologii do produkcji ram rowerowych. Nowoczesne, lekkie a zarazem wytrzymałe materiały, z których powstają ramy rowerowe, kilka lat temu były niedostępne dla przeciętnego amatora MTB. Dziś najnowocześniejsze stopy aluminium i kompozyty węglowe (Carbon'owe) trafiają pod strzechy. Panujące przekonanie, że polscy producenci rowerów zatrzymali się 30 lat temu na Flamingach i Wigry w dzisiejszej rzeczywistości traci sens. W ostatnich latach polscy producenci (w szczególności: Mbike, Kross, Romet (Northtrek)) korzystając z dostępnej, technologii, śmiało konkurują swoimi konstrukcjami ze światową czołówką. Przykładem mogą być recenzje polskich rowerów górskich w specjalistycznej europejskiej prasie. Coraz to więcej zawodników, zwłaszcza tych biorących udział w maratonach MTB jeździ na polskich rowerach.

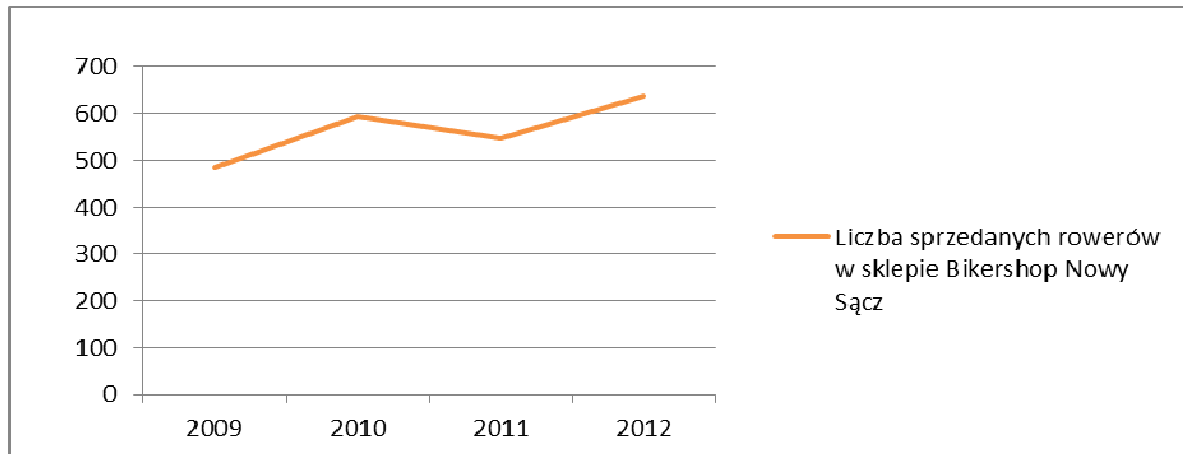
Zdjęcie 7. Strony internetowe polskich producentów rowerów (również rowerów górskich). Źródło: Opracowanie własne, oficjalne strony producentów rowerów górskich. <http://www.mbike-rowery.pl/>, <http://www.kross.pl/>, <http://www.sikorskicycles.pl/>, <http://www.nrowery.pl/>. (data odczytu 06.10.2012)

Łatwo zaobserwować wzrost liczby rowerów na naszych ulicach, w parkach czy na ścieżkach rowerowych, warto zwrócić uwagę, że w ostatnim czasie niefirmowe, tanie rowery z hipermarketów zostały wyparte choćby najprostszymi modelami, ale firmowymi znanych i cenionych producentów. Fakt ten ukazuje wzrost zainteresowania a przede wszystkim wzrost

świadomości społeczeństwa, które widzi różnicę między rowerem z marketu a rowerem znanego producenta. Coraz to większy nacisk rowerzyści kładą na bezpieczeństwo i komfort użytkowania (w tym również niezawodność) roweru. Rower markowy, nawet najtańszy i najniższy w szeregu model, został tak opracowany, aby był bezpieczny i w miarę komfortowy.

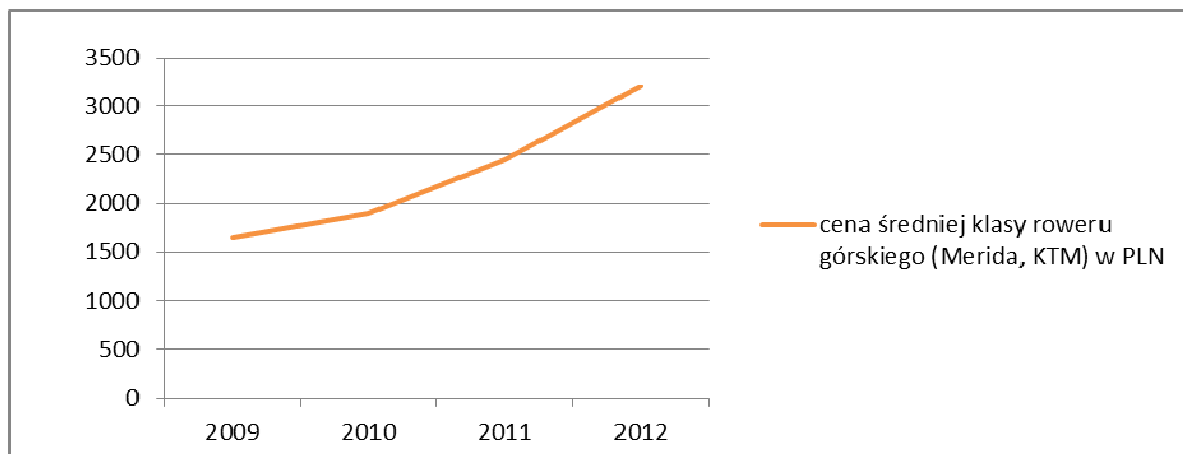
Pomimo światowego kryzysu, który dał się we znaki w ostatnich latach również Europie i Polsce, najwięksi producenci rowerów górskich i akcesoriów nie odnotowali spadku sprzedaży. Z roku na rok ceny rowerów wzrastają, a mimo wszystko sprzedaż rowerów utrzymuje się na stałym, wysokim poziomie. Firma Giant Polska (producent rowerów) odnotowała 30% wzrost sprzedaży rowerów górskich w 2012 roku w stosunku do 2011⁴¹. Specjalistyczne sklepy rowerowe w naszym regionie (małopolska) od kilku lat doprze prosperują i z roku na rok utrzymują bądź zwiększają liczbę sprzedawanych rowerów górskich. Przykładem może być sklep Bikershop z Nowego Sącza, który od kilku lat wykazuje sprzedaż markowych rowerów górskich na poziomie 480-670 sztuk rocznie. Nie są to rowery tanie (podstawowy rower górski renomowanego producenta to koszt około 2 tys. zł) a mimo ciągłego wzrostu cen i z roku na rok stosowania przez producentów coraz to niższych grup komponentów w danym przedziale cenowym ich popularność jest duża. Przykładowo rower górski marki Merida na osprzęcie Shimano z grupy komponentów Alivio/Deore w 2009 roku kosztował 1,6 tys. zł w 2010 już 1,9 tys. zł a w 2011 roku 2,4 tys. zł. Aby w 2012 przekroczyć poziom 3 tys. zł.

⁴¹ <http://sport-raporty.bikeboard.pl/artykuly,pokaz,eun90rgkjf> (data odczytu 06.10.2012)

Wykres 5. Liczba sprzedanych rowerów górskich w latach 2009-2012 w specjalistycznym sklepie Bikershop w Nowym Sączu. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze sklepu Bikershop Nowy Sącz

Różnorodność modeli, zastosowanego osprzętu i ostatecznej ceny, pozwala na indywidualne dobranie roweru do swoich potrzeb i zasobności portfela. Bum na rowery trwa nadal.

Wykres 6. Cena średniej klasy rowerów górskich marki Merida i KTM w latach 2009-2012. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych ze sklepu Bikershop Nowy Sącz

Mnogość i dostępność akcesoriów rowerowych (koszulki, spodenki, kaski, okulary, obuwie, plecaki i różnego rodzaju dodatki) podąża za najnowszymi trendami w modzie. Dostępne są ubrania na rower wykonane ze specjalnych, oddychających materiałów zapewniających komfort jazdy i skutecznie wypierających dżinsy i bawełniane podkoszulki, jako stój rowerowy. Kampanie reklamowe typu „bądź bezpieczny i widoczny na drodze” uświadamiają rowerzystom, że jazda w kasku i z odpowiednim oświetleniem to słuszny wybór.

Coraz więcej rowerzystów, którzy zakupili już swój wymarzony rower, dorasta do tego, aby zacząć jeździć w kasku, coraz częściej omijają utarte ścieżki rowerowe i próbują sił w terenie.

Zaczynają od doskonalenia techniki na szutrowych drogach wzdłuż Dunajca, aby później zakosztować leśnej ścieżki w Lesie Falkowskim czy Chełmiecki. We wspomnianych rejonach Nowego Sącza (zwłaszcza w okolicznych lasach Chełmeckim i Falkowskim) młodzi rowerzyści budują „na dziko” swoje trasy górskie, tworząc różnego rodzaju przeszkody, nasypy, bandy i skocznie, aby ćwiczyć swoje umiejętności. Często obserwujemy ich jak wracają po kilkugodzinnej zabawie, ubłoceni, ale szczęśliwi.

Rower, zwłaszcza górski niepodzielnie rządzi na terenie Sądecczyzny, problem tkwi tylko w tym, aby było gdzie jeździć i nie trzeba było się posuwać do tworzenia dzikich ścieżek, tras, i hop, które co jakiś czas demontują służby leśne. Zadaniem projektu stworzenia sieci górskich szlaków rowerowych oraz bikeparków jest umożliwienie wszystkim miłośnikom MTB realizacji swoich marzeń i doskonalenia umiejętności połączonej z aktywną formą odpoczynku na terenie Sądecczyzny.

4."Rowerem w Beskid Sądecki" propozycja projektu

4.1 Cel projektu

Celem projektu jest stworzenie sieci szlaków rowerowych MTB (kolarstwa górskiego) na terenie Beskidu Sądeckiego. Wraz z niezbędną infrastrukturą i działaniami marketingowymi przyczynią się one do promocji i rozwoju regionu. Projekt uwzględnia istniejące już obiekty i zaplecze turystyczne na terenach Sądecczyzny i zawiera propozycje ich dopasowania do potrzeb kolarstwa górskiego. Infrastruktura wytyczonych szlaków nie ingeruje w środowisko naturalne regionu Beskidu Sądeckiego, stawia na maksymalne wykorzystanie i ewentualne dopasowanie istniejących już szlaków turystycznych, tras rowerowych, dróg i ścieżek leśnych. Sieć wytyczonych szlaków MTB współgra z zapleczem komunikacyjnym, którego główną gałąź stanowi transport zbiorowy, tworząc praktycznie nieograniczone możliwości uprawiania górskiej turystyki rowerowej na terenie Sądecczyzny. Wytyczone ośrodki kolarstwa górskiego na terenie Beskidu Sądeckiego w dużej mierze posiadają już zaplecze techniczne pozwalające gościć i obsługiwać rowerzystów górskich. Niektóre ośrodki już funkcjonują w sezonie letnim i są dostosowane do potrzeb rowerzystów, część z nich posiada trasy zjazdowe przy wyciągach, tworząc idealne warunki do organizowania zawodów DH (downhill) i uprawiania kolarstwa zjazdowego. Projekt proponuje scalenie górkim szlakiem rowerowym istniejących obiektów oraz budowę nowych tworząc jeden dobrze funkcjonujący mechanizm, powodujący wzrost zainteresowania możliwościami turystycznymi regionu.

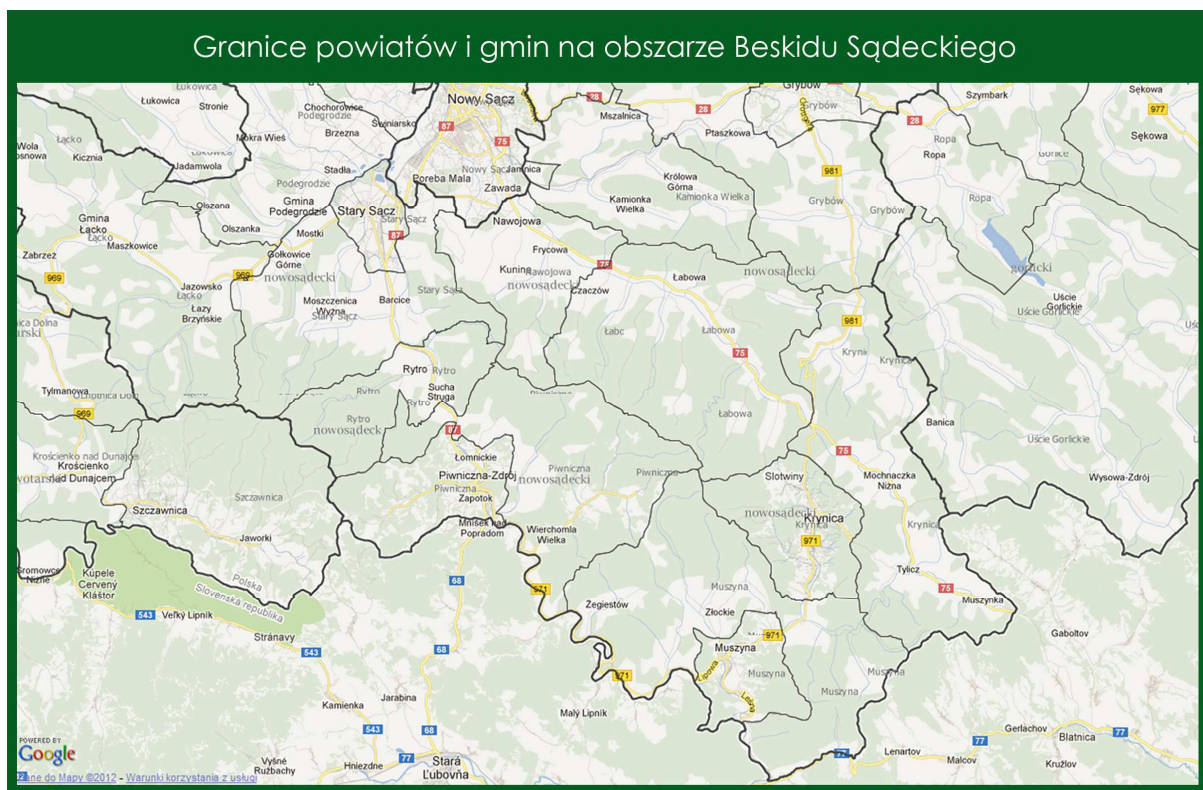
4.2 Położenie geograficzne i walory turystyczne Beskidu Sądeckiego

Beskid Sądecki to malownicze pasmo górskie w Karpatach Zachodnich na południu Polski. Składające się z 2 głównych pasm: pasma Radziejowej i pasma Jaworzyny oraz Gór Lubowelskich i Gór Leluchowskich. Między oboma pasmami płynie rzeka Poprad, którego dolina dzieli Beskid Sądecki na dwie części. Po północno – wschodniej stronie rzeki wznoszą się góry Pasma Jaworzyny, oraz góry Lubowelskie, a po południowo – zachodniej stronie, niemal całkowicie wysunięte na Słowację góry Leluchowskie i pasmo Jaworzyny. Jaworzyna Krynicka (1114 m. n.p.m.) i Radziejowa.(1262 m. n.p.m.) to dwa najwyższe szczyty dwóch największych pasm, od których pasma te wzięły swoje nazwy.

U podnóża zboczy obu pasm Beskidu Sądeckiego znajdują się znane i cenione pod względem walorów turystycznych miejscowości: Krynica Zdrój, Muszyna, Szczawnik, Żegiestów Zdrój,

Wierchomla, Łomnica Zdrój, Piwniczna Zdrój, Rytro, Krościenko nad Dunajcem, Szczawnica oraz Stary i Nowy Sącz. Miejscowości te stanowią doskonałe zaplecze noclegowo – gastronomiczne i mogą być bazą wypadową dla turystów eksplorujących Beskid Sądecki czy też Małe i Właściwe Pieniny. Wiele z tych miejscowości to kurorty uzdrowiskowe, słynące ze swoich zdrowotnych źródeł wód mineralnych, którymi sławi się Sądecczyzna. To z naszego regionu pochodzą znane w całej Polsce wody mineralne markowane, jako „Krynica”, „Piwniczanka” czy „Muszynianka”.

Beskid Sądecki leży na terenie powiatu Nowosądeckiego i Nowotarskiego. Poniższa mapa przedstawia położenie Beskidu Sądeckiego na tle powiatów i gmin regionu.

Rysunek 17. Granice powiatów i gmin na obszarze Beskidu Sądeckiego. Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://rdlpkrakow.gis-net.pl> (data odczytu 15.09.2012)

Lasy Beskidu Sądeckiego to dom i ostoja dla wielu gatunków zwierząt i roślin, z których duża część to gatunki rzadko spotykane a nawet zagrożone wyginięciem. Pasma Radziejowe i Jaworzyny porasta las mieszany, z którego dużą część stanowi buczyna karpacka oraz las jodłowo- świerkowy. W rezerwacie Obrożyska (w pobliżu Muszyny) występuje miejsce naturalnego nagromadzenia lip, które tworzą jedyny w Europie naturalny las lipowy zwany gądem. U stóp Radziejowej znajduje się rezerwat Baniska a w nim możemy zaobserwować

jak niegdyś wyglądała prastara Puszcza Karpacka a w niej powalone pnie dwustuletnich jodeł, które ulegają tu naturalnemu rozkładowi. Podział terenów leśnych w Beskidzie Sądeckim na nadleśnictwa i leśnictwa Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie przedstawia mapa poniżej.

Rysunek 18. Granice nadleśnictw i leśnictw na terenie Sądeczyny. Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://rdlprakrow.gis-net.pl> (data odczytu 15.09.2012)

Na terenie Beskidu Sądeckiego znajduje się utworzony w 1987 roku Popradzki Park Krajobrazowy o powierzchni 54212 ha, a w nim kilkanaście rezerwatów przyrody ożywionej i nieożywionej, niezliczone źródła wód mineralnych, różnorodne formy skalne i jaskinie.

Piękno Beskidu Sądeckiego w sposób wyjątkowy opisuje sądeczanin, nauczyciel i wielki miłośnik przyrody Grzegorz Tabasz w swojej książce pt. „Przyroda Beskidu Sądeckiego” (ISBN 838888774-2) do której wstęp został opatrzony słowami Ireny Styczyńskiej, którego fragmenty brzmią tak:

„Otrzymujemy niezmiernie interesujący album o przyrodzie Beskidu Sądeckiego – pasma górskiego, należącego do najbardziej malowniczych w Polsce Południowej, odznaczającego się wieloma walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi.” (...) *„Uroda Beskidu Sądeckiego zachęca do wędrowania tam, gdzie cicho w zakamarkach, ostępów leśnych, zielono i*

kwieciście na polanach górskich, gdzie szumią bystre wody rzek i potoków górskich, a Matka Natura rozacza przed nami wszędzie swe skarby, abyśmy mogli je poznać, podziwiać i pokochać.” (...)⁴²

Kolejna mapa pokazuje zasięg terytorialny Popradzkiego Parku Krajobrazowego wraz pobrzeżami położonego na obu pasmach Beskidu Sądeckiego (kolor żółty) oraz obszary rezerwatów przyrody położonych w Beskidzie Sądeckim (kolor zielony).

Rysunek 19. Obszar Popradzkiego Parku Krajobrazowego i granice rezerwatów przyrody. Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://rdlpkrakow.gis-net.pl> (data odczytu 15.09.2012)

Walory turystyczne dla rowerzystów regionu Beskidu Sądeckiego i swoje przemyślenia oraz cytaty rektora Krzysztofa Pawłowskiego na temat ich piękna i promowania, opisuje miłośnik kolarstwa, dziennikarz i redaktor naczelny „Dobrego Tygodnika Sądeckiego” Wojciech Molendowicz, który na łamach „DTS” z 30 sierpnia 2012 w dziale „Opinie” pisze:

„Zadałem sobie w ostatni weekend sierpnia fatygę, by sprawdzić, jaki ruch panuje na najatrakcyjniejszych szlakach dla górskich rowerów w naszym regionie. Żartuję! To nie był żaden trud, żadna fatyga. To była czysta przyjemność, zabawa w poczuciu, że mam szczęście

⁴² G. Tabasz, „Przyroda Beskidu Sądeckiego”, Nowy Sącz 2006, s.5.

jeździć po najfajniejszych terenach, jakie Pan Bóg przewidział w swoim planie zagospodarowania przestrzennego pięknej polskiej ziemi. Nie żartuję! Trzeba być ślepym, żeby nie zauważyć, że właśnie tutaj jest najładniej....”⁴³

Cytując przy tym słowa Rektora Pawłowskiego:

„...Latem nie wyjeżdżam nigdzie na wakacje, bo nie chcę sobie obniżać standardu”. Perelka! Nie ma w te letnie miesiące lepszego miejsca pod gorącym słońcem, aby dobrze spędzić czas i nasycić się do woli krajobrazem, przyrodą i wszystkim, co z połączenia tych luksusów wynika. Biedni nieszczęśnicy, którzy wybierają latem – płacąc ciężki szmal! – getta hoteli w Egipcie i innej Tunezji z widokiem na basen i barek z drinkami. Smutny ich los, bo za murem enklawy już tylko suchy piach, bezlitosne słońce i wiecznie niezadowoleni ze swojego losu bojownicy z karabinami. Luksusowe więzienie. Na Sąddeckiźnie (z przyległościami) wręcz przeciwnie! Za każdym zakrętem nowe atrakcje, zapierające dech w piersiach krajobrazy, życzliwi ludzie, z którymi można pogadać o wszystkim, pod pretekstem pytania o drogę. Mój młodszy kolega, w przeszłości zawodowy kolarz na kontrakcie w Hiszpanii, Arek Kogut, kiedy go zabrałem na lekki trening bezdrożami naszego regionu, tylko jęknął z zachwytu: „Przecież tu jest tak ładnie, jak w Kraju Basków!”. No właśnie jest. Tylko dlaczego ludzie na całym świecie wiedzą, że Kraj Basków jest atrakcją z samej definicji, a o Sąddeckiźnie wiedzą tylko wybrani?”⁴⁴.

Molendowicz w dalszej części artykułu opisuje spokój, jaki panuje na ścieżkach w Beskidzie Sądeckim i zastanawia się, dlaczego nie ma tu ani jednego rowerzysty skoro natura już za człowieka wykonała większą część pracy.

4.3 Projekt a ochrona środowiska

Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” w całości swojej idei stawia na ekologię. Pojęcie ekologii definiowane jest, jako nauka o środowisku a w niniejszym projekcie będzie rozumiane, jako zespół czynników i działań człowieka przyjaznych i nieinwazyjnych dla przyrody. Zaczynając od samego urządzenia, na jakim będziemy się poruszać i jakim jest rower, już sam w sobie jest środkiem ekologicznym napędzanym siłą ludzkich mięśni. Rowerzyści w trakcie jazdy, zwłaszcza jazdy w trudnym, górskim terenie muszą być

⁴³ W. Molendowicz, Nikogo. Słownie – zero, „Dobry Tygodnik Sądecki” 2012 nr 33, s. 16

⁴⁴ W. Molendowicz, Nikogo..., op. cit., s.16.

skoncentrowani na samej jeździe, nieustannie kontrolują tor jazdy operując kierownicą, hamulcami oraz przełożeniami mechanizmu napędowego. W takich warunkach bardzo utrudnione jest jakiegokolwiek spożywanie posiłków, czy też napojów w fabrycznych opakowaniach, co skutkuje tym, że rowerzysta MTB musi się zatrzymać, aby dokonać powyższych czynności. Zatrzymuje się zazwyczaj na dłużej i w miejscach do tego przystosowanych (np. schroniskach). Cały ten proces eliminuje pozostawianie jakiegokolwiek śmieci na szlaku w przeciwieństwie do turystów pieszych, których spacer nie wymaga większej koncentracji a co za tym idzie proces konsumpcji występuje na całym szlaku, czego efektem są śmieci. Turysta przemierzający góry na rowerze, trzyma się leśnych ścieżek i szlaków z uwagi na charakter środka, jakim podróżuje, turysta pieszy ma większe możliwości opuszczenia ścieżki a tym samym możliwość stworzenia potencjalnego zagrożenia chronionej faunie i florze.

Sieć szlaków MTB, jaką proponuje projekt została wyznaczona ze szczególną dbałością o ochronę środowiska. Szlaki MTB poprowadzono istniejącymi już drogami i ścieżkami, które znajdują się na terenach Popradzkiego Parku Krajobrazowego i prowadzą w bezpiecznej odległości od znajdujących się tu rezerwatów przyrody i miejsc szczególnej ochrony.

Ponieważ kolarstwo górskie z samego założenia prowadzi po bezdrożach, wyznaczone szlaki nie wymagają ingerencji w podłoże, po jakim prowadzą (ścieżki ziemne, drogi szutrowe, odcinki kamieniste i wypełnione korzeniami), co przekłada się na brak konieczności utrzymywania tych szlaków pod względem nawierzchni. Wszystkie czynności wyznaczenia i utrzymania szlaków ograniczałyby się wyłącznie do kilku prostych, drewnianych konstrukcji pomocnych przy przejazdach po strumykach leśnych oraz do oznaczeń wizualnych szlaków (strzałki, tabliczki itp.).

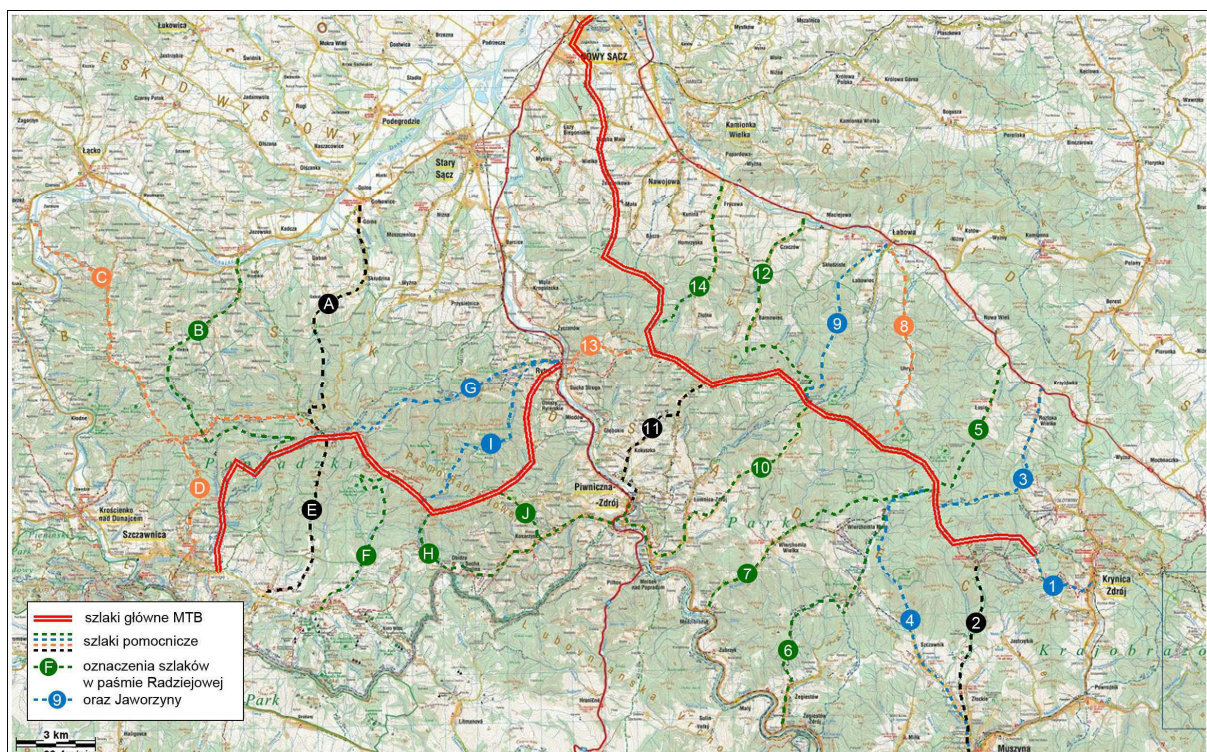
Również budowa Bikeparków („placów zabaw dla rowerzystów”) jest pro ekologiczna, gdyż odbywa się na terenie specjalnie to tego wyznaczonym, a wszelkie atrakcje (przeszkody), jakie na placu zostaną zbudowane (mostki, bandy, hopy, skocznie i rampy) wykonane są z naturalnych materiałów, jakimi są kamienie, ziemia i drewno.

System komunikacji zbiorowej (transport autobusowy i kolejowy) w znacznym stopniu ma ograniczyć indywidualne dojazdy własnym samochodem do wytyczonych ośrodków MTB (kolarstwa górskiego), co z kolei przyczynia się do ograniczenia emisji spalin i ochrony środowiska.

4.4 Określenie i wytyczenie szlaków głównych i szlaków bocznych (drugorzędnych)

Mapa przebiegu sieci wytyczonych szlaków MTB na terenie Beskidu Sądeckiego

Szlaki główne jak i pomocnicze zostały wyznaczone po najciekawszych i najładniejszych drogach i ścieżkach regionu, a które umożliwiają korzystanie z infrastruktury komunikacyjnej i noclegowo-gastronomicznej.

Rysunek 20. Szlaki rowerowe główne i drugorzędne wytyczone na potrzeby niniejszego projektu na terenie Beskidu Sądeckiego. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z zapisu trasy w odbiorniku GPS i mapy, Beskid Sądecki, Compass 2011

Zaproponowane zostały dwa szlaki główne przebiegające pasmem Jaworzyny i pasmem Radziejowej. Szlaki pomocnicze w paśmie Jaworzyny mają oznaczenia od 1 do 14 a w paśmie Radziejowej od A do J. Zaproponowane szlaki rowerowe stanowią opracowanie własne na podstawie realnie przejechanych tras. Szlaki zostały wytyczone na podstawie śladu przejazdu zapisanego w odbiorniku GPS. Na podstawie zebranych danych z odbiornika GPS zostały przedstawione parametry szlaków i ich profile wykonane przy pomocy oprogramowania CompeGPS Land v.7.4.

Każde opracowanie szlaku zawarte w tym projekcie składa się z następujących części:

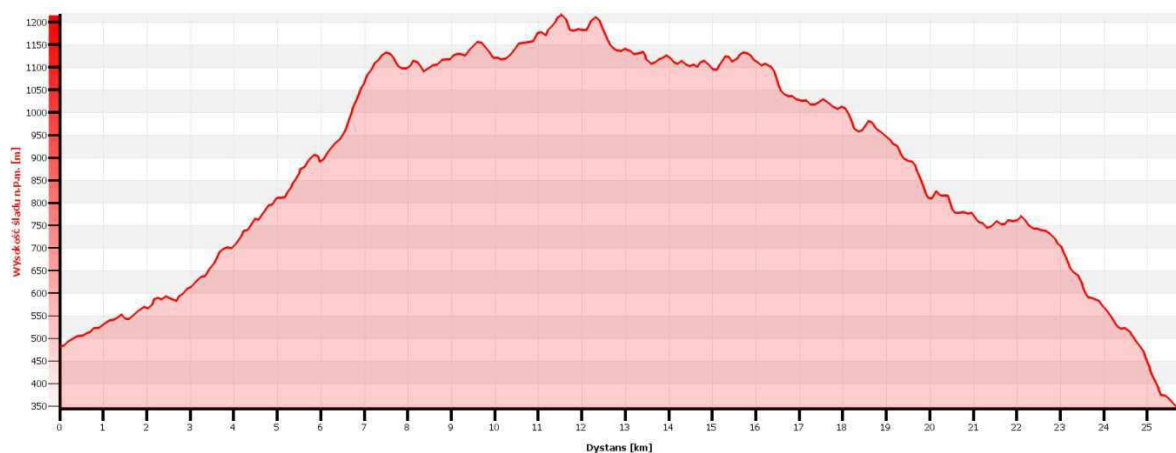
- tytuł szlaku,
- przebieg szlaku - przez jakie miejscowości i obiekty geograficzne (góry, doliny, przełęcze itp.) prowadzi szlak.
- profil szlaku – wykres rozkładu wysokości trasy w osi dystansu.
- Typ – czy szlak jest jedno czy dwukierunkowy, czy sugerowany jest, jako szlak podjazdowy czy zjazdowy.
- informacje - parametry techniczne szlaku - długość w km, przewyższenia (suma podjazdów), maksymalne i minimalne nachylenie występujące na szlaku w %.
- Opis szlaku – informacje na temat przebiegu szlaku, jego otoczenia i podłoża, po jakim będziemy się poruszać.

Główny Szlak MTB pasmem Radziejowej

Przebieg szlaku:

Szczawnica – Sewerynówka – Czeremcha (1124 m. n.p.m.) – Przehyba (1175 m. n.p.m.) –
Złomisty Wierch (1224 m. n.p.m.) – Przeł. Długa – Przeł. Żłobki – Wielki Rogacz (1182 m.
n.p.m.) – Polana Kramarka – Niemcowa – Kordowiec – Rytro

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, ze wskazaniem na zachowanie kierunku Szczawnica - Rytro

Informacje:

długość szlaku: 26 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 1040 m

maksymalne nachylenie: 27,3 %

minimalne nachylenie: - 25 %

Opis szlaku:

Główny szlak MTB pasmem Radziejowej rozpoczyna się w Szczawnicy na ul. Szlachtowskiej przy budynku Urzędu Miasta. Od tego miejsca pokrywa się z czarnym szlakiem rowerowym,

prowadzącym w górę Sopotnickiego Potoku, przez przysiółek Sewerynowka. Na tym odcinku mamy nawierzchnię asfaltową. Po minięciu wodospadu Zaskalnik i osiągnięciu rozdroża przy Kaplicy pod Sewerynowką główny szlak MTB pasmem Radziejowej odbija w prawo prowadząc przez górę Czeremchę na Przehybę. Na tym odcinku pokrywa się najpierw z czarnym szlakiem rowerowym, później również z niebieskim pieszym i niebieskim narciarskim. Odcinek ten to droga szutrowa zmieniająca w drogę leśną. Stąd można podziwiać panoramę Małych Pienin, Pienin Właściwych i Tatr.

Zdjęcie 8. Widok na Tatry z Przehyby. Źródło: Zdjęcie własne

Od schroniska PTTK na Przehybie, szlak MTB biegnie dalej wzdłuż czerwonego szlaku pieszego i czerwonego narciarskiego na Złomisty Wierch i Przeł. Długą. Ten fragment szlaku ma zmienny rodzaj podłoża i zmienną szerokość. Podjazd na Złomisty Wierch ma charakter leśnej ścieżki usianej korzeniami, później zmienia się w drogę leśną by przed przełęczą Długą przybrać charakter wąskiej, stromej ścieżki wypełnionej zmiennej wielkości kamieniami. Przy zjeździe ze Złomistego Wierchu mamy widok na Małą Radziejową i Radziejową. Od przełęczy Długiej, główny szlak MTB prowadzi czerwono znaczone szlakiem narciarskim i

omija zbocza Radziejowej, najwyższego wzniesienia Beskidu Sądeckiego (1266 m. n.p.m.) należącego do Korony Gór Polskich, kierując się na przełęcz Żłobki a następnie na Wielki Rogacz (1182 m. n.p.m.).

Zdjęcie 9. Małe Pieniny widziane z Wielkiego Rogacza. Źródło: Zdjęcie własne

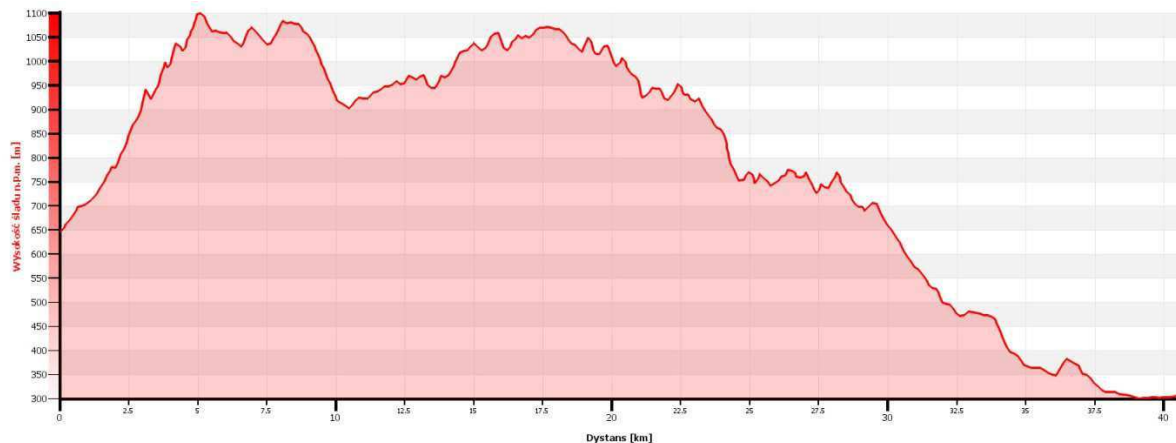
Ten fragment szlaku to dość szeroka droga leśna o podłożu ziemno szutrowym z krótkimi fragmentami leśnych, kamienistych ścieżek. Dla ambitnych rowerzystów można zaproponować wyjazd na Radziejową (czerwonym szlakiem pieszym). Na szczycie Radziejowej znajduje się wieża widokowa, która pozwala wznieść się powyżej korony drzew zalesionego stoku i rejestrować dookólną panoramę 360 stopni. Szczyt Wielkiego Rogacza również dostarcza niezapomniane widoki na Pieniny polskie i słowackie oraz Tatry. Od Wielkiego Rogacza, wraz z czerwonym pieszym i narciarskim szlakiem, biegnie przez Kramarkę na Niemcową a dalej przez Kordowiec do Rytra. Ten ostatni fragment jest bardzo zróżnicowany, jeśli chodzi o podłoże. Znajdziemy tu wszystko, co rowerzyści MTB cenią najbardziej: drogi leśne o różnorodnym podłożu, ścieżki leśne trawersujące zbocza, wąskie i kręte ścieżki (single Track'i) oraz szerokie i szybkie drogi szutrowe a w ostatnim fragmencie (zjazd do Rytra) – drogę asfaltową. Począwszy od Kramarki, przez Niemcową, Kordowiec a na Padlówce (tuż przed Rytrem) kończąc, główny szlak MTB pasmem Radziejowej w dużej części prowadzi polanami i halami, co obfituje w niekończące się możliwości podziwiania piękna Sądecczyzny.

Główny Szlak MTB pasmem Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Krynica Zdrój (Czarny Potok, dolna stacja kolei gondolowej) – Jaworzyna (1114 m. n.p.m.) – Czubakowska (1082 m. n.p.m.) – Runek (1080 m. n.p.m.) – Hola (978 m. n.p.m.) – Hala Jawor (1027 m. n.p.m.) - Hala Łabowska (1064 m. n.p.m.) - Wierch nad Kamieniem (1084 m. n.p.m.) - Hala Pisana (1044 m. n.p.m.) - Jaworzynka (Jaworzyna Kokuszczańska) (969 m. n.p.m.) - Wilcze Doły (786 m. n.p.m.) - Nad Garbem (781 m. n.p.m.) - Żeleźnikowa - Nowy Sącz

Profil szlaku:

Typ szlaku:

Dwukierunkowy, ze wskazaniem na zachowanie kierunku Krynica Zdrój – Nowy Sącz

Informacje:

długość szlaku: 40 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 1110 m

maksymalne nachylenie: 23,5 %

minimalne nachylenie: - 27,6 %

Opis szlaku:

Główny Szlak MTB pasmem Jaworzyny rozpoczyna się w Krynicy Zdrój a dokładniej w Czarnym Potoku przy dolnej stacji kolei gondolowej na Jaworzynę. Już na początku mamy do dyspozycji narzędzie pozwalające osiągnąć szczyt Jaworzyny (1114 m. n.p.m.) przy pomocy kolejki gondolowej, jednak dla entuzjastów MTB bardziej szczytnym rozwiązaniem będzie zdobycie Jaworzyny na dwóch kółkach jadąc wyznaczonym szlakiem. Droga na Jaworzynę w pierwszej części jest asfaltowa, później zmienia się w szutrową, aby w końcowym odcinku (przed schroniskiem PTTK) zmienić się w drogę leśną. Przy schronisku znajduje się Muzeum Turystyki Górskiej. Od schroniska PTTK na Jaworzynie, do samego szczytu (górnjej stacji kolei gondolowej) został już niewielki odcinek, który w końcowej fazie stanowi dość stromy podjazd. Po osiągnięciu szczytu możemy podziwiać roztaczające się panoramy praktycznie we wszystkich kierunkach. Ze szczytu Jaworzyny szlak MTB prowadzi dalej przez Czubakowską na Runek, pokrywając się z czerwonym szlakiem pieszym (Główny Szlak Beskidzki) oraz niebieskim narciarskim. Szlak na tym odcinku prowadzi przez las, podłoże ma charakter zmienny, od drogi leśnej po szeroką leśną ścieżkę o podłożu kamienistym. Po osiągnięciu Runku (1080 m. n.p.m.), niebieski szlak pieszy i narciarski odbija w lewo w kierunku schroniska PTTK - Bacówki nad Wierchomlą. Główny szlak MTB pasmem Jaworzyny biegnie dalej wzdłuż czerwonego szlaku pieszego i narciarskiego oraz pokrywa się z zielonym szlakiem rowerowym biegnącym od Wierchomli, przez Runek na Halę Łabowską.

Zdjęcie 10. Hala Jawor. Źródło: Zdjęcie własne

Szlak MTB prowadzi cały czas zalesioną granią pasma Jaworzyny i pokrywa się z czerwonym szlakiem pieszym (Głównym Szlakiem Beskidzkim). Po minięciu Holi (978 m.

n.p.m.) szlak przebiega przez Halę Jawor (1027 m. n.p.m.), co owocuje pierwszą od szczytu Jaworzyny możliwością podziwiania widoków. Znow szlak prowadzi przez las by niebawem wyprowadzić nas na Halę Łabowską. Odcinek Runek – Hala – Hala Łabowska to typowa beskidzka mieszanka odcinków dróg leśnych, szerszych lub węższych ścieżek oraz krótkich fragmentów o podłożu kamienistym. Na Hali Łabowskiej (1064 m. n.p.m.) znajduje się (niedawno zmodernizowane) schronisko PTTK. Z tarasu widokowego możemy podziwiać widok na Góry Grybowskie stanowiące najbardziej wysuniętą na zachód część Beskidu Niskiego. Główny szlak MTB pasmem Jaworzyny od Hali Łabowskiej do Zadnich Gór pokrywa się z czerwonym szlakiem pieszym i narciarskim. Szlak prowadzi przez Halę Krajnią, Wierch nad Kamieniem (1084 m. n.p.m.) - Hala Pisana (1044 m. n.p.m.) - Jaworzynka (Jaworzyna Kokuszczańska) (969 m. n.p.m.). Na każdej z hal mamy odsłonięty widok częściej na południe niż na północ a tym samym możliwość podziwiania piękna beskidzkich krajobrazów. Na szczególną uwagę zasługują miejsca widokowe na Hali Pisanej oraz Jaworzynie Kokuszczańskiej. Na stokach Wierchu nad Kamieniem znajduje się zespół ostańców i wychodni skalnych zbudowanych z piaskowca oraz liczna grupa mniejszych lub większych jaskiń, które mogą stanowić dodatkową atrakcję tego regionu. Odcinek Hala Łabowska – Wierchy nad Kamieniem – Hala Pisana – Jaworzyna Kokuszczańska – Zadnie Góry ma charakter beskidzkiego szlaku graniowego, który w dużej części prowadzi leśnym duktem o mieszanym podłożu (ubita ścieżka, odcinki z korzeniami i kamieniste fragmenty). Na rozstaju szlaków pieszych (czerwonego, niebieskiego i zielonego) główny szlak MTB pasmem Jaworzyny odbija w prawo i prowadzi wzdłuż zielonego szlaku pieszego przez polanę Ogórkową, Wilcze Doły, Nad Garbem, Żeleźnikową, Porębę aż do Nowego Sącza (dworzec kolejowy PKP). Na tym odcinku mamy również kilka miejsc widokowych (Wilcze Doły, Nad Garbem) oraz drogę o podobnym, mieszanym charakterze jak to miało miejsce we wcześniejszych odcinkach szlaku MTB. Od wzniesienia Nad Garbem szlak prowadzi już tylko w dół i przybiera postać szerokiej drogi o podłożu ziemistym, miejscami zniszczonej zwózką drzewa. Droga jest szeroka i szybka, zwrócić trzeba uwagę na poprzeczne, drewniane rynny mające na celu odprowadzanie wody. Przy wylocie z lasu zmienia się w wąską drogę asfaltową i ten typ podłoża utrzymany zostaje do samego końca szlaku MTB, czyli do dworca PKP w Nowym Sączu.

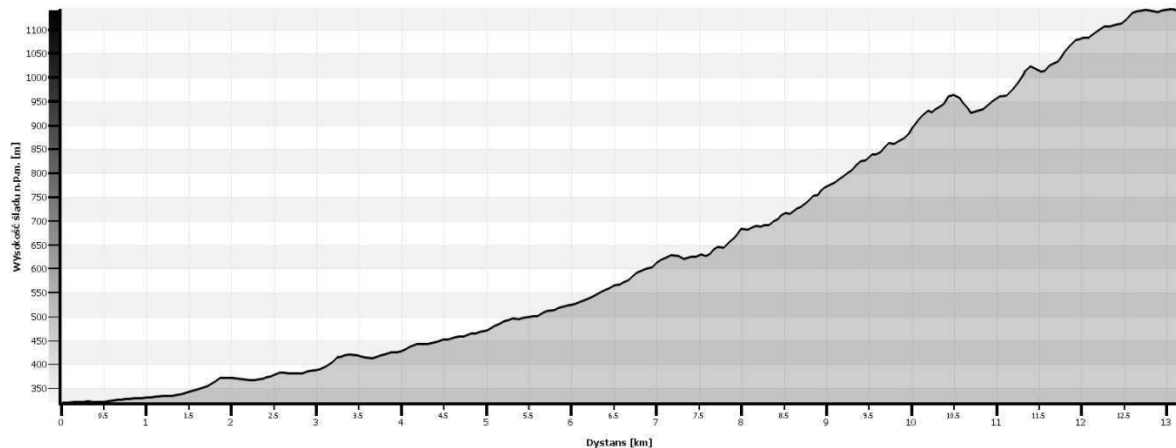
Szlaki boczne (drugorzędne - pomocnicze) w paśmie Jaworzyny

Pomocniczy szlak MTB A w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Gołkowice Dolne – Skrudzina – Przehyba /Schronisko PTTK/ (1175 m. n.p.m.)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 13,2 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 880 m

maksymalne nachylenie: 24,5 %

minimalne nachylenie: - 14 %

Opis szlaku: Prawie w całości prowadzi drogą asfaltową, która od leśniczówki „Gaboń” (od szlabanu) pokrywa się z czarnym szlakiem narciarskim biegnącym z Przehyby w dół do leśniczówki. Ostatni fragment tuż przed przekaźnikiem to droga bita, zmieniająca się w leśną tuż przed schroniskiem. Z uwagi na nawierzchnię asfaltową, szlak idealnie nadaje się, jako podjazdowy Z Gołkowic na Przehybę. Na Przehybie znajduje się całosezonowe schronisko PTTK z dużą bazą noclegową.

Pomocniczy szlak MTB B w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Jazowsko – Obidza – Przeł. Przysłop – Sopotnicki potok

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 16,5 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 940 m

maksymalne nachylenie: 23,7 %

minimalne nachylenie: - 19 %

Opis szlaku:

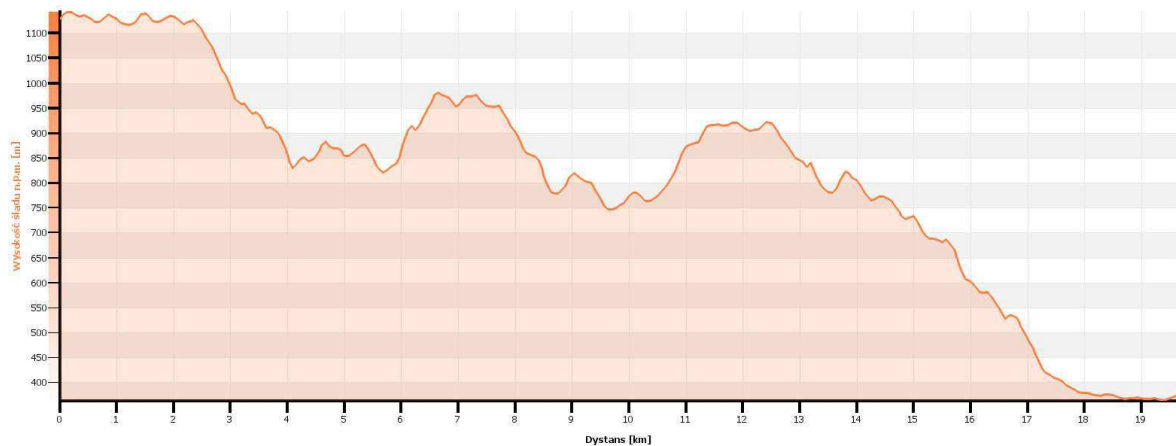
Szlak prowadzi z Jazowska, na drugą stronę Dunajca a następnie na przysiółek Obidza wzdłuż zielono znakowanym Królewskim Szlakiem Rowerowym. Biegnie drogą asfaltową w górę Obidzkiego Potoku, by przed Przeł. Przysłop zmienić się w drogę bitą. Od przełęczy, po około 0,5km wyznaczony szlak MTB łączy się z czarnym szlakiem rowerowym biegnącym ze Szczawnicy na Przehybę. Trasa prowadzi teraz szeroką drogą szutrową w górę Sopotnickiego Potoku by przed Czeremchą połączyć się z Głównym Szlakiem MTB Pasmem Radziejowej.

Pomocniczy szlak MTB C w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Przehyba – Skałka – Przeł. Przysłop – Dzwonkówka – Jaworzynka – Kosiarz – Okrąglica – Łosice - Zabrzeż

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 19,6 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 610 m

maksymalne nachylenie: 30,5 %

minimalne nachylenie: - 28 %

Opis szlaku:

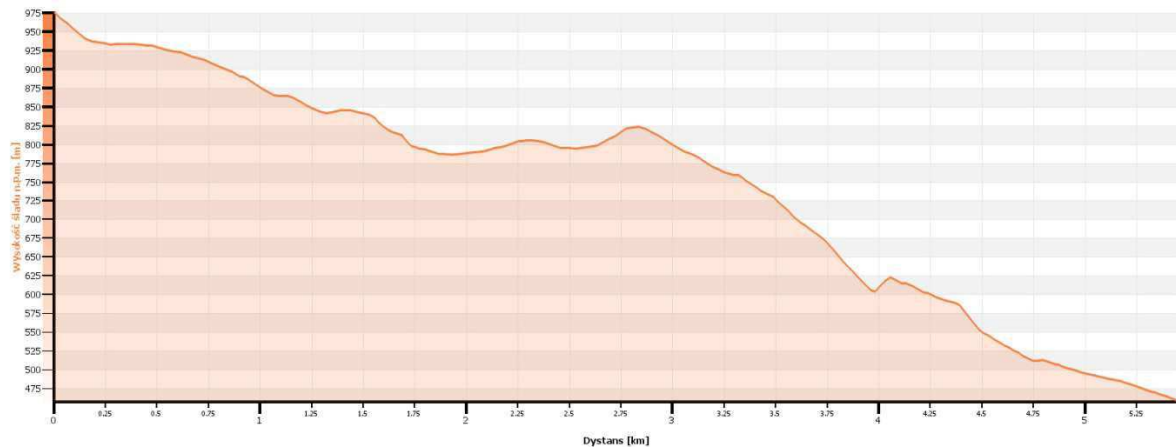
Szlak w całości prowadzi drogami i ścieżkami leśnymi. Na odcinku Przehyba – Dzwonkówka pokrywa się z czerwonym szlakiem pieszym, a od Dzwonkówki do Okrąglicy z żółtym. Tam łączy się z czerwonym szlakiem rowerowym i biegnie do miejscowości Zabrzeż. Szlak w dużej części biegnie terenem niezalesionym umożliwiającym podziwianie roztaczających się dookoła widoków.

Pomocniczy szlak MTB D w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Dzwonkówka (983 m. n.p.m.) – Bereśnik (843 m. n.p.m.) - Szczawnica

Profil szlaku:

Typ szlaku:

jednokierunkowy, zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 5,5 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 65 m

maksymalne nachylenie: 11,2 %

minimalne nachylenie: - 30,4 %

Opis szlaku:

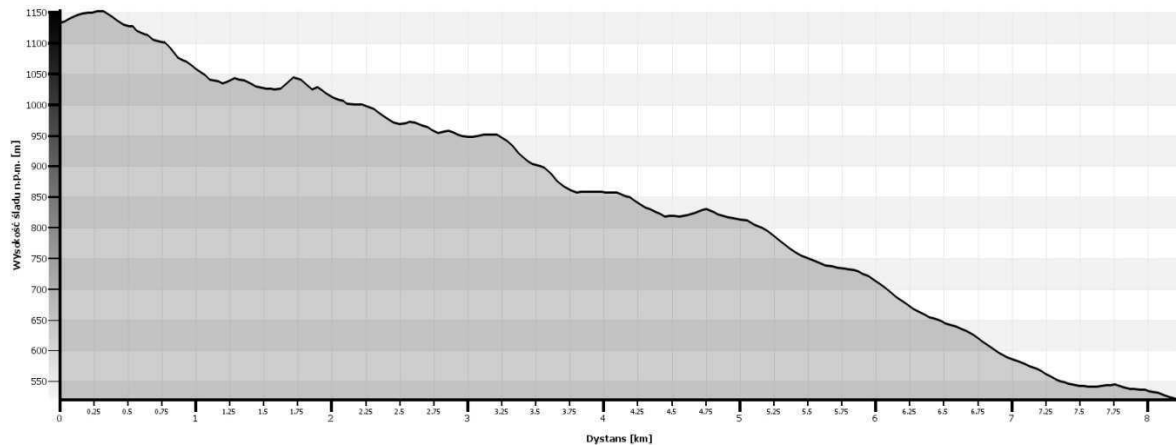
Szlak biegnie z Dzwonkówki przez Kotelnicę aż do schroniska „Pod Bereśnikiem” i na tym odcinku pokrywa się z żółtym szlakiem pieszym. Na tym odcinku prowadzi drogą leśną. Od schroniska PTTK, pokrywa się z niebieskim szlakiem rowerowym i prowadzi w dół do Szczawnicy.

Pomocniczy szlak MTB E w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Przehyba (1175 m. n.p.m.) – Pieniążna (1078 m. n.p.m.) - Stary Wierch (840 m. n.p.m.) - Szlachtowa

Profil szlaku:

Typ szlaku:

jednokierunkowy, zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 8,3 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 50 m

maksymalne nachylenie: 8,8 %

minimalne nachylenie: - 19,4 %

Opis szlaku:

Szlak pomocniczy prowadzi z Przehyby przez Pieniążną, Kiczorę i Stary Wierch do Szlachtowej. Na całym odcinku pokrywa się z czarno znakowaną trasą narciarską, prowadzącą drogą leśną zmieniającą się, co jakiś czas w ścieżkę, by przed Starym Wierchem prowadzić przez hale i polany z których roztacza się panorama na pasmo Małych Pienin, Pienin Właściwych oraz Tatr. Trasa posiada szczególne walory krajobrazowe.

Pomocniczy szlak MTB F w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Przeł. Długa – dolina potoku Czarnej Wody – Czarna Woda - Jaworki

Profil szlaku:

Typ szlaku:

jednokierunkowy, zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 11,8 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 240 m

maksymalne nachylenie: 20,9 %

minimalne nachylenie: - 31 %

Opis szlaku:

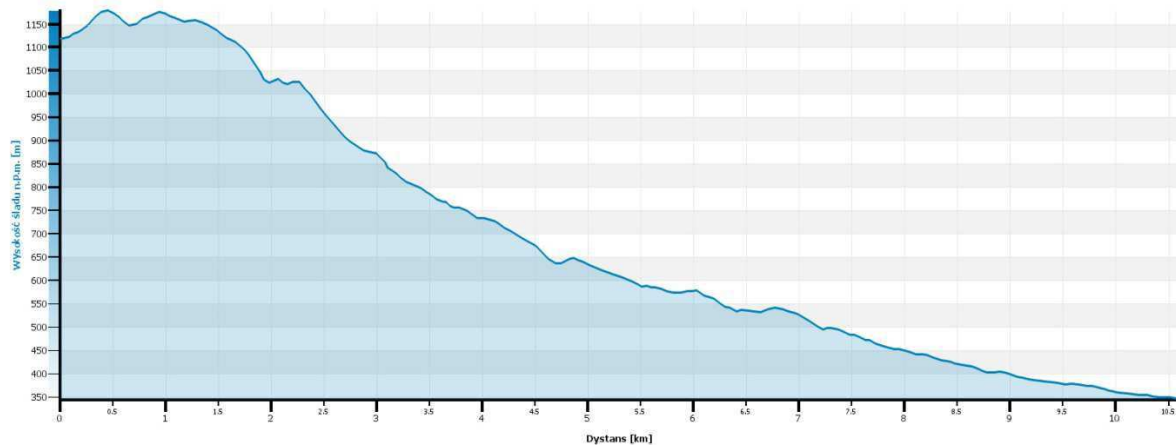
Szlak pomocniczy „F” rozpoczyna się tuż za Przeł. Długą u podnóża Radziejowej gdzie od Głównego Szlaku Pasmem Radziejowej odchodzi w prawo leśna droga biegnąca w kierunku Rezerwatu nad Kotelnicznym Potokiem. Szlak omija północno – wschodnią granicę rezerwatu i biegnie w dół potoku Czarnej Wody, prowadzi przez przysiółek Czarna Woda i kończy się w Jaworkach. Od początku swego biegu szlak MTB prowadzi drogą leśną a w rejonie Czarnej Wody drogą asfaltową.

Pomocniczy szlak MTB G w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Przehyba (1175 m. n.p.m.) – Hala Konieczna – Boruczyny - Rytra

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 10,6 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 100 m

maksymalne nachylenie: 19,2 %

minimalne nachylenie: - 30 %

Opis szlaku:

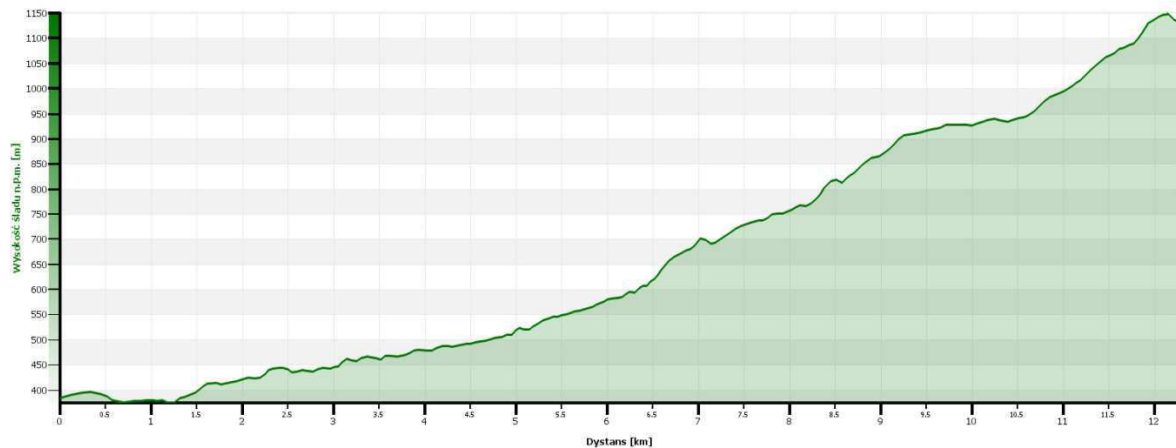
Szlak rozpoczyna się na roztaju pieszych szlaków PTTK czerwonego i żółtego wraz z niebieskim w okolicach Przehyby Wielkiej. Pierwszy jego odcinek pokrywa się z niebieskim i żółtym szlakiem pieszym a od rozwidlenia niebieskiego i żółtego szlaku pieszego prowadzi niebieskim szlakiem narciarskim. Przebiega przez Halę Konieczną i prowadzi przez Boruczyny w dół Potoku Roztoka Wielka, zmienia tam swój charakter z drogi leśnej na drogę bitą – szutrową a następnie asfaltową aż do Rytra.

Pomocniczy szlak MTB H w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Piwniczna Zdrój – Kosarzyska – Sucha Dolina – Przeł. Obidza – Mały Rogacz (1168 m. n.p.m.) – Wielki Rogacz (1182 m. n.p.m.)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 12,3 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 800 m

maksymalne nachylenie: 22 %

minimalne nachylenie: - 10 %

Opis szlaku:

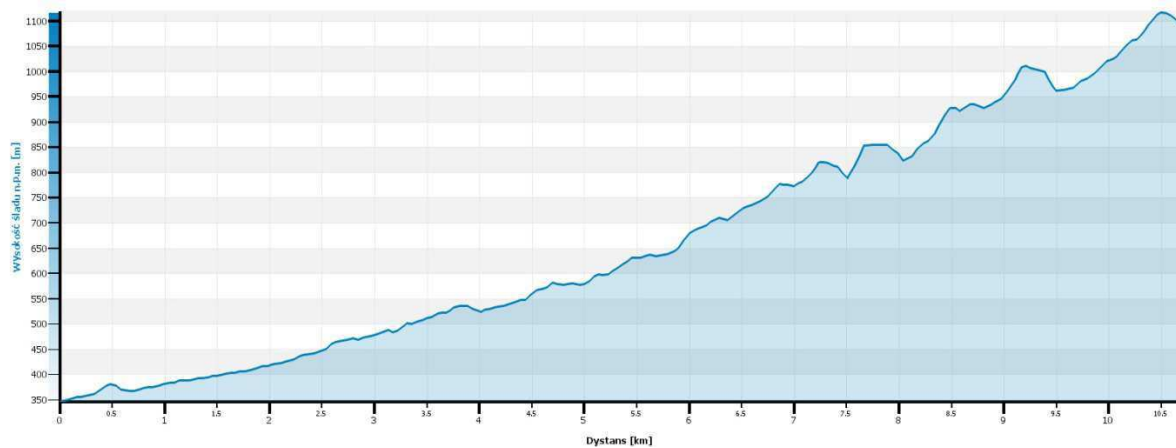
Szlak prowadzi drogą asfaltową przez Kosarzyska i Suchą Dolinę do Obidzy. Tu zmienia podłoże na płyty betonowe a następnie na drogę bitą aż do Przeł. Obidza i do tego miejsca pokrywa się z czerwonym szlakiem pieszym. Od przełęczy Obidza, przez Mały i Wielki Rogacz prowadzi drogą leśną i biegnie wraz z niebieskim szlakiem pieszym i narciarskim oraz zielono znakowanym szlakiem rowerowym.

Pomocniczy szlak MTB I w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Rytro – Roztoka Mała – Przeł. Żłobki

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 10,7 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 900 m

maksymalne nachylenie: 32,1 %

minimalne nachylenie: - 19 %

Opis szlaku:

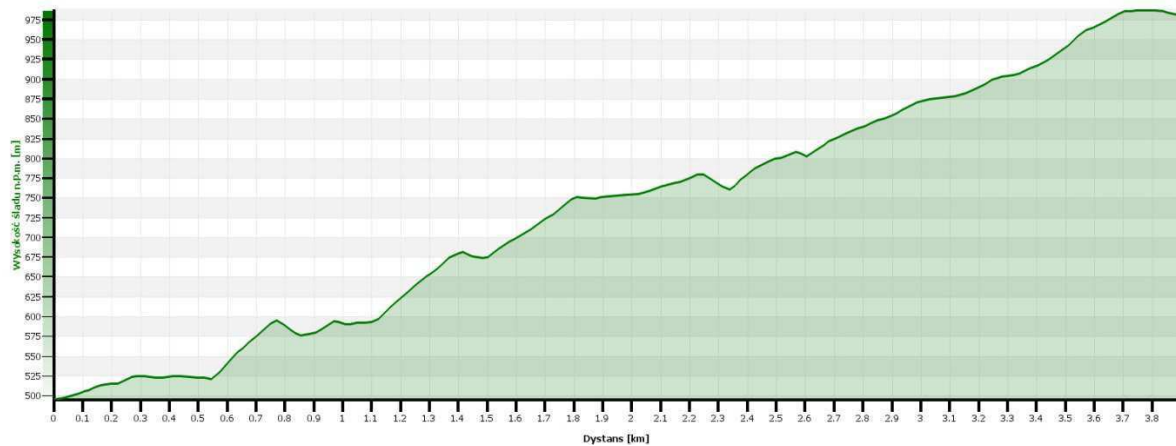
Szlak prowadzi drogą asfaltową od Rytra w górę Potoku Roztoka Mała. Od szlabany zmienia się w drogę szutrową a później w drogę leśną i taki charakter zachowuje do Przeł. Żłobki. Szlak ten w całości pokrywa się z biegnącą od Rytra niebiesko oznakowaną trasą rowerową.

Pomocniczy szlak MTB J w paśmie Radziejowej

Przebieg szlaku:

Kosarzyska – Niemcowa (1001 m. n.p.m.)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 4 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 520 m

maksymalne nachylenie: 32,9 %

minimalne nachylenie: - 5 %

Opis szlaku:

Szlak prowadzi od Koszarzysk do Niemcowej, ma podłoże drobi bitej zmieniającej się w leśną. Na całym odcinku pokrywa się z zielono oznakowanym szlakiem rowerowym.

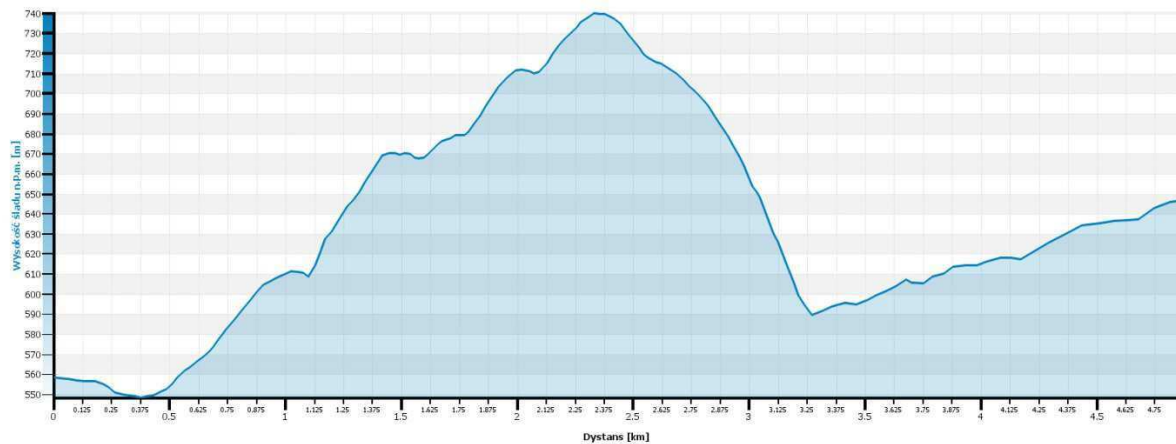
Szlaki boczne (drugorzędne) w paśmie Jaworzyny

Pomocniczy szlak MTB nr 1 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Krynica Zdrój (Dworzec PKP) – Czarny Potok (dolna stacja kolei gondolowej)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy

Informacje:

długość szlaku: 5 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 240 m

maksymalne nachylenie: 19,2 %

minimalne nachylenie: - 27,3 %

Opis szlaku:

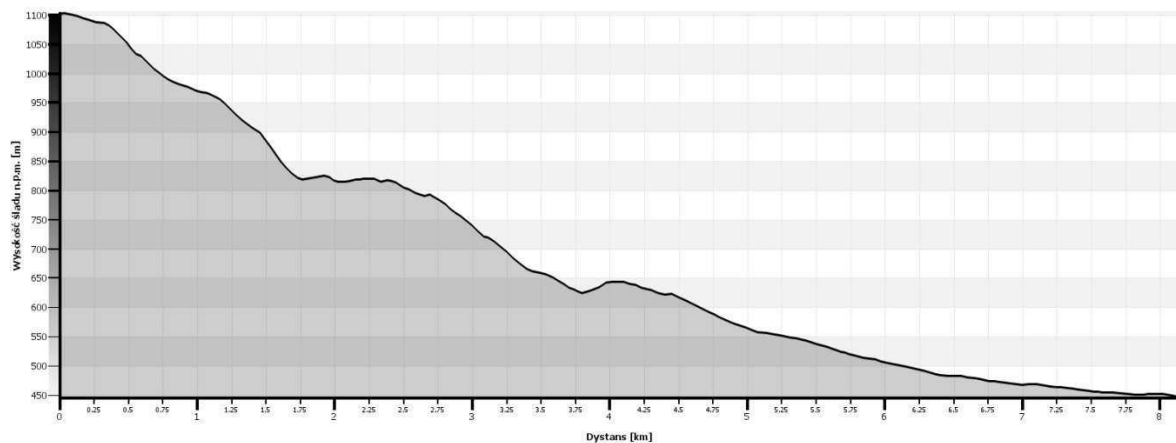
Od dworca PKP biegnie drogą asfaltową i pokrywa się z czerwonym szlakiem pieszym, by w okolicy siedziby GOPR zmienić się w drogę szutrową a następnie leśną. Czerwony szlak pieszy dochodzi do drogi asfaltowej biegnącej do Czarnego Potoku a następnie opuszcza ją odbijając w lewo. Szlak pomocniczy MTB biegnie dalej w górę drogą asfaltową aż do dolnej stacji kolei gondolowej na Jaworzynę.

Pomocniczy szlak MTB nr 2 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Jaworzyna (1114 m. n.p.m.) – Złockie – Muszyna

Profil szlaku:

Typ szlaku:

jednokierunkowy, zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 8,2 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 20 m

maksymalne nachylenie: 7,7 %

minimalne nachylenie: - 29,6 %

Opis szlaku:

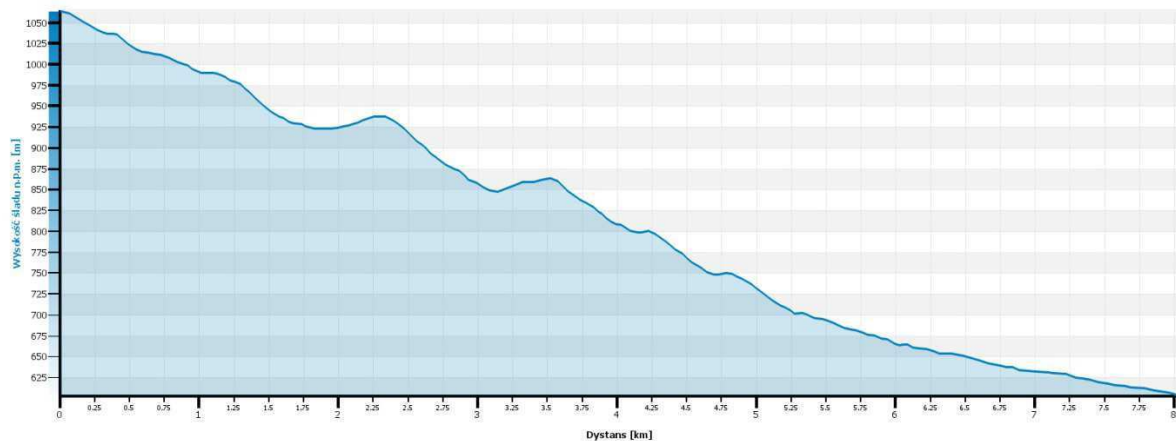
Szlak ten pokrywa się w całości z zielonym szlakiem pieszym i narciarskim i biegnie ze szczytu Jaworzyny, przez Złockie a kończy się w Muszynie. Podłoże to w większości stanowi droga leśna, później w okolicach Złockiego zmieniająca się w asfalt aż do Muszyny.

Pomocniczy szlak MTB nr 3 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Czubakowska (1082 m. n.p.m.) – Przeł. Biała – Roztoka Wielka

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 8,1 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 25 m

maksymalne nachylenie: 5,5 %

minimalne nachylenie: - 15 %

Opis szlaku:

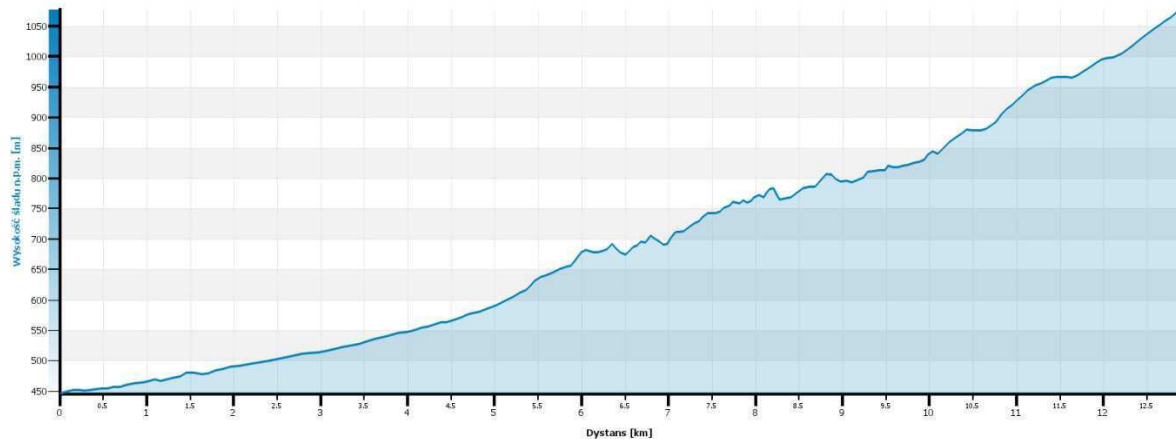
W pierwszej części swojego przebiegu, na odcinku Czubakowska – Przystół, pokrywa się z niebieskim szlakiem pieszym, przed Przeł. Biała opuszcza niebieski szlak pieszy i odbija w lewo leśną drogą by po chwili dołączyć do żółtego szlaku pieszego. Na Przeł. Biała odbija w lewo od żółtego szlaku pieszego by po chwili osiągnąć szeroką drogę szutrową, zmieniającą się później w drogę asfaltową prowadzącą w dół do Roztoki Wielkiej.

Pomocniczy szlak MTB nr 4 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Muszyna – Szczawnik – Schronisko PTTK Bacówka nad Wierchomlą – Runek (1080 m. n.p.m.)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako dojazdowy

Informacje:

długość szlaku: 13 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 690 m

maksymalne nachylenie: 15,4 %

minimalne nachylenie: - 5,6 %

Opis szlaku:

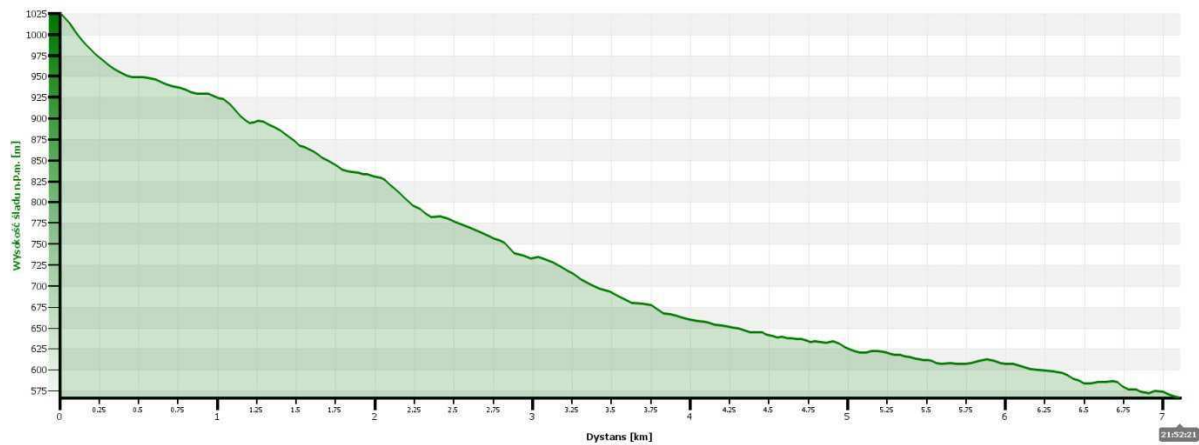
Szlak na odcinku Muszyna – Szczawnik prowadzi drogą asfaltową, po przejechaniu szlabanu zmienia podłoże na szeroką drogę szutrową i taki charakter utrzymuje do Bacówki nad Wierchomlą. Od Bacówki do Runku, szlak ma postać drogi leśnej, miejscami usianej luźnymi kamieniami. Na tym odcinku szlak MTB pokrywa się z niebieskim szlakiem pieszym i narciarskim oraz zielono znakowaną trasą rowerową.

Pomocniczy szlak MTB nr 5 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Runek (1080 m. n.p.m.) – Łosie – Nowa Wieś

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 13 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 10 m

maksymalne nachylenie: 1,8 %

minimalne nachylenie: - 23,4 %

Opis szlaku:

Początek szlaku to droga leśna zmieniająca się w drogę szutrową a w okolicy przysiółka Łosie mamy do dyspozycji drogę asfaltową.

Pomocniczy szlak MTB nr 6 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Runek (1080 m. n.p.m.) - polana Baranówka – Schronisko PTTK Bacówka nad Wierchomlą – Pusta Wielka (1061 m. n.p.m.) – polana Bukowiny – Żęgiestów Zdrój

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 12,4 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 225 m

maksymalne nachylenie: 23 %

minimalne nachylenie: - 21 %

Opis szlaku:

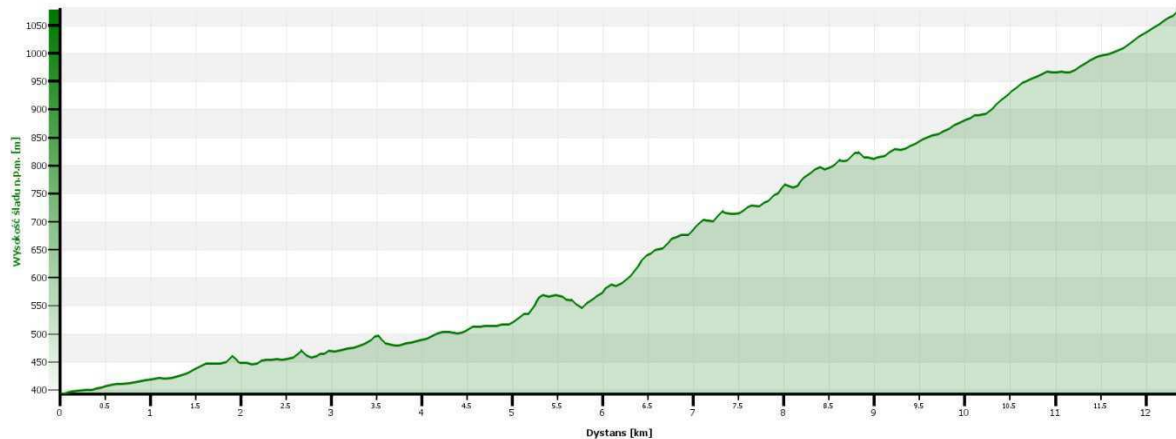
Na odcinku Rynek – Pusta Wielka, szlak MTB pokrywa się z niebieskim szlakiem pieszym i narciarskim. Za Pustą Wielką odbija w prawo podążając za niebieskim szlakiem narciarskim, który po chwili łączy się z czarnym pieszym, aż do Żęgiestowa. Na praktycznie całej długości szlak przebiega drogami i ścieżkami leśnymi.

Pomocniczy szlak MTB nr 7 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Wierchomla (stacja PKP) – Wierchomla Wielka - Schronisko PTTK Bacówka nad Wierchomlą - polana Baranówka – Runek (1080 m. n.p.m.)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 12,3 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 740 m

maksymalne nachylenie: 19,5 %

minimalne nachylenie: - 9,6 %

Opis szlaku:

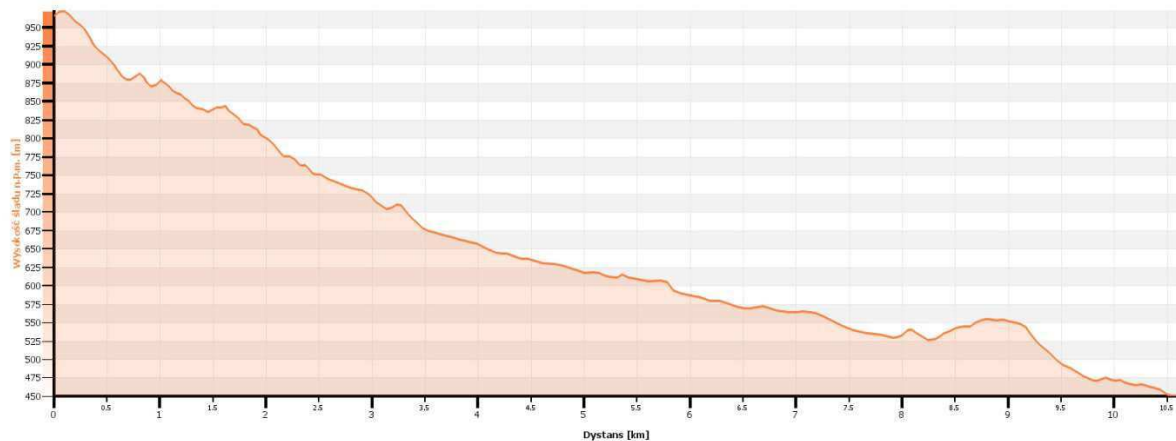
Od stacji PKP szlak biegnie drogą asfaltową w górę potoku Wierchomlanka, a przed hotelem „Wierchomla” odbija w lewo pnąc się w górę drogą szutrową aż do schroniska PTTK Bacówka nad Wierchomlą. Od schroniska, przez polanę Baranówkę biegnie na Runek. Szlak w całości pokrywa się z zielono znakowanym szlakiem rowerowym.

Pomocniczy szlak MTB nr 8 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Hola (978 m. n.p.m.) – Uhryń – Łabowa

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 10,6 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 50 m

maksymalne nachylenie: 7,3 %

minimalne nachylenie: - 18 %

Opis szlaku:

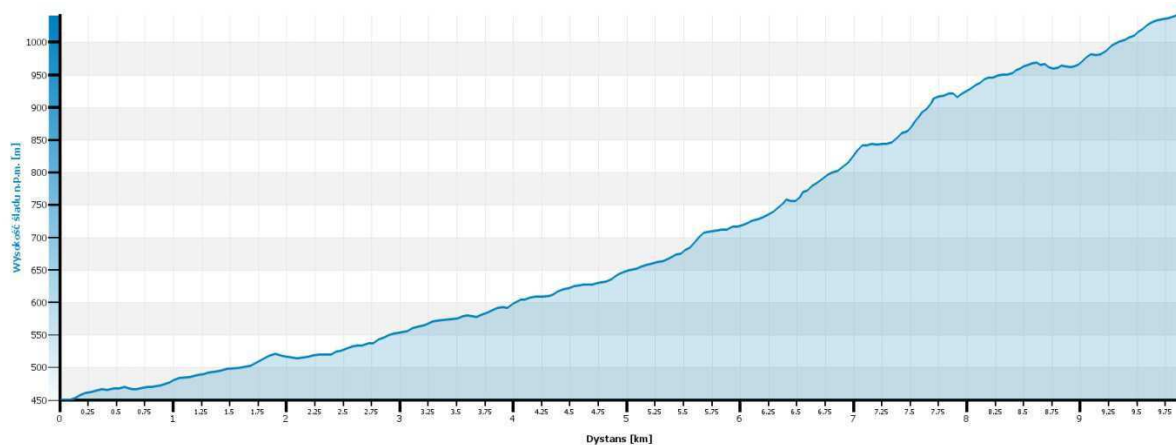
W pierwszej części szlak biegnie w dół leśną drogą przeznaczoną do zwózki drzewa a następnie dochodzi do szerokiej drogi szutrowej i biegnie w dół Uhryńskiego Potoku. Za szlabanem zmienia się w drogę asfaltową biegnącą przez Uhryń do Łabowej.

Pomocniczy szlak MTB nr 9 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Łabowa – Feleczyn – Łabowska Hala /Schronisko PTTK/ (1064 m. n.p.m.)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 9,9 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 600 m

maksymalne nachylenie: 22,5 %

minimalne nachylenie: - 3,2 %

Opis szlaku:

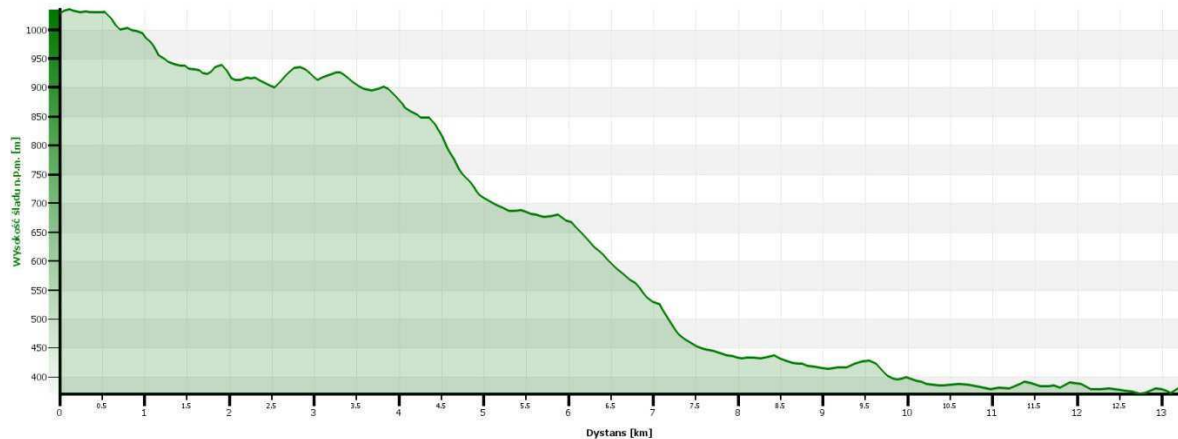
Szlak rozpoczyna się w Łabowej i biegnie w górę Feleczyńskiego Potoku. Większą część szlaku stanowi droga asfaltowa, która w ostatniej fazie swojego przebiegu zmienia się w drogę szutrową a tuż przed osiągnięciem Łabowskiej Hali w drogę leśną.

Pomocniczy szlak MTB nr 10 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Łabowska Hala /Schronisko PTTK/ (1064 m. n.p.m.) – Wargulszańskie Góry (1035 m. n.p.m.) – Przeł. Siodło pod Parchowatką – Łomnica Zdrój – Piwniczna Zdrój

Profil szlaku:

Typ szlaku:

jednokierunkowy, zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 13,2 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 90 m

maksymalne nachylenie: 14,2 %

minimalne nachylenie: - 28,6 %

Opis szlaku:

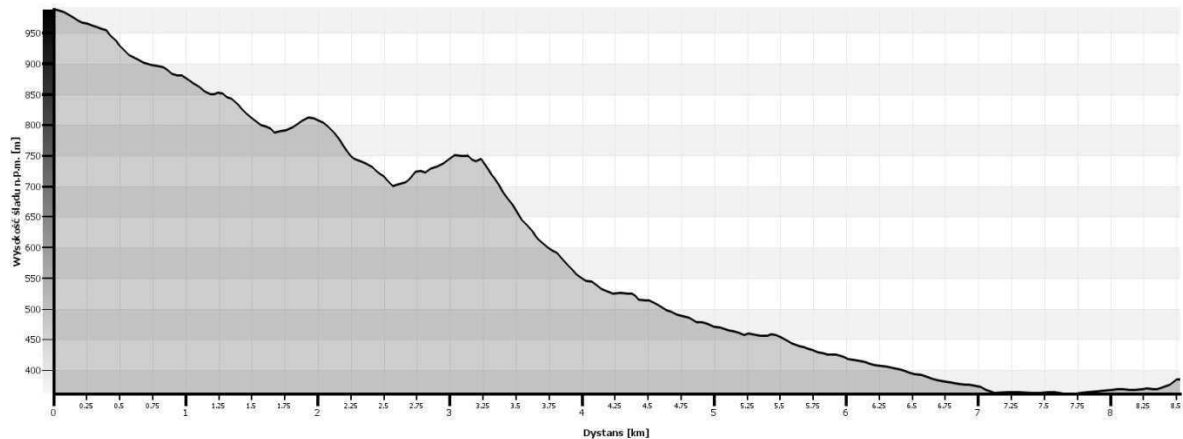
Szlak MTB od schroniska na Hali Łabowskiej aż do Łomnicy Zdrój prowadzi równolegle do żółtego szlaku pieszego i narciarskiego. Odcinek ten biegnie ścieżkami i drogami leśnymi. Od Łomnicy Zdrój do Piwnicznej Zdrój podłoże szlaku jest asfaltowe.

Pomocniczy szlak MTB nr 11 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Przeł. Bukowina (993 m. n.p.m.) – Szałas Jarzębackie - Groń (882 m. n.p.m.) – Kokuszka – Piwniczna Zdrój

Profil szlaku:

Typ szlaku:

jednokierunkowy, zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 8,5 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 95 m

maksymalne nachylenie: 11,4 %

minimalne nachylenie: - 33,2 %

Opis szlaku:

Od Przeł. Bukowina przez Szałas Jarzębackie do góry Groń, szlak pokrywa się z żółtym szlakiem pieszym i czarnym narciarskim. Po osiągnięciu czarno znaczonego szlaku rowerowego, odbija w prawo i prowadzi wraz z czarną trasą rowerową do Kokuszki a następnie do piwnicznej. W dużej części szlak ma podłoże ścieżki i drogi leśnej. Odcinek Kokuszka – Piwniczna jest asfaltowy.

Pomocniczy szlak MTB nr 12 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Czaczów – Barnowiec – Łabowska Hala /schronisko PTTK/ (1064 m. n.p.m.)

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako podjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 12,5 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 800 m

maksymalne nachylenie: 26,4 %

minimalne nachylenie: - 16,9 %

Opis szlaku:

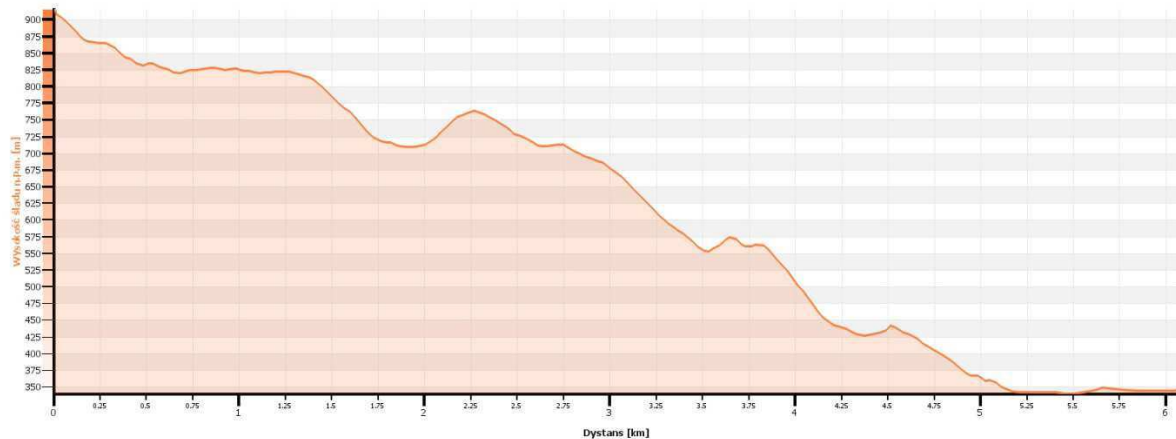
Szlak prowadzi drogą asfaltową w górę potoku Czaczowiec, biegnąc przez przysiółek Barnowiec, aby po przejechaniu szlabanu zmienić się w drogę bitą a później leśną. Taki charakter szlaku utrzymuje się aż do osiągnięcia Hali Łabowskiej.

Pomocniczy szlak MTB nr 13 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Zadnie Góry (rozwidlenie czerwonego, niebieskiego i zielonego szlaku pieszego PTTK) –
Cyrła /prywatne schronisko Cyrła/ - Sucha Struga - Rytro

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 6 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 100 m

maksymalne nachylenie: 21 %

minimalne nachylenie: - 36 %

Opis szlaku:

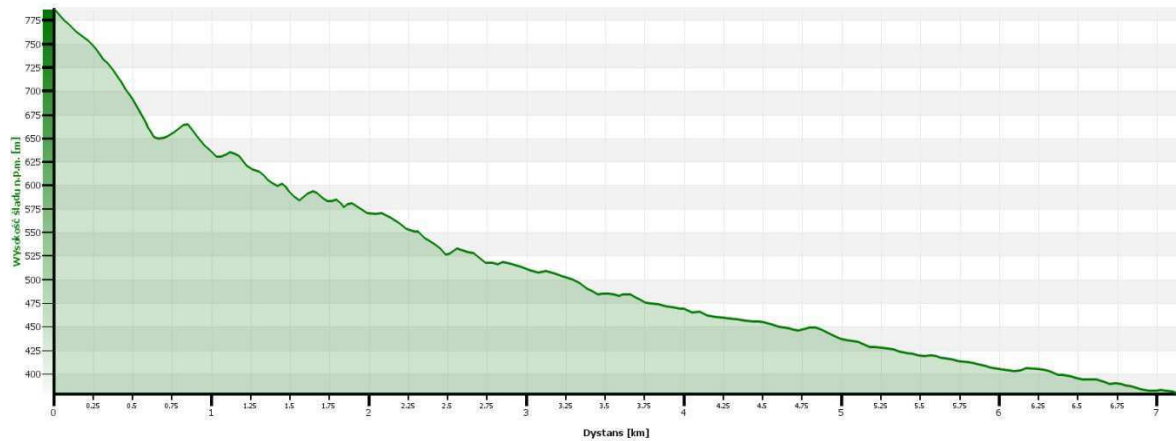
Szlak pokrywa się z czerwonym szlakiem pieszym i prowadzi z Zadnich Gór do prywatnego schroniska Cyrła. Ten odcinek to leśna ścieżka zmieniająca się w ścieżkę o podłożu kamienistym. Tu opuszcza czerwony szlak i odbija w prawo prowadząc w dół drogą szutrową a później asfaltową przez Suchą Strugę do Rytra.

Pomocniczy szlak MTB nr 14 w paśmie Jaworzyny

Przebieg szlaku:

Polana Ogórkowa– Homrzyska - Frycowa

Profil szlaku:

Typ szlaku:

dwukierunkowy, sugerowany, jako zjazdowy

Informacje:

długość szlaku: 7,2 km

przewyższenia (suma podjazdów *Climbing Altitude CA*): 20 m

maksymalne nachylenie: 7 %

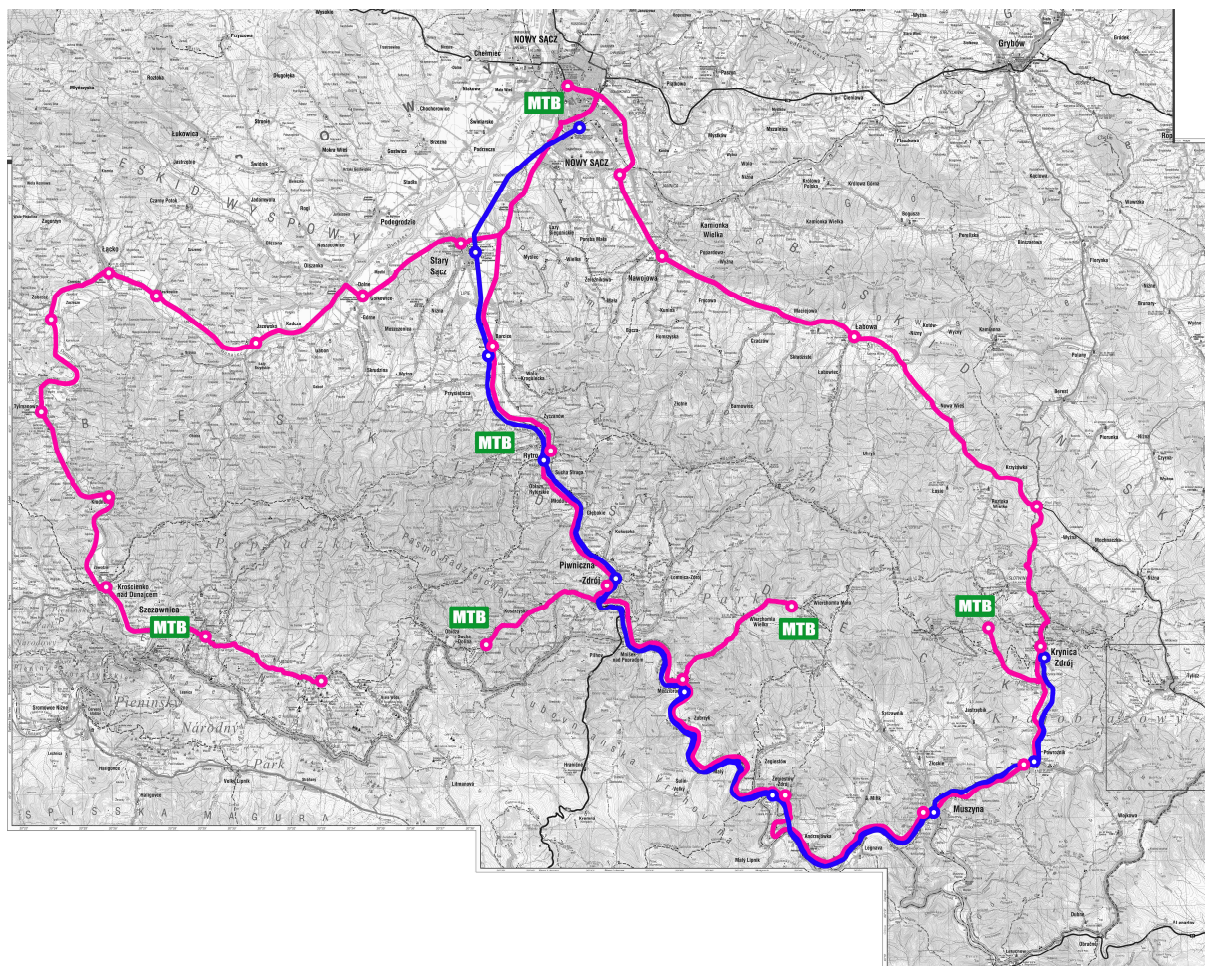
minimalne nachylenie: - 28 %

Opis szlaku:

Szlak w pierwszej fazie prowadzi drogą leśną, która szybko zmienia się w szeroką szutrówkę a następnie w drogę asfaltową biegnącą przez Homrzyska do Frycovej.

4.5 Główne ośrodki i infrastruktura kolarstwa górskiego na terenie Beskidu Sądeckiego

Proponuje się wyznaczenie kilku strategicznych ośrodków MTB w regionie Beskidu Sądeckiego, których lokalizacja nie jest przypadkowa, lecz ściśle współgra z siecią wyznaczonych szlaków MTB oraz możliwościami komunikacyjnymi regionu. Wytypowano ośrodki mające duży potencjał turystyczny i częściowo lub całkowicie przystosowane zaplecze techniczne pod górską turystykę rowerową i grawitacyjne odmiany kolarstwa górskiego (Downhill i freeride'owe odmiany MTB). Nowy Sącz, Krynica, Wierchomla, Rytro, Szczawnica, Sucha Dolina (ośrodek pomocniczy). Każdy z zaproponowanych ośrodków MTB posiada już częściową infrastrukturę turystyczną wraz z parkingami, punktami noclegowymi i gastronomią.

Rysunek 21. Mapa przedstawiająca główne ośrodki MTB na terenie Beskidu Sądeckiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy, Beskid Sądecki, Compass 2011

Nowy Sącz – stanowić może dobrze prosperującą bazę wypadową zarówno dla przyjezdnych jak i miejscowych amatorów MTB. Budowa bikepark'u oraz trasy zjazdowej w lesie Chełmeckim bądź Falkowskim będzie atrakcyjna zarówno dla gości regionu, jaki i dużego grona entuzjastów tej odmiany kolarstwa górskiego, którzy na obecną chwilę korzystają z tras budowanych na dziko przez siebie na terenach ww kompleksów leśnych. Jest to dość młoda i liczna grupa entuzjastów MTB.

Stan istniejący:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: hotel Beskid, hotel Panorama, ośrodek PTTK „Dom turysty” czy „Dom studenta” to główne ośrodki noclegowe na terenie miasta. Sieć restauracji i fastfood'ów oraz jadalnie i bary mleczne stanowią dobre i różnorodne zaplecze gastronomiczne.

- zaplecze techniczne: na terenie miasta dobrze prosperują dwa specjalistyczne sklepy rowerowe wraz z doskonałym zapleczem serwisowym oraz mnóstwo sklepów sportowych ogólnego asortymentu zawierające w swojej ofercie również części rowerowe.

- komunikacja: transport drogowy i kolejowy docierający do wszystkich wyznaczonych ośrodków MTB oraz szlaków głównych i pomocniczych.

- obiekty MTB: tereny umożliwiające ich zagospodarowanie na potrzeby sportów rowerowych MTB np. las Falkowski i las Chełmecki.

Stan planowany:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: działania marketingowe podjęte przez punkty noclegowe i gastronomiczne (np. rabaty dla rowerzystów)

- zaplecze techniczne: nie planuje się modyfikacji

- komunikacja: dopracowanie logistyczne systemu istniejącej komunikacji drogowej i kolejowej.

- obiekty MTB: budowa bikepark'u na terenie lasu Falkowskiego lub Chełmeckiego

Krynica (Czarny Potok) – stanowić może dobrze prosperującą bazę wypadową zarówno dla przyjezdnych jak i miejscowych amatorów MTB.

Stan istniejący:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: dobrze rozwinięta sieć hoteli, pensjonatów i ośrodków wczasowych oraz infrastruktura gastronomiczna.

- zaplecze techniczne: na terenie istnieje kilka sklepów sportowych, świadczących również usługi serwisu rowerowego

- komunikacja: transport drogowy i kolejowy docierający do wszystkich wyznaczonych ośrodków MTB oraz szlaków głównych i pomocniczych.

- obiekty MTB: kolej gondolowa na Jaworzynę

Stan planowany:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: działania marketingowe podjęte przez punkty noclegowe i gastronomiczne (np. rabaty dla rowerzystów)

- zaplecze techniczne: nie planuje się modyfikacji

- komunikacja: dopracowanie logistyczne systemu istniejącej komunikacji drogowej i kolejowej.

- obiekty MTB: czynności marketingowe powodujące, aby kolej gondolowa stała się bardziej przyjazna (cenowo) dla rowerzystów MTB, zadbanie przez właścicieli wyciągów o poprowadzenie trasy zjazdowej do Downhill'u

Wierchomla (stacja narciarska) – stanowi dobrze prosperującą bazę wypadową dla entuzjastów MTB oraz ośrodek przyjazny rowerzystom uprawiającym Downhill'owe odmiany MTB

Stan istniejący:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: duży i nowoczesny kompleks noclegowo – wypoczynkowy oraz schronisko PTTK w niedalekim sąsiedztwie

- zaplecze techniczne: brak zaplecza technicznego dla rowerzystów
- komunikacja: transport drogowy i kolejowy docierający do wszystkich wyznaczonych ośrodków MTB oraz szlaków głównych i pomocniczych.
- obiekty MTB: wyciąg krzesełkowy, przyjazny rowerzystom oraz trasy zjazdowe, atrakcyjne ceny wyciągów dla rowerzystów, bilety rodzinne obejmujące również przewóz rowerów w atrakcyjnych cenach, miła i profesjonalna obsługa wyciągów pomagająca rowerzystom przy korzystaniu z wyciągów.

Stan planowany:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: nie planuje się zmian
- zaplecze techniczne: otwarcie w sezonie małego punktu serwisowego
- komunikacja: dopracowanie logistyczne systemu istniejącej komunikacji drogowej i kolejowej.
- obiekty MTB: nie wymaga modernizacji

Rytro – stanowić może dobrze prosperującą bazę wypadową dla entuzjastów MTB oraz ośrodek przyjazny rowerzystom uprawiającym Downhill’owe odmiany MTB

Stan istniejący:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: kompleks noclegowo – wypoczynkowy Perła Południa oraz kilka mniejszych hoteli i pensjonatów oferujących również usługi gastronomiczne
- zaplecze techniczne: brak zaplecza technicznego dla rowerzystów
- komunikacja: transport drogowy i kolejowy docierający do wszystkich wyznaczonych ośrodków MTB oraz szlaków głównych i pomocniczych.
- obiekty MTB: wyciąg krzesełkowy Ryterski Raj.

Stan planowany:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: nie planuje się zmian
- zaplecze techniczne: otworenie w sezonie małego punktu serwisowego
- komunikacja: dopracowanie logistyczne systemu istniejącej komunikacji drogowej i kolejowej.
- obiekty MTB: czynności marketingowe promujące dostępność obiektu dla downhill'owych odmian MTB

Szczawnica – już od dawna stanowi dobrą bazę wypadową dla rowerzystów zarówno w Beskid Sąddecki jak i Małe Pieniny.

Stan istniejący:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: kilka hoteli i mnóstwo pensjonatów oferujących również usługi gastronomiczne, restauracje i punkty gastronomiczne
- zaplecze techniczne: kilka wypożyczalni rowerowych z punktami serwisowymi
- komunikacja: transport drogowy i kolejowy docierający do wszystkich wyznaczonych ośrodków MTB oraz szlaków głównych i pomocniczych.
- obiekty MTB: wyciąg krzeselkowy na Palenicę.

Stan planowany:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: nie planuje się zmian
- zaplecze techniczne: nie planuje się zmian
- komunikacja: dopracowanie logistyczne systemu istniejącej komunikacji drogowej i kolejowej.
- obiekty MTB: czynności marketingowe promujące dostępność obiektu dla downhill'owych odmian MTB

Sucha Dolina – może stanowić pomocniczy ośrodek MTB

Stan istniejący:

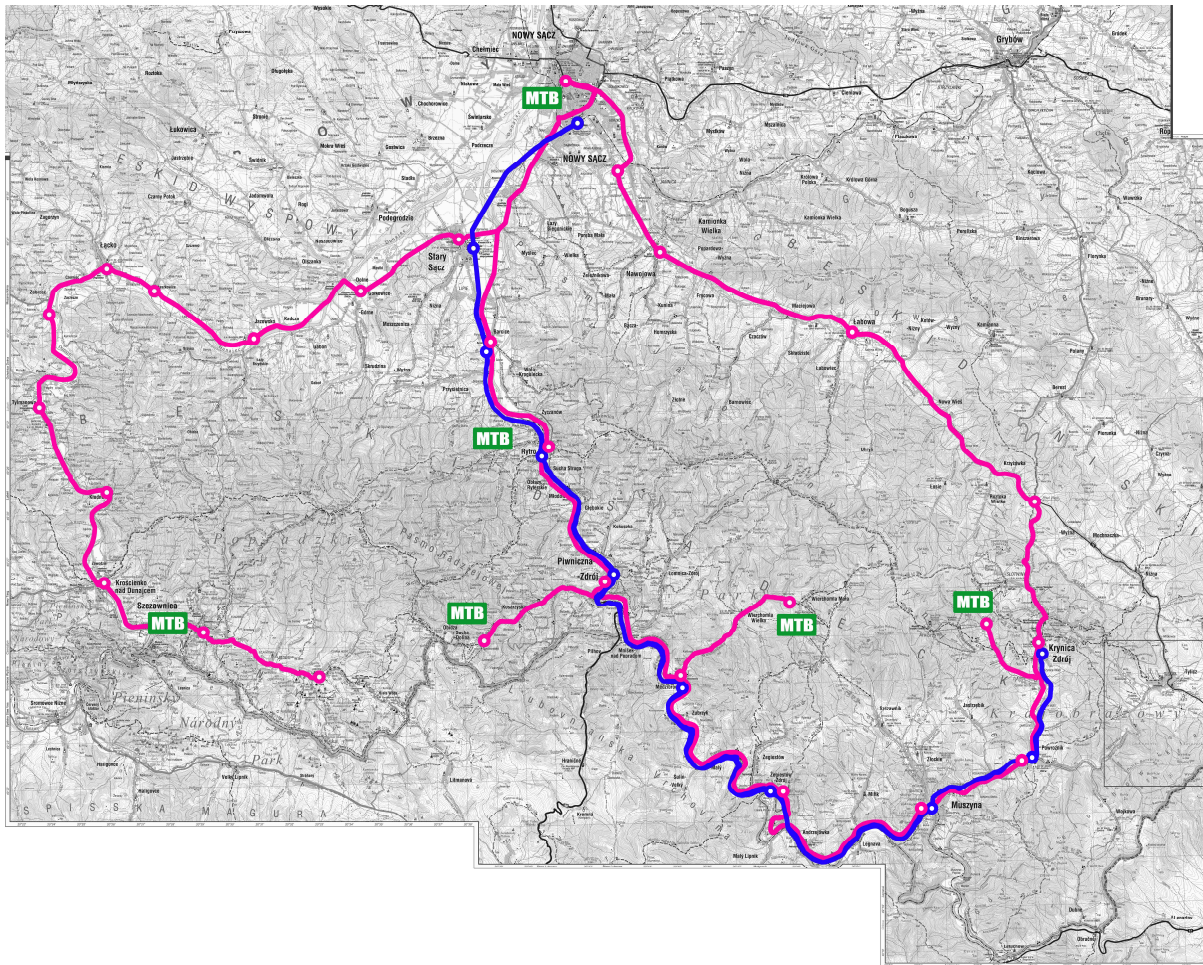
- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: ski-hotel oraz kilka pensjonatów oferujących również usługi gastronomiczne.
- zaplecze techniczne: brak
- komunikacja: transport drogowy i kolejowy docierający do wszystkich wyznaczonych ośrodków MTB oraz szlaków głównych i pomocniczych.
- obiekty MTB: brak

Stan planowany:

- zaplecze gastronomiczne i noclegowe: nie planuje się zmian
- zaplecze techniczne: mały punkt w budynku ski-hotelu
- komunikacja: dopracowanie logistyczne systemu istniejącej komunikacji drogowej i kolejowej.
- obiekty MTB: brak (potencjalnie istnieje możliwość uruchomienia nieczynnych wyciągów orczykowych i dostosowania ich na potrzeby MTB, jednak z uwagi na podział gruntów, przez które przechodzą wyciągi oraz liczbę właścicieli tychże gruntów będących ze sobą w wiecznym konflikcie operacja taka nie ma sensu. Z ww przyczyn, niegdyś dobrze prosperująca stacja narciarska Sucha Dolina dziś straszy pustkami i jest swoistym pomnikiem (przykładem) do czego może doprowadzić brak porozumienia)

4.6 Aspekty dystrybucji

Poniższa mapa przedstawia Sieć komunikacji kolejowej (linia niebieska) i autobusowej / BUS (linia różowa) na terenie Beskidu Sądeckiego. Do Nowego Sącza prowadzą następujące drogi krajowe nr 28 i 75 oraz linia kolejowa relacji N. Sącz – Tarnów – Kraków – Tarnów – N. Sącz.

Rysunek 22. Mapa przedstawiająca sieć komunikacji kolejowej i autobusowej na terenie Beskidu Sądeckiego.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy, Beskid Sądecki, Compass 2011

Wyznaczone szlaki główne i pomocnicze MTB w Beskidzie Sądeckim zostały tak przeprowadzone, aby w łatwy i niepotrzebujący przebudowy system komunikacji podmiejskiej i kolejowej mógł być wykorzystany w projekcie. Wszystkie szlaki drugorzędne (pomocnicze) mają swój początek i/lub koniec w punktach gdzie obecnie działa sieć komunikacyjna.

Linia kolejowa PKP Nowy Sącz – Krynica i Krynica Zdrój - Nowy Sącz

Połączenie kolejowe na trasie Nowy Sącz – Krynica obecnie funkcjonuje, a składy kolej Przewozów Regionalnych posiadają możliwość przewozu rowerów. Pociąg relacji Nowy Sącz – Krynica posiada przystanki w miejscach gdzie dochodzą szlaki pomocnicze, jedyną ingerencją w dotychczasowy stan komunikacji kolejowej byłoby dopasowanie rozkładu jazdy

pod potrzeby turystyki rowerowej. Relacja ta umożliwi dojazd lub powrót z Głównego Szlaku MTB Pasmem Radziejowej i jej szlaków pomocniczych: G,H,I,J oraz Głównego Szlaku MTB Pasmem Jaworzyny wraz ze szlakami pomocniczymi nr 1, 2, 4, 6, 7, 10, 11, 13.

Projekt zakłada uruchomienie składu Nowy Sącz-Krynica, kursującego od maja do września w weekendy. Skład wyruszałby z dworca głównego w Nowym Sączu o godzinie 7.30. Zatrzymywałby się w Starym Sączu, Rytrze, Piwnicznej, Wierchomli, Żegiestowie, Muszynie, Powroźniku a o godzinie 9.10 przybyłby do Krynicy Zdrój. Trasa powrotna Krynica – Nowy Sącz wyglądałaby analogicznie do powyższej z tym, że skład wyruszałby o godzinie 19.30 z Krynicy Zdrój a w Nowym Sączu byłby około godziny 21.10.

Linie autobusowe bądź BUS

Projekt przewiduje uruchomienie linii autobusowej / BUS, których pojazdy będą wyposażone w bagażniki (uchwyty) umożliwiające przewóz rowerów na trasie:

- a) Relacji Nowy Sącz – Frycowa – Maciejowa - Łabowa – Nowa Wieś – Roztoka Wielka - Krynica Zdrój

Relacja byłaby alternatywą dla komunikacji kolejowej, pozwalającej na integrację z infrastrukturą komunikacyjną szlaków pomocniczych nr 14, 12, 9, 8, 5 i 3 Głównego Szlaku MTB Pasmem Jaworzyny. Autobus / BUS kursowałby w weekendy od maja do września, startowałby z Nowego Sącza (przystanek na ul. Obrońców Narwiku) o godzinie 8.00 a wracał z Krynicy Zdrój o godzinie 20.00.

- b) Nowy Sącz – Stary Sącz – Gołkowice – Jazowsko – Łącko – Zabrzeż – Krościenko nad Dunajcem – Szczawnica - Jaworki

Relacja tej linii pozwoliłaby zintegrować do całej sieci komunikacyjnej Główny Szlak MTB w Paśmie Radziejowej oraz szlaki pomocnicze: A, B, C, D, E, F. Autobus / BUS podobnie jak w przypadku opisanych wcześniej linii komunikacyjnych kursowałby w weekendy od maja do września, startowałby z Nowego Sącza (ul. Obrońców Narwiku) o godzinie 7.00 a powrót z Jaworek miałby o godzinie 19.00.

W przypadku konieczności i większej liczby zainteresowanych turystów (np. w okresie wakacyjnym) istniałaby możliwość uruchomienia dodatkowych kursów również w ciągu tygodnia (nie tylko w weekendy).

Planuje się również uruchomienie dodatkowych lokalnych linii BUS, zsynchronizowanych z rozkładem kolejowym i autobusowym pozwalające dowieźć rowerzystów na odcinkach:

- Krynica Zdrój – Czarny Potok (dolna stacja kolei gondolowej na Jaworzynę)
- Wierchomla (stacja PKP) – Wierchomla Mała (ośrodek narciarski „Dwie Doliny”)
- Piwniczna – Kosarzyska- Sucha Dolina (ski hotel)

Autobusy PKS czy też przewoźników prywatnych, posiadają dużą powierzchnię bagażową w lukach bocznych, co umożliwia załadunek rowerów. W przypadku mniejszych pojazdów typu BUS, właściciele zobowiązani byliby zamontować z tyłu pojazdu uchwyt na rowery bądź dwukołową przyczepkę z mocowaniem rowerowym. Koszty markowego bagażnika tylnego na 8 rowerów na pojazd typu BUS wynosi około 2 tys. zł

4.7 Narciarstwo biegowe, jako alternatywa zimowa (likwidacja sezonowości produktu turystycznego).

Każdy produkt turystyczny jest produktem sezonowym, aby zapewnić ciągłe funkcjonowanie dużej części przedstawionego projektu „Rowerem w Beskid Sądecki” proponuje się wykorzystanie wyznaczonych szlaków MTB w okresie zimowym, jako szlaków narciarstwa biegowego oraz zimowej turystyki pieszej. Ponieważ narciarstwo biegowe w swojej czysto sportowej definicji, wymaga specjalnych, gładko przygotowanych tras, dlatego nie będzie ono w naszym regionie promowane w takiej postaci. Propozycję wykorzystania tras MTB w okresie zimowym przypadną zapewne do gustu narciarzom uprawiającym bardziej terenowe odmiany narciarstwa biegowego na nartach typu cross country, back country czy też skitour.

Kilka słów wyjaśnienia na temat nart służących do uprawiania turystyki górskiej na trasach terenowych, które nie zostały wcześniej przygotowane w jakiś szczególny sposób.

Narty typu cross country – popularnie zwane „śladowkami” to lekkie narty z wiązaniami mocującymi but tylko na przodzie "z wolną piętą", lekkimi butami, z reguły z łuską pod spodem. Szerokości nart około 5 - 6 cm, czasem występują z boczną krawędzią.

Nieco szerszą odmianą śladówek są narty back country – występują zawsze z krawędzią. Buty do nich są nieco wyższe, ale nadal są to lekkie buty typu sportowego. Ostatnimi czasy nazwa "Back Country - BC" pojawia się również w kontekście Freestylu wykonywanego w "terenie", ale generalnie w katalogach BC oznacza narty górsko – terenowe.

Kolejna odmiana to narty skitour – są to narty typu alpejskiego, z wiązaniem umożliwiającym zarówno jazdę z zamocowaniem pięty, (czyli dokładnie tak samo jak w nartach alpejskich) lub podochożenie z piętą ruchomą. Buty plastikowe analogiczne do zjazdowych tyle, że z możliwością uruchomienia cholewki plus podeszwa umożliwiająca chodzenie.

W Beskidzie Sądeckim w okresie zimowym najczęściej spotyka się narciarzy przemierzających ośnieżone szlaki na nartach śladowych cross country bądź back country.

W sezonie zimowym szlaki MTB idealnie nadają się również do uprawiania górskiej turystyki pieszej i coraz to popularniejszym odmianom Nordic Walking.

Z uwagi na dość gęstą sieć szlaków MTB oraz obecność na nich całosezonowych schronisk, uprawianie w zimie turystyki pieszej i narciarskiej jest bezpieczne i komfortowe, zawsze można zatrzymać się w schronisku, odpocząć, napić się gorącej herbaty a w razie czego zatrzymać się na noc.

4.8 Promocja regionu Beskidu Sądeckiego, propozycja dla rowerzystów

Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” sam w sobie nie generuje zysku, jest to w pewnym sensie atrakcja turystyczna dla konkretnego segmentu odbiorców, w tym przypadku rowerzystów górskich. Jako główne narzędzie do promowania infrastruktury szlaków rowerowych przeznaczonych do uprawiania kolarstwa górskiego na terenie Beskidu Sądeckiego można wykorzystać zbudowany na potrzeby projektu portal internetowy. Na portalu będą znajdować się dokładne opisy szlaków wraz z bogato ilustrowaną dokumentacją, parametry szlaków, profile tras, wykresy, propozycje wycieczek, możliwości łączenia szlaków i tras rowerowych w różnorodne pętle i urozmaicone odcinki. Całość będzie opatrzona komentarzami użytkowników oraz wsparta różnymi informacjami i spostrzeżeniami wymienianymi na forum stanowiącym integralną część portalu.

Informacje i portalu i o możliwościach, jakie otwiera dla rowerzystów Beskid Sąddecki można rozpowszechniać na różnego rodzaju portalach społecznościowych i forach o tematyce rowerowej.

Kolejną propozycją promocji Sąddeczyzny, jako Mekki dla kolarstwa górskiego, mogą być artykuły i felietony sponsorowane, ukazujące się w branżowej prasie np. BikeBoard, RorerTour, czy Magazynie Rowerowym. Prasa rowerowa bardzo często opisuje trasy i wyprawy po różnych regionach polski, ukazały się nim. reportaże z wypraw po Beskidzie Żywieckim, Niskim oraz obszerny artykuł o specjalnie przygotowanych trasach rowerowych w Górach Izerskich.

Jako zimowa alternatywa wykorzystania tras rowerowych w Beskidzie Sąddeckim dla narciarzy biegowych, można by promować projekt w czasopismach narciarskich oraz na portalach internetowych o tematyce turystyki narciarskiej i pieszej. Podobnie jak rowerzyści, narciarze czy turyści piesi mają swoją profesjonalną prasę branżową oraz portale internetowe, więc można by podjąć analogiczne kroki promujące region jak dla rowerzystów.

Aby dotrzeć do jeszcze większego grona osób, które skorzystałyby z możliwości, jakie daje nasz region, należałoby wypuścić ogólnopolski przewodnik – informator dla rowerzystów chcących spędzić urlop czy wakacje u nas. Opracowaniem takiego przewodnika mogłaby się zająć sądecka firma poligraficzna przy współpracy rowerzystów zrzeszonych w Sąddeckim Towarzystwie Cyklistów. Nakład byłby ogólnopolski a dystrybucją mogłaby się zająć sieć salonów prasowych Empik.

Pozyskując środki finansowe ze środków unijnych, można emitować krótkie reklamy w telewizji publicznej (ogólnopolskiej) promujące nasz region w okresie letnim dla rowerzystów a w zimowym dla narciarzy i piechurów. Znane z mediów reklamy typu: "Sezon na Śląskie", „Spotkajmy się we Wrocławiu” czy „Uwolnij się w Bieszczadach” mogłyby być inspiracją dla stworzenia kampanii reklamowej Beskidu Sąddeckiego.

Można równocześnie połączyć promocje regionu z np. coroczną imprezą „Sprzątanie Beskidu Sąddeckiego”, pomysł świetnie sprawdził się w Zakopanem gdzie zorganizowano podobną akcję „Sprzątanie Tatr”. O akcji było głośno w mediach publicznych, a turyści chwalili pomysł i chętnie się przyłączyli.

Powyższe propozycje to tylko część możliwości reklamy regionu Beskidu Sądeckiego pod kontem projektu „Rowerem w Beskid Sądecki”

4.9 Aspekty finansowe i organizacyjne projektu „Rowerem w Beskid Sądecki”

1) Koszt wyznaczenia, oznakowania i utrzymania szlaków głównych MTB w paśmie Radziejowej i Jaworzyny oraz szlaków drugorzędnych (pomocniczych)

Podmioty zaangażowane w wytyczenie i utrzymywanie proponowanych szlaków rowerowych to:

- Powiaty i Gminy, przez które prowadzą wyznaczone szlaki MTB (jako jednostki samorządowe finansujące).
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK) - jako jednostka współfinansująca i współwykonawcza (pomoc przy wytyczeniu, oznakowaniu i konserwacji szlaków).

- Lasy Państwowe (nadleśnictwa i leśnictwa) jako jednostka współpracująca

- Sądeckie Towarzystwo Cyklistów, jako jednostka współwykonawcza i nadzorująca.

Znakowaniem szlaków turystycznych pieszych, konnych rowerowych zajmują się odpowiednie firmy świadczące takie usługi. Przedstawiony kosztorys wyznaczenia, oznakowania i monitoringu szlaków MTB zawartych w projekcie został opracowany na podstawie stawek otrzymanych od klubu sportowego „Wiking” ze Szczecina i ma charakter alegoryczny.

Koszty wyznaczenia nowego szlaku (bez malowania znaków w terenie)

Cena 120zł /km

Usługa zawiera:

- a) Dokładna inwentaryzacja szlaku wykonana w terenie na podstawie koncepcji szlaku.
- b) Przygotowanie projektu technicznego szlaku, zawierającego ilość i rodzaj oznakowania szlaku oraz szacowaną jego wartość
- c) Naniesienie przebiegu szlaku na mapy topograficzne w skali 1:25000 lub 1:50000.
- d) Wykonanie dokumentacji fotograficznej.
- e) Wykonanie dokumentacji GPS. Przebieg szlaku, umiejscowienie drogowskazów, znaków drogowych, w przypadku oznaczeń szlaków rowerowych, miejsc ich postawienia

(oznaczenia) oraz innych punktów POI typu agroturystyka, miejsce odpoczynku, pole biwakowe, zabytek, parking.

Koszty oznaczenia szlaku (znaki malowane farbą + dodatkowo tabliczki w miejscach newralgicznych)

Cena 100zł /km + 75zł / tabliczkę

Usługa zawiera:

- a) Oznakowanie wytyczonego szlaku lub odświeżenie istniejącego szlaku za pomocą farby i profesjonalnych szablonów oraz umieszczenie tabliczki w newralgicznym miejscu.
- b) Usunięcie zarośli zasłaniających oznaczenie.
- c) Zabezpieczenie sprzętu znakarskiego.
- d) Wykonanie dokumentacji fotograficznej.
- e) Sporządzenie protokołu.
- f) Przygotowanie dokumentacji GPS.

Koszty monitoringu (corocznego sprawdzenia stanu oznakowania)

Cena 30zł /km

Usługa zawiera:

- a) Coroczny monitoring – przegląd stanu oznakowania szlaku.
- b) Dokumentacja fotograficzna
- c) Protokół, w tym informacje o potrzebach szlaku, dewastacji oznakowani itp.

Suma długości szlaków MTB głównych i pomocniczych w paśmie Radziejowej i Jaworzyny Krynickiej: 312 km

Liczba miejsc newralgicznych (kluczowych, łatwych w pomyleniu drogi, niebezpiecznych itp.) wymagających dodatkowego oznakowania w postaci tablic: 32szt

Koszt wytyczenia szlaków głównych i pomocniczych: $312\text{km} \times 120\text{zł} = 37440\text{zł}$
(jednorazowo)

Koszt oznakowania szlaków głównych i pomocniczych: $(312\text{km} \times 100\text{zł}) + (32\text{szt} \times 75\text{zł}) = 31200\text{zł} + 2400\text{zł} = 33600\text{zł}$

Koszt corocznego monitoringu szlaków: 312km x 30zł = 9360zł

Razem jednorazowe koszty:

wytyczenie i oznakowanie szlaków: 71040zł

Koszty cykliczne:

Roczny monitoring szlaków: 9360zł

Co cztery lata odnowienie oznaczeń: 33600zł

Wyliczone koszty opierają się o wycenę, jaką zaproponowała firma zewnętrzna ze Szczecina. Istnieje możliwość zminimalizowania kosztów wyznaczenia i obsługi proponowanych szlaków MTB na terenie Beskidu Sądeckiego w następujący sposób:

- a) Koszty wykonania tablic informacyjnych przez jedną z sądeckich firm reklamowych to około 20zł / szt. (proponowana cena przez firmę ze Szczecina to 75zł)
- b) Wyznaczeniem i oznakowaniem szlaków mogłoby się zająć Sądeckie Towarzystwo Cyklistów, które jest organizacją społeczną zrzeszającą miłośników turystyki rowerowej naszego regionu, która posiada osobowość prawną. Jednym z głównych działań statutowych Sądeckiego Towarzystwa Cyklistów jest wyznaczanie nowych tras rowerowych i opieka nad nimi. Towarzystwo zrzesza grupę ludzi ofiarujących swoją wiedzę, doświadczenie i czas, więc wyznaczenie w terenie nowych szlaków MTB w Beskidzie Sądeckim ograniczałoby koszty do minimum. Potrzebne by były wyłącznie środki finansowe na tablice informacyjne oraz na farby i szablony do oznakowani szlaków w terenie.

2) Kosz budowy bikeparku i jednostka wykonawcza

Budowa bikepark'u typu BMX Racing zgodnego ze wszelkimi normami UCI (Międzynarodowa Unia Kolarska), przystosowanego do rozgrywania zawodów światowej rangi (warto wspomnieć, że BMX Racing jest oficjalnie uznany za dyscyplinę olimpijską) wraz z torem Dirt (torem do akrobacji rowerowych) zawierającym 4 linie hopek (4 linie przeszkód) przystosowanych do stopnia zaawansowania każdego ridera (rowerzysty-zawodnika), tor Slopestyle - rozszerzenie idei dirtu o różne "uatrakcyjniacze" jak wallride'y,

spine'y, kołyski (są to różnego rodzaju przeszkody występujące na trasie i pozwalające wykonywać różnego rodzaju akrobacje na rowerze) itp. to przedsięwzięcie kosztowne i wymagające zarówno dużej powierzchni użytkowej jak i mocno rozwiniętej infrastruktury (parkingi, ogrodzenia itp). Budowa takiego Bikepark'u to koszty rzędu 3 milionów zł. (z czego sama budowa torów to około 1 milion a pozostałe dwa to infrastruktura) i powierzchnia 14ha. Taki tor zbudowany jest w Lublinie, gdzie odbywają się od czasu do czasu zawody. (źródło: maparowerowa.pl, artykuł „Bikepark Lublin - nie ciekawa sytuacja”)

W naszym regionie nie ma potrzeby budowy tak ogromnego i drogiego bikepark'u zgodnego z normami UCI, posiadającego kilka torów to różnych dyscyplin itp. Wyciągając błędy z nieprawidłowości i problemie z obsługą bikeparku w Lublinie, proponowany projekt zakłada budowę amatorskiego bikeparku, który równocześnie będzie posiadał ścieżkę downhill'ową.

Wnioski, jakie nasuwają się z sytuacji w Lublinie, gdzie utrzymaniem toru zajmują się entuzjaści-wolontariusze MTB, którzy sami opiekują się torem, gdyż miasto nie ma pieniędzy na jego utrzymanie pokazują, że taki mini park dla rowerzystów amatorów można wykonać bez ponoszenia jakichkolwiek znaczących kosztów:

- 1) Teren: miasto lub nadleśnictwo musi wyznaczyć teren do budowy (np. część lasu Falkowskiego)
- 2) Leśnictwo dostarczy budulec, jakim jest drzewo (chodzi tu o drewno a właściwie o odpady, które byłyby bezpłatne)
- 3) Właściciel regionalnej firmy budowlanej użyczy małą maszynę typu koparko-spycharka, przy pomocy, której usypane zostaną hopy, skocznie i bandy w zamian za reklamę swojej firmy widniejącej w bikeparku.
- 4) Wszystko to odbędzie się według projektu wykonanego przez regionalną grupę entuzjastów MTB a siłą roboczą będą sami rowerzyści, którzy przy pomocy lekkiego sprzętu dopracują wstępnie usypane przeszkody.

Sądecy rowerzyści budują takie tory na dziko na terenie okolicznych lasów, w związku z tym byłyby zagwarantowany odpowiedni poziom techniczny przeszkod i torów. Konstrukcje budowane na dziko niczym nie odbiegają od tych, jakie widzimy w profesjonalnych bikeparkach. Co więcej, zapał i determinacja tych młodych ludzi

jest tak ogromna, że gdy właściciel terenu zdemontuje i wyrówna taki dziki obiekt, momentalnie podobny a często jeszcze lepszy powstaje tuż obok.

Nad całością przedsięwzięcia czuwałoby Sądeckie Towarzystwo Cyklistów, jako organizacja społeczna posiadająca osobowość prawną a co za tym idzie byłby łatwiejszy kontakt ze sponsorami projektu, którymi byłyby Sądeckie firmy i organizacje.

3) Koszty i obsługa internetowego portalu informacyjnego

Do promocji stworzonych tras i całej infrastruktury projektu „Rowerem w Beskid Sądecki” niezbędny jest internetowy portal informacyjny, na którym będą znajdować się dokładne przebiegi szlaków głównych i pomocniczych, ich profile, parametry techniczne (długości, przewyższenia, stopień trudności itp.) oraz opisy i zdjęcia ze szlaków wraz z propozycjami przygotowanych wycieczek, które stanowiłyby kombinacje kombinację szlaków i dróg. W przyszłości portal mógłby być samowystarczalny i zarabiać na swoje utrzymanie na reklamach sklepów i serwisów rowerowych z regionu, ofertach hoteli i ośrodków gastronomicznych.

Koszty wykupienia i utrzymania domeny internetowej np. RoweremwBeskidSadecki.pl : 100zł /rok

Koszty hostingu: 200zł/rok

Koszty budowy portalu internetowego: 7000 zł/jednorazowo

Koszty obsługi portalu (aktualizacja informacji o wydarzeniach w regionie np. o organizowanych zawodach, pokazach, zlotach itp.) : 300zł /miesięcznie = 3600zł/rok

Razem jednorazowo koszty wyniosłyby 7600zł (domena + hosting + budowa portalu + obsługa miesięczna (jeden miesiąc))

Oraz co rok: 3900zł (domena + hosting + obsługa (12x300zł))

W przyszłości na roczne koszty obsługi w wysokości 3900zł zarobiłby portal z zysków za reklamy oraz ze środków zdobytych od sponsorów.

Pieczę nad portalem mogłoby sprawować Sądeckie Towarzystwo Cyklistów, zrzeszających w swoich szeregach miłośników dwóch kółek o różnym profilu społecznym: byłych i obecnych kolarzy zawodowców, właścicieli firm o różnorodnym profilu działalności, przyrodników, leśników, członków PTTK, przewodników

górkich itp. Ich doświadczenie, wiedza i zaangażowanie pozwoliłyby pręźnie rozwijać się portalowi.

Wyznaczenie, opracowanie i oznakowanie szlaków MTB to jednorazowy koszt. Jednostki samorządowe powiatu i zainteresowanych gmin powinny postarać się o sfinansowanie tego projektu ze środków unijnych. Jednostkami współpracującymi, wykonawczymi i nadzorującymi byłyby: Lasy Państwowe, PTTK i Sądeckie Towarzystwo Cyklistów. Po wykonaniu projektu, konserwacją szlaków zajęłyby się gminy - jako jednostki finansujące oraz PTTK i STC, jako jednostki wykonawcze (prowadzące prace konserwacyjne). Obecne szlaki turystyczne w Beskidzie Sądeckim są utrzymywane z pieniędzy, jakie gminy przekazują sądeckiemu oddziałowi PTTK, a ten, jako wykonawca prowadzi, co kilka lat pracę w terenie mającą na celu odnowienie i uzupełnienie oznakowania. Ponieważ szlaki MTB zaproponowane w projekcie w większości prowadzą po istniejących już odcinkach szlaków pieszych, konnych czy narciarskich oraz po leśnych drogach wewnętrznych należących do Lasów Państwowych, nie byłoby konieczności angażowania dodatkowych środków finansowych i jednostek wykonawczych przy konserwacji tych szlaków.

5. Możliwości pozyskania Funduszy Unijnych i pozaunijnych na projekt „Rowerem w Beskid Sądecki”

5.1 Obecny i przyszły okres programowania.

Przyjmuje się, że w przyszłym okresie programowania 2014-2020 będą podobne struktury projektów jak w obecny okresie. Okres programowania 2007-2013 jest okresem, w którym wnioski do projektów nie są już przyjmowane, do 2013 roku mają zostać zakończone wszystkie projekty krótko i długoterminowe. Nowy okres programowania jest zaplanowany na siedem lat 2014-2020, kwota przewidziana na ten okres to 972 mld euro, jest to 5% wzrost w stosunku do poprzedniego okresu finansowego. Na politykę spójności ma zostać przekazane 376 mld euro, czyli 3% więcej niż w latach 2007-2013. Reszta kwoty ma zostać przeznaczona na inne polityki europejskie⁴⁵. Minister Rozwoju Regionalnego pani Elżbieta Bienkowska na spotkaniu z przedsiębiorcami w kwietniu 2012 roku, powiedziała, że kwota dla Polski będzie oscylowała pomiędzy minimalną 68 mld euro a maksymalną 80 mld euro. Dokładnej kwoty nie można podać, ponieważ negocjacje wciąż trwają. Jedno jest pewne rok programowy 2014-2020 będzie „ostatnim tak dużym budżetem dla Polski”⁴⁶. Wraz z przedstawionym budżetem, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zaczęło prace nad „Założenia Umowy Partnerstwa” oraz „System programowania i wdrażania dokumentów programowych związanych perspektywą finansową 2014-2020”.⁴⁷ Oba dokumenty dotyczą liczby programów operacyjnych oraz ich zakresów, kierunki interwencji finansowych, wskazówki w przygotowaniu programów, założenia w systemach monitorowania i kontroli. Jeżeli to wszystko zostanie zatwierdzone przez Radę Ministrów, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przystąpi do pracy nad „Umową Partnerstwa” wraz z projektami programów operacyjnych. Październik- grudzień 2013 roku to kluczowy moment dla Polski, wtedy odbędą się negocjacje z Komisją Europejską odnośnie zaakceptowania „Umowy Partnerstwa” i programów operacyjnych. Z końcem września 2012 roku została przyjęta Strategia Rozwoju Kraju 2020, dzięki tej strategii wiemy, że Polska chce koncentrować fundusze rozwojowe na trzech obszarach: „*Są to: zwiększanie konkurencyjności gospodarki, poprawa spójności*

⁴⁵ <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosci/669876.html> (data odczytu 24.09.2012)

⁴⁶ http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,11492019,Bienkowska__68_80_mld_euro_dla_Polski_w_budzecie_UE.html (data odczytu 24.09.2012)

⁴⁷ http://www.mrr.gov.pl/fundusze/fundusze_europejskie_2014_2020/programowanie_2014_2020/strony/glowna.aspx (data odczytu 24.09.2012)

*społecznej i terytorialnej, czyli wyrównywanie poziomu rozwoju polskich regionów oraz zapewnienie sprawności i efektywności państwa”.*⁴⁸

Urząd Marszałkowski województwa małopolskiego na nowy okres programowy 2014-2020 złożył koncepcję projektu, którego tytuł brzmi „*Budowa wielofunkcyjnego szlaku uzdrowiskowego łączącego uzdrowiska i miejscowości aspirujące do miana uzdrowiska na terenie powiatów: limanowskiego, nowosądeckiego i gorlickiego wraz z budową infrastruktury towarzyszącej.*”⁴⁹ Celem projektu ma być połączenie ścieżkami rowerowymi uzdrowisk znajdujących się na terenie tych województw. Ten projekt łączy się z wstępnie ustalonym programem strategicznym Województwa Małopolskiego do roku 2020 – dziedzictwo kulturowe i przemysł czasu wolnego. Przedstawiony przykład koncepcji projektu na nowy okres programowy udowadnia, że inwestycje w infrastrukturę rowerową dopiero się zaczynają.

5.2 Unia Europejska i jej Budżet - czym są i jakim celem służą

1 maja 2004 roku Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, dało to jej szansę na duży wzrost gospodarczy. Obecnie Unia Europejska liczy 27 państw członkowskich. Terytorium całej Unii podzielone jest na 250 regionów, różniących się od siebie warunkami geograficznymi i ekonomicznymi, które podlegają klasyfikacji wg tzw. NUTS, czyli nomenklatur jednostek statystyki terytorialnej. Istnieje pięć poziomów tej klasyfikacji, których wytypowanie i nazwanie ułatwia wybór regionów, które potrzebują wsparcia⁵⁰. Unia Europejska dąży do spójności ekonomicznej i społecznej tych krajów oraz ich regionów, przyczyniło się do rozwoju interwencjonizmu, czyli interwencji państwa w rynek. Nie było by możliwości interwencji w rynek bez dodatkowych środków finansowych, dlatego też Unia Europejska postanowiła gromadzić fundusze unijne mające na celu pomoc w interwencjonizmie państw biednych należących do Unii. Środki finansowe gromadzone przez państwa członkowskie Unii i przekazywane do wspólnego budżetu stanowią zasoby własne Unii. Przychody te zależą od poziomu gospodarczego danego państwa członkowskiego, co oznacza, że państwo

⁴⁸ http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/2014_2020/Strony/Glos_MRR_na_III_Forum_Nowej_Gospodarki_191012.aspx (data odczytu 24.09.2012)

⁴⁹ Informacje zdobyte z Powiatowego Centrum Funduszy Europejskich w Nowym Sączu

⁵⁰ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/OrganizacjaFunduszyEuropejskich/Strony/czymysafundusze.aspx> (data odczytu 24.09.2012)

biedniejsze będzie wpłacało mniej do wspólnego budżetu niż państwo bogatsze. Takie postępowanie nie łączy się z dotacjami dla tych państw, państwa biedniejsze mogą dostać taką samą ilość dotacji, co państwa bogatsze w efekcie końcowym wychodzi to na korzyść państwom biedniejszym. Są trzy podstawowe źródła, z których pochodzą środki w budżecie Unii. Największym jest źródło środków finansowych uzależnionych od Produktu Narodowego Brutto każdego z państw członkowskich(0,73% PNB) w 2007 stanowi ono aż 69% całkowitego dochodu Unii. Dochody z VAT, czyli określony procent, które dane państwo musi zapłacić Unii z środków pochodzących z podatku VAT i tradycyjne zasoby własne Unii, czyli cła pobieranych od państw nienależących do Unii, to po 15% całkowitego dochodu. Budżet Unii Europejskiej musi być pod ścisłą kontrolą, ponieważ nie może on zawierać nadwyżki a ni deficytu budżetowego, różnica pomiędzy wydatkami i wpływami zawsze powinna wynosić zero.

Konkurencyjność i spójność oraz rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich to dziedziny, w które Unia Europejska inwestuje najczęściej tj. aż 87,2 % w okresie programowym 2007-2013.

Wykres 7. Inwestycje unijne (rozkład procentowy).

Źródło:<http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/OrganizacjaFunduszyEuropejskich/Strony/czymasafundusze.aspx> (data odczytu 29.09.2012)

Unia Europejska raz na okres 7 lat ustala ramy polityki regionalnej. Podstawa prawna jest zapisana w Traktacie UE, a jej priorytety są ustalane przez UE, wdrażaniem zajmują się podmioty krajowe i regionalne wraz z Komisją Europejską.⁵¹

Polityka regionalna, spójności i strukturalna mają ten sam cel, dlatego stosuje się te nazwy zamiennie. Polityka regionalna Unii Europejskiej dąży do wyrównania różnic gospodarczych pomiędzy regionami Unii oraz ujednolicenia różnic pomiędzy mieszkańcami tych regionów. Jeżeli we wszystkich krajach i regionach będzie się żyło równie dobrze, będzie małe bezrobocie, rynki będą jednakowo rozwinięte, ludność nie będzie miała argumentów do migrowania w inne regiony, zminimalizuje to różnice między krajami bogatymi a biednymi. Unia dąży do tego żeby wszystkie państwa członkowskie były krajami bogatymi i zapewniały swoim obywatelom stabilizację i dobrobyt. Ważna jest również współpraca z innymi krajami nienależącymi do Unii. Przedstawienie wspólnych zależności oraz zalet otwartego rynku, możliwości wzrostu gospodarczego, systemu politycznego, który opierałby się na demokracji i odpowiedzialności społecznej ukazuje UE, jako dobrego partnera. We współczesnym świecie coraz bardziej liczą się wzajemne powiązania państw a nie konkurowanie między sobą, globalna spójność to jest to, co według Unii przyniesie największe korzyści dla ludzi żyjących na tym świecie. Unia Europejska to potęga a nie grupa małych państw rywalizujących ze sobą.

Cele polityki regionalnej:

1. Konwergencja, czyli solidarność regionów.” *Cel zakłada ograniczenie dysproporcji regionalnych w Europie poprzez pomoc tym regionom, których produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca wynosi mniej niż 75 % PKB UE, tak, aby mogły one dogonić regiony zamożniejsze.*⁵² Na ten cel Unia daje 81,5% całkowitego budżetu przeznaczonego na politykę regionalną to jest 283 mld EUR.
2. Konkurencyjność regionalna wraz z zatrudnieniem. Ten cel nie może być łączony z celem konwergencji. *„Zakłada on tworzenie nowych miejsc pracy poprzez promowanie konkurencyjności i zwiększanie atrakcyjności zainteresowanych regionów dla firm i inwestorów.*⁵³ Na ten cel przeznaczono 55 mld EUR, czyli jest to 16% całkowitego budżetu Unii.

⁵¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/how/policy/index_pl.cfm (data odczytu 29.09.2012)

⁵² http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_pl.cfm#1 (data odczytu 29.09.2012)

⁵³ http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_pl.cfm#2 (data odczytu 29.09.2012)

3. Europejska współpraca terytorialna. „Cel zakłada zachęcanie do współpracy transgranicznej tak między państwami, jak i między regionami - której nie udałoby się realizować bez pomocy ze strony polityki spójności.”⁵⁴ Kwoty przeznaczane na ten cel stanowią tylko 2,5% całkowitego budżetu Unii i wynoszą one 9 mld EUR.

Cele, Fundusze Strukt. i instrumenty 2007-2013

Cele	Fundusze Strukturalne i instrumenty		
Konwergencja	EFRR	EFS	Fundusz Spójności
Regionalna konkurencyjność i zatrudnienie	EFRR	EFS	
Europejska współpraca terytorialna	EFRR		

Rysunek 23. Cele polityki spójności i ich fundusze.

Źródło: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_pl.cfm (data odczytu 29.09.2012)

Konkretne cele są wspierane przez konkretne fundusze, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego jest funduszem wspierającym wszystkie cele polityki regionalnej. Europejski Fundusz Społeczny wspiera pierwsze dwa cele, czyli konwergencje i konkurencyjność regionalną a Fundusz Spójności jest funduszem wspierającym tylko konwergencje.

Do zasad polityki regionalnej należy zaliczyć przede wszystkim zasadę partnerstwa, polega ona na uczestnictwie wszystkich zainteresowanych partnerów w etapie programowania jak i za razem w etapie realizacji. Kolejną ważną zasadą jest zasada dodatkowości, polegająca na tym, że fundusze Unii mają uzupełniać środki finansowe danych państw a nie je zastępować. Działania Unii Europejskiej mają wzbogacać i wzmacniać działania na szczeblu krajowym i regionalnym. W polityce regionalnej mamy też jeszcze cztery zasady, które państwa członkowskie muszą przestrzegać:

⁵⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_pl.cfm#3 (data odczytu 29.09.2012)

1. Zasada subsydiarności- oznacza, że działania powinien podejmować ten, kto jest zdolny do ich realizacji, czyli możliwie najniższy szczebel zarządzania w obrębie regionu czy państwa członkowskiego.
2. Zasada koncentracji- chodzi o to by środki unijne otrzymywały państwa w najtrudniejszej sytuacji i tylko na takie działania, które mają elementarne znaczenie dla spójności społeczno- gospodarczej Unii.
3. Zasada programowania- oznacza, że odpowiednie instytucje Unii pilnują i kontrolują wykorzystanie środków, sprawdzają czy są one wykorzystywane zgodnie z założeniami polityki Unii Europejskiej. Unia pomaga w projektach, które pomogą w trwałym rozwiązaniu problemów regionu a nie w realizacji krótkotrwałych programów.
4. Zasada koordynacji- reguluje działanie funduszy strukturalnych.⁵⁵

„W 2007 r. utworzono cztery nowe instrumenty finansowe, aby zapewnić wsparcie techniczne (Jaspers i Jasmine), by usprawnić dostęp MŚP do mikrofinansowania (Jeremie) oraz by wesprzeć rozwój obszarów miejskich (Jessica). Fundusz Solidarności Unii Europejskiej (FSUE) zapewnia pomoc finansową w przypadku poważnych klęsk żywiołowych.”⁵⁶

Każde z państw członkowskich może się starać o dofinansowania na dane projekty z Unii. W Polsce projekty muszą być zgodne z najważniejszym dokumentem dotyczącym dotacji unijnych, czyli Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia zwane inaczej Narodowa Strategią Spójności. Dokument ten określa, na co powinny być wydane pieniądze otrzymane od Unii. W efekcie końcowym wszystkie strategie rozwoju województw powinny być zgodne z Narodowa Strategią Spójności, ponieważ każde Polskie województwo dąży do maksymalnego wykorzystania funduszy unijnych. Co łączy się z tym, że każda jednostka starająca się o dofinansowanie unijne na swój projekt, powinna udowodnić, że dany projekt jest zgodny z strategią rozwoju województwa, którego się tyczy a zarazem z Narodową Strategią Spójności. Dotacje Unijne są elementem polityki spójności i są one zgodne z występującą w niej zasadą dodatkowości, czyli państwo członkowskie musi posiadać wkład własny do danego projektu. W obecny okresie finansowym to jest 2007-2013 jeżeli jakimś

⁵⁵ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/OrganizacjaFunduszyEuropejskich/Strony/czymysafundusze.aspx>
(data odczytu 30.09.2012)

⁵⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/index_pl.cfm (data odczytu 30.09.2012)

projektowi zostanie przydzielone dofinansowanie unijne to środki unijne w całym dofinansowaniu wynoszą 85% a resztę, czyli 15% muszą uzupełnić środki krajowe.

Tabela1. Procentowy podział środków na dotacje pomiędzy państwem członkowskim a Unią.

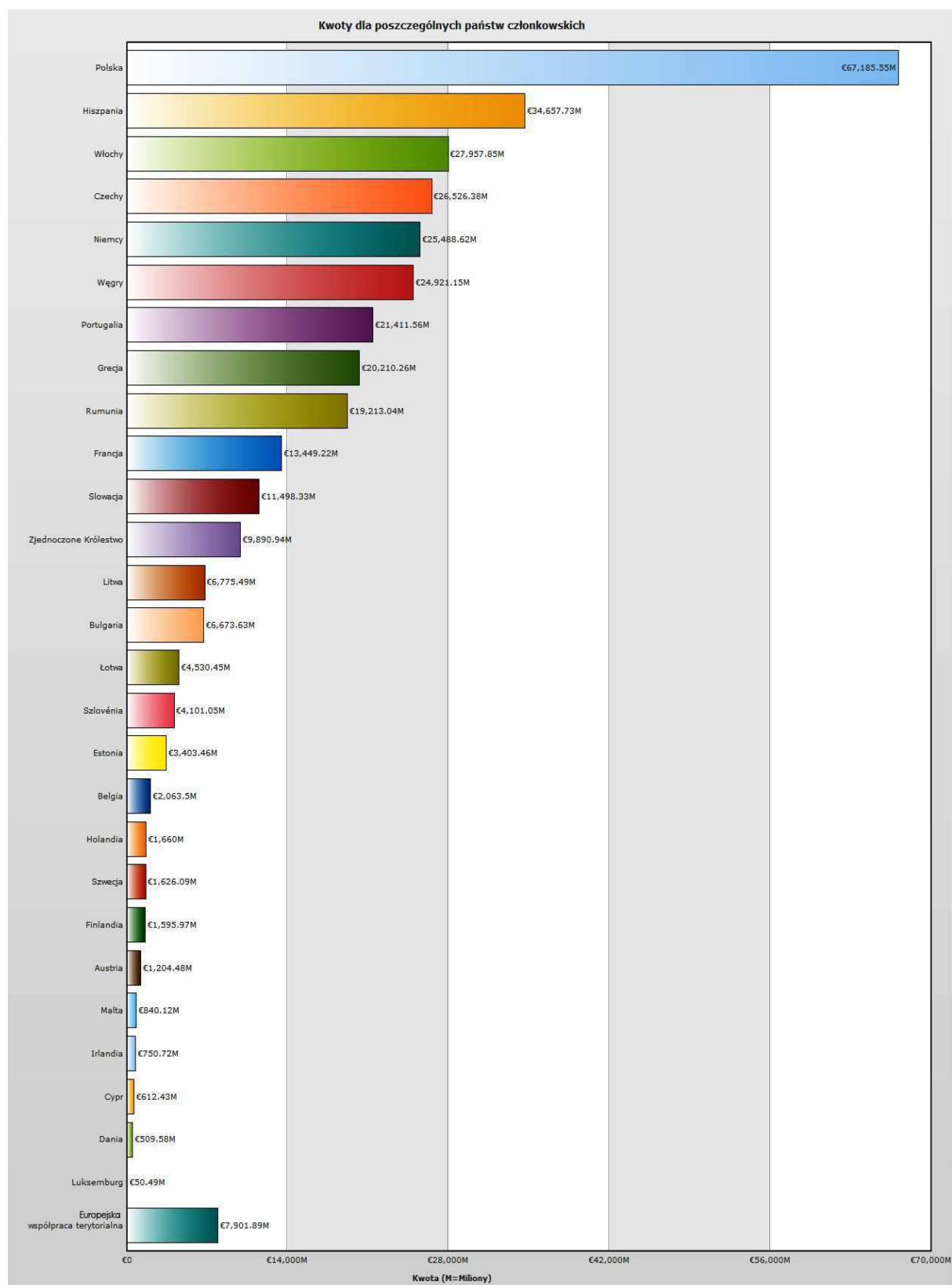
	2004-2006	2007-2013
Twoja dotacja (100%)	środki unijne (75%)	środki unijne (85%)
	środki krajowe (25%)	środki krajowe (15%)

Źródło: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/OrganizacjaFunduszyEuropejskich/Strony/czysafundusze.aspx> (data odczytu 29.09.2012)

5.3 Programy operacyjne Funduszy Unijnych- ich wykorzystanie przez Polskę

Unijna polityka spójności w latach 2007-2013 to 347 mld EUR tj. 35,7% całego budżetu Unii na ten okres finansowania. *„Wszystkie programy polityki spójności są współfinansowane przez państwa członkowskie, co łącznie daje kwotę prawie 700 mld EUR.”*⁵⁷

⁵⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_pl.cfm (data odczytu 29.09.2012)

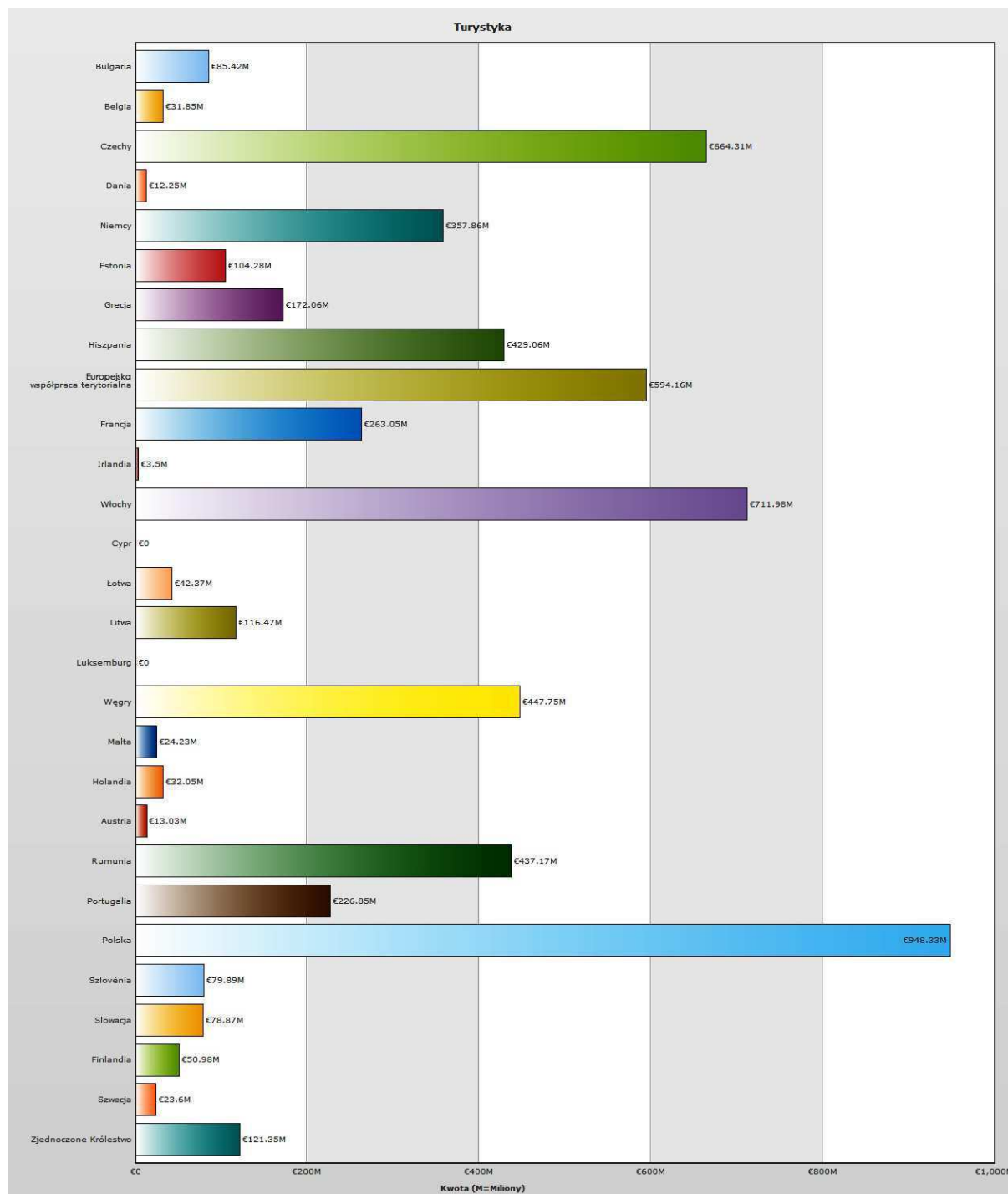

Wykres 8. Kwoty dla poszczególnych państw członkowskich.

Źródło: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_pl.cfm (data odczytu 29.09.2012)

Powyżej zostały przedstawione kwoty, jakie przydzielono poszczególnym państwom członkowskim na programy operacyjne w okresie finansowania 2007-2013. Przedstawiono łączne kwoty dla EFRR, EFS i FS wraz z kwotami zarezerwowanymi na europejską współpracę terytorialną. Z danych wynika, że UE przyznała Polsce aż 67,185.55 milionów EUR, jest to najwyższa kwota, jaką przyznano państwom członkowskim na ten okres finansowania. Po Polsce kolejne miejsca zajmują Hiszpania i Włochy, ale te kwoty nie przekraczają 35 tyś milionów EUR. Najniższą kwotę otrzymał Luksemburg wyniosła ona 50.49 milionów EUR.

Polska również wybija się w pozyskiwaniu funduszy z Unii na turystykę. 948,33 miliony EUR jest to najwyższa kwota, jaka została przydzielona w tym okresie finansowym. Kolejnymi państwami wysoko ceniącymi sobie fundusze na turystykę są Włochy 711,98 milionów EUR i Czechy 664,31 milionów EUR. Luksemburg i Cypr nie wykorzystały tej szansy ich kwota na turystykę wynosi 0 EUR. W sumie na turystykę Unia przydzieliła kwotę wysokości 6,072.76 milionów EUR. Najmocniej finansowanym celem jest transport, na który przydzielono ogółem 75,538.15 milionów EUR na kolejnych dwóch miejscach znajdują się: badania i rozwój technologiczny oraz ochrona środowiska. Najmniej inwestuje się w cel ograniczenie kosztów dodatkowych utrudniających rozwój regionów oraz w uruchamianie reform na polach zatrudnienia i włączania społecznego.

Wykres 9. Kwoty dla państw członkowskich przeznaczane na Turystykę.

Źródło: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_pl.cfm (data odczytu 29.09.2012)

Unia Europejska politykę spójności na lata 2007-2013 realizuje dzięki dwóm funduszom strukturalnym: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego jest również Fundusz Spójności, nie zalicza się on do funduszy strukturalnych, ponieważ pomoc z tego funduszu otrzymują kraje a nie regiony, jak w przypadku dwóch wcześniejszych funduszy. Na EFRR Unia przeznaczyła kwotę wysokości 201 mld EUR na EFS przydzielonych zostało 76 mld EUR a na Fundusz Spójności przyznano kwotę 70 mld EUR.

„ Zupełnie innym rodzajem funduszy są Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejski Fundusz Rybacki. Pomoc finansowa, którą można uzyskać z tych źródeł, związana jest z prowadzeniem Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, nie zaś polityki regionalnej. ”⁵⁸

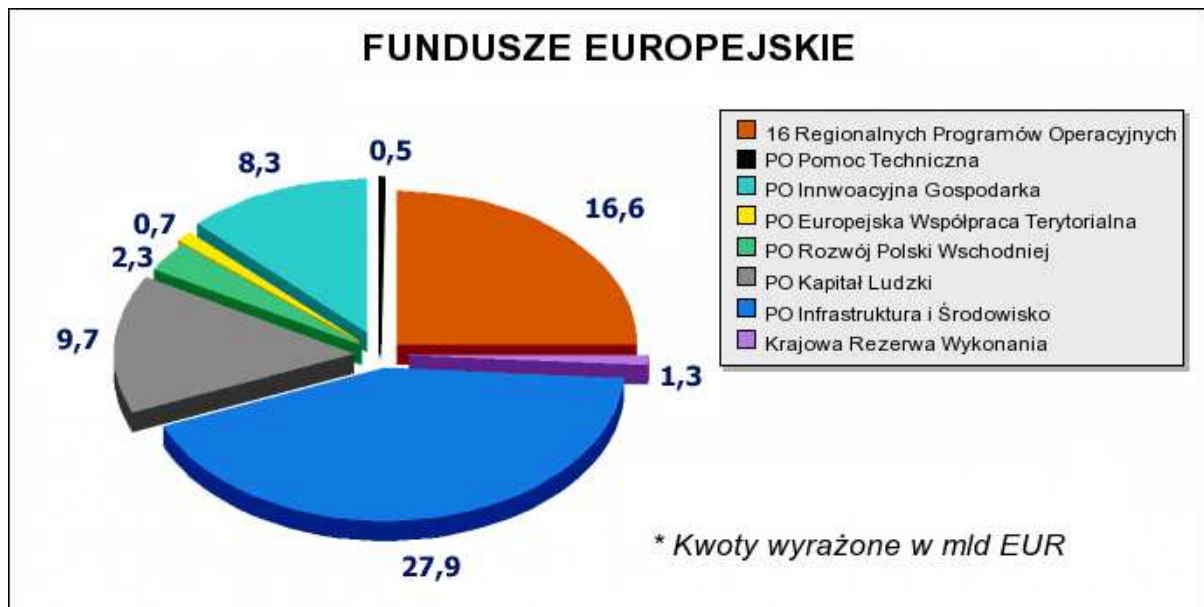
W Polsce środki z funduszy strukturalnych zostaną rozdysponowane za pośrednictwem programów operacyjnych. Są one zarządzane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego natomiast 16 Regionalnych Programów Operacyjnych jest zarządzanych przez samorzady województw, pod który dany program podlega. *„Programy Operacyjne to programy stworzone w celu obsługiwanie poszczególnych funduszy. Ich treść podzielona jest na części, tzw. Priorytety względnie tzw. Osie Priorytetowe, określające cele dotacji w poszczególnych zakresach, a dalej na Działania i Poddziałania, w których opisane są typy projektów podlegających dotowaniu. ”⁵⁹*

Środki finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego są dostępne w Polsce dzięki Programowi Operacyjnemu Kapitał Ludzki. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego udostępnia swoje środki dzięki Programom Operacyjnym: Gospodarka (POG), Infrastruktura i Środowisko (POIŚ), Rozwój Polski Wschodniej (PORPW), Pomoc Techniczna (POPT), Europejska Współpraca Terytorialna (POEWT) oraz po jednym dla każdego z województw, 16 Regionalnych Programów Operacyjnych. Europejski Fundusz Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich w Polsce obsługuje Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Środki z Europejskiego Funduszu Rybackiego dostępne są dzięki Programowi Operacyjnemu Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich (PORYBY)

⁵⁸ http://www.iwt.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=244:fundusze-unii-europejskiej&catid=64:rodki-unijne&Itemid=337 (data odczytu 05.10.2012)

⁵⁹ http://ec.europa.eu/polska/possibilities_for_funding/programmes/index_pl.htm (data odczytu 05.10.2012)

Suma środków, jakie pozyskała Polska z Unii Europejskiej wynosi 67,3 mld EUR, ale w efekcie końcowym Polska na realizację Narodowej Strategii Spójności wyda około 85,6 mld EUR w roku finansowym 2007-2013. Jest to związane z zasadą dodatkowości w polityce regionalnej Unii. To oznacza, że do tego wkładu, który daje Unia 11,9 mld EUR powinno pochodzić z krajowych środków publicznych w tym 5,93 mld EUR z budżetu państwa, a 6,4 mld EUR jest dokładane od podmiotów prywatnych. Każdy starający się o dofinansowanie unijne musi posiadać tak zwany wkład własny. Polska będąc krajem przodującym w pozyskiwaniu Funduszy Unijnych w latach 2007-2013, najwięcej przeznaczyła na Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, aż 27,9 mld EUR, kolejnymi były Regionalne Programy Operacyjne im przydzielono 16,6 mld EUR. Najmniej pozyskał Program Operacyjny Europejskiej Współpracy Terytorialnej tylko 0,7 mld EUR.

Wykres 10. Fundusze Europejskie. Źródło: <http://www.paiz.gov.pl/fundusze#top> (data odczytu 29.09.2012)

Tabela 2. Programy operacyjne w latach 2007-2013.

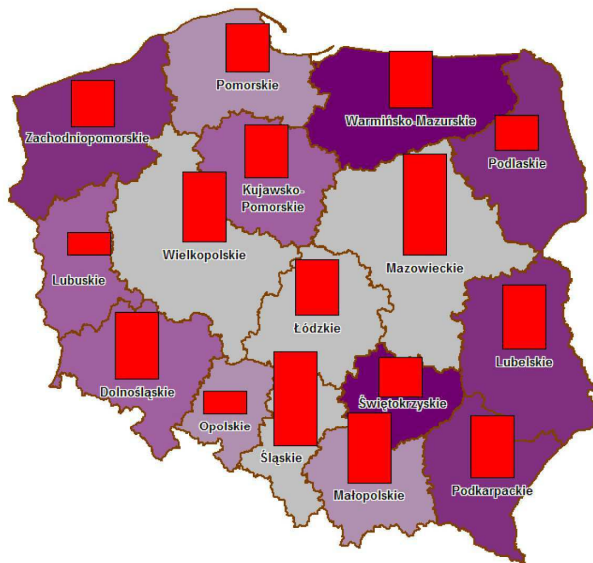
Nazwa	Kwota w mld euro
PO Infrastruktura i Środowisko	27,9
16 Regionalnych Programów Operacyjnych	16,6
PO Kapitał Ludzki	9,7
PO Innowacyjna Gospodarka	8,3
PO Rozwój Polski Wschodniej	2,3
PO Pomoc Techniczna	0,5
Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT)	0,7
Pozostałe środki finansowe przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania	1,3
RAZEM	67,3

Źródło: <http://www.paiz.gov.pl/fundusze#top> (data odczytu 29.09.2012)

Jednym z najwyżej dofinansowywanych programów operacyjnych jest 16 Regionalnych Programów Operacyjnych. Są to programy przypisane województwom Polski w całości współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. „*W ramach RPO o unijne pieniądze można się starać na wiele typów inwestycji z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, infrastruktury drogowej i ochrony środowiska, społeczeństwa informacyjnego, kultury, turystyki, sportu, a także przyczyniające się do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw.*”⁶⁰ Zarządzane są one przez zarządy województw a wybór projektów odbywa się poprzez prekwalifikację.

⁶⁰ <http://www.funduszeonline.pl/2519.dhtml> (data odczytu 30.09.2012)

Podział środków na poszczególne regionalne programy operacyjne

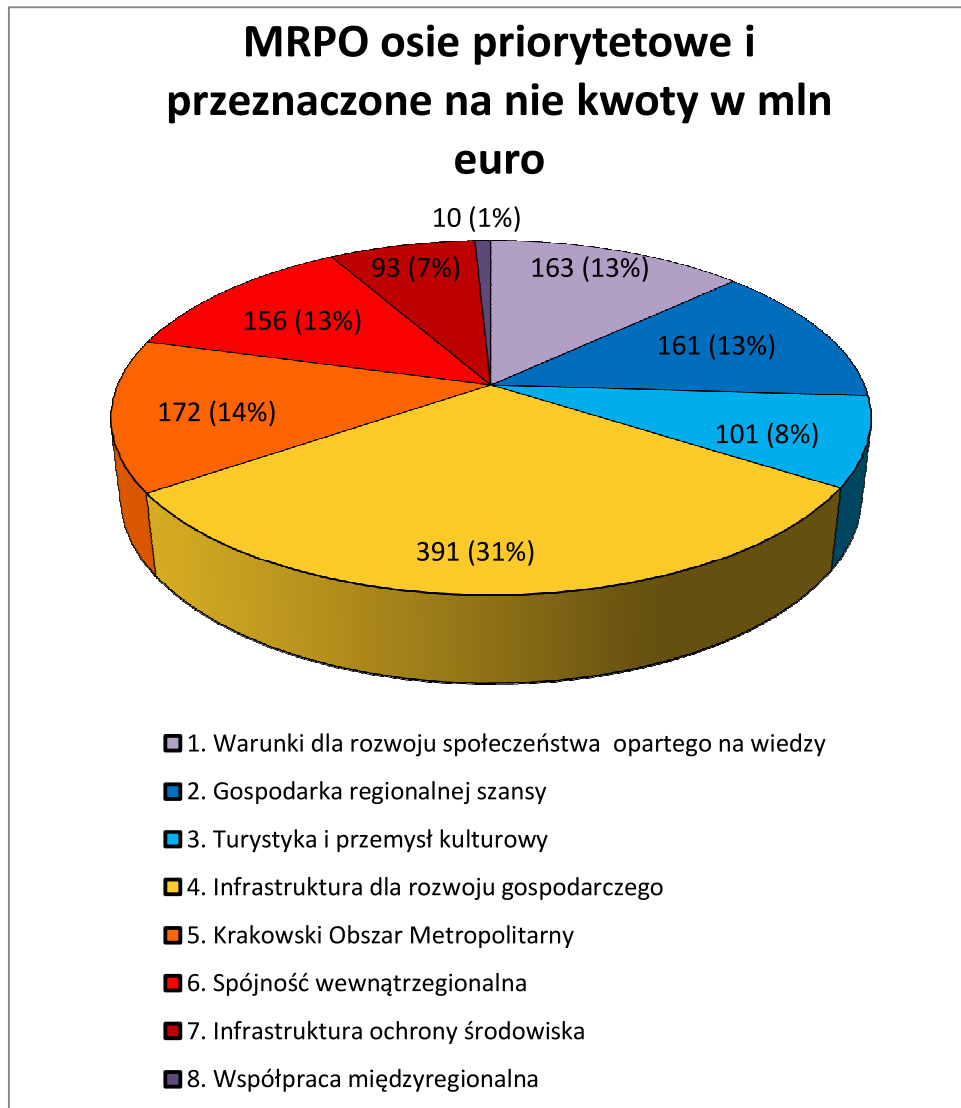

województwo	EFRR (euro)
dolnośląskie	1 213 144 879
kujawsko-pomorskie	951 003 820
lubelskie	1 155 854 549
lubuskie	439 173 096
łódzkie	1 006 380 910
małopolskie	1 290 274 402
mazowieckie	1 831 496 698
opolskie	427 144 813
podkarpackie	1 136 307 823
podlaskie	636 207 883
pomorskie	885 065 762
śląskie	1 712 980 303
świętokrzyskie	725 807 266
warmińsko-mazurskie	1 036 542 041
wielkopolskie	1 272 792 644
zachodniopomorskie	835 437 299

Rysunek 24. Podział środków na poszczególne regionalne programy operacyjne.

Źródło: http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/NR/rdonlyres/C54C92EF-2D44-4708-B87A-47371A8CF795/46878/MRR_092.pdf (data odczytu 30.09.2012)

Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 został dofinansowany kwotą 1 290 274 402 EUR. Najwyższe dofinansowanie dostało województwo mazowieckie zaraz po nim jest województwo śląskie małopolskie klasuje się na trzecim miejscu, Opolski Regionalny Program Operacyjny dostało najniższe dofinansowanie 427 144 813 EUR. Biorąc pod uwagę Małopolski Regionalny Program Operacyjny jego dofinansowanie zostało przydzielone na poszczególne osie priorytetowe. W tym programie operacyjnym najwięcej funduszy przeznaczono na infrastrukturę dla rozwoju gospodarczego aż 31% z całej sumy dofinansowania, kolejną osią priorytetową został Krakowski Obszar Metropolitalny 14%, po 13% przydzielono trzem zadaniom: Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy, Gospodarki regionalnej szansy, Spójności wewnątrz regionalnej. Na turystykę i przemysł kulturowy przydzielono 8% sumy MRPO na rok finansowania 2007-2013 tj. 101mln EUR.

Wykres 11. MRPO osie priorytetowe i przeznaczone na nie kwoty w mln euro. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony Internetowej <http://www.malopolskie.pl/rozwojregionalny/rpoperacyjny> (data odczytu 29.09.2012)

5.4 Potencjalne programy finansowania projektu „Rowerem w Beskid Sądecki”

Wybrane Programy, z których można pozyskać dotacje unijne na projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” należą do polityki spójności.

Małopolski Regionalny Program Operacyjny działanie 3.1 rozwój produktów i oferty turystycznej regionu. Z pod tego Programu Operacyjnego o dofinansowanie na interesujący nas projekt może starać się zarówno przedsiębiorca jak i administracja samorządowa.

Małopolski Regionalny Program Operacyjny wziął sobie za cel główny tworzenie warunków dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Ten cel jest zgodny z głównym celem wytyczonym dla regionów „Konwergencja”. Cele i interwencje w MRPO muszą być zgodne z Strategicznymi Wytycznymi Wspólnotowymi. Muszą występować powiązania pomiędzy 9 osiami priorytetowymi MRPO a 6 celami horyzontalnymi Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Oś Priorytetowa nr 3 Turystyka i Przemysł Kulturowy jest zgodna z dwoma celami z NSRO, wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Tabela 3. Macierz zbieżności Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia.

Osie priorytetowe Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013	WARUNKI DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO OPARTEGO NA WIEDZY	GOSPODARKA REGIONALNEJ SZANSY	TURYSTYKA I PRZEMYSŁ KULTUROWY	INFRASTRUKTURA DLA ROZWOJU REGIONALNEGO	KRAKOWSKI OBSZAR METROPOLITANY	SPÓJNOŚĆ WEWNĄTRZ- REGIONALNA	INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA	WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNA	POMOC TECHNICZNA
Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013									
Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa									
Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej									
Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski									
Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług									
Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej									
Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich									

Źródło: http://www.malopolskie.pl/Pliki/2007/MRPO_20071004.pdf (data odczytu 29.09.2012)

Cel główny pomogą osiągnąć trzy cele szczegółowe⁶¹:

1. Podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki Małopolski.
2. Poprawa spójności wewnętrznej regionu osiągnięta w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju.
3. Rozwój potencjału instytucjonalnego podmiotów z terenów Małopolski.

Osie Priorytetowe w MRPO dzielone są na trzy części. Elementem wspólny osi od 1 do 5 jest „*zdecydowana orientacja na budowanie i wzmacnianie tych potencjałów Małopolski, które decydują o konkurencyjności gospodarczej regionu.*”⁶² Kolejna część łączy osie 6 i 7, ich elementem wspólnym jest „*troska o zapewnienie warunków rozwoju porównywalnych w ramach regionu.*”⁶³ Ostatnia część wykazuje element wspólny dla Osi Priorytetowych 8 i 9, których cechą wspólną jest „*budowanie potencjału instytucjonalnego Małopolski*”⁶⁴.

⁶¹ http://www.malopolskie.pl/Pliki/2007/MRPO_20071004.pdf (data odczytu 29.09.2012)

⁶² http://www.malopolskie.pl/Pliki/2007/MRPO_20071004.pdf (data odczytu 29.09.2012)

⁶³ http://www.malopolskie.pl/Pliki/2007/MRPO_20071004.pdf (data odczytu 29.09.2012)

⁶⁴ http://www.malopolskie.pl/Pliki/2007/MRPO_20071004.pdf (data odczytu 29.09.2012)

Cel główny:

TWORZENIE WARUNKÓW DLA WZROSTU GOSPODARCZEGO I ZATRUDNIENIA

Cele szczegółowe

Podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki Małopolski	Spójność wewnętrzna regionu osiągnięta w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju	Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego podmiotów z terenu Małopolski
---	--	--

Cele operacyjne

1 Poprawa dostępu do edukacji i rozwój społeczeństwa informacyjnego	6 Zmniejszenie infrastrukturalnych barier w dostępie do usług społecznych	8 Stworzenie szerokiej i stabilnej platformy współpracy międzyregionalnej.
2 Wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw	7 Likwidowanie zaniedbań w ochronie środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami.	9 Zapewnienie efektywnej realizacji Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2007 – 2013.
3 Podniesienie konkurencyjności turystycznej regionu		
4 Rozwój infrastruktury sprzyjającej wzrostowi społeczno-gospodarczemu.		
5 Wzmocnienie pozycji Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego jako znaczącego ośrodka metropolitalnego w Europie.		

Rysunek 25. Schemat celów MRPO na lata 2007-2013.

Źródło: http://www.malopolskie.pl/Pliki/2007/MRPO_20071004.pdf (data odczytu 29.09.2012)

Oś Priorytetowa 3 jest osią turystyki i przemysłu kulturowego posiada ona trzy główne obszary, działania⁶⁵:

1. Rozwój infrastruktury turystycznej.
2. Rozwój produktów dziedzictwa kulturowego.
3. Wsparcie instytucji kultury.

Oś Priorytetowa 3 za zadanie ma podniesienie konkurencyjności turystycznej regionu. Realizowane mają być projekty mające wpływ na ekonomiczny rozwój regionu, które przyciągną turystów spoza regionu i są zgodne z celami Strategii Rozwoju Województwa. Ważne są następujące grupy działań: „*rozwój produktu i oferty turystyczne, w tym min. Inwestycja w budowę, rozbudowę i renowację szlaków turystycznych oraz inwestycja w infrastrukturę rekreacyjno- sportową, powiązana z funkcjami turystycznymi.*”⁶⁶

„Rowerem w Beskid Sądecki” jest projektem idealnie spełniającym warunki tej Osi Priorytetowej. Po pierwsze tworzony jest nowy szlak turystyczny- rowerowy, ma on przebiegać przez szlaki turystyki górskiej, już istniejące, co przyczyni się do renowacji tych szlaków. Przedstawiony projekt jest zarówno inwestycją w infrastrukturę rekreacyjno- sportową, promocją kolarstwa górskiego na terenie Beskidu Sądeckiego przedstawia sport i korzyści z niego płynące każdej grupie wiekowej. Wiele regionów promując konkretną dziedzinę sportu ściąga do siebie rzesze turystów zainteresowanych daną dyscypliną np. Mazury i żeglarstwo, Alpy- narciarstwo, Zakopane- skoki narciarskie. Jeżeli te regiony potrafią kojarzyć się z określoną dziedziną sportową to, dlaczego Beskid Sądecki nie mógłby kojarzyć się z rowerami i kolarstwem górskim.

Program dla Europy Środkowej obszar P4.3 wykorzystanie zasobów kulturowych dla uatrakcyjnienia miast i regionów. Jest to program, z którego mogą pozyskać fundusze jednostki administracji samorządowej. „*Program realizowany w ramach celu 'europejska współpraca terytorialna', współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).*”⁶⁷ W programie bierze udział osiem państw członkowskich, są to: Czechy, Niemcy, Włochy, Węgry, Austria, Polska, Słowenia, Słowacja. Łączny budżet programu to około 298 mln EUR, jest to około 2,8% całości inwestycji przeznaczonych na cel

⁶⁵ <http://www.fundusze.malopolska.pl/mrpo/Strony/priorytety.aspx> (data odczytu 05.10.2012)

⁶⁶ http://www.malopolskie.pl/Pliki/2007/MRPO_20071004.pdf (data odczytu 05.10.2012)

⁶⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1294&LAN=16&gv_PER=2&gv_defl=7 (data odczytu 05.10.2012)

„Europejska współpraca terytorialna”. Cel programu to wzmocnienie spójności terytorialnej i integracja państw Europy Środkowej ma to wpływ na zwiększenie konkurencyjności dla tego obszaru. Program dla Europy Środkowej posiada dwa cele cząstkowe, które pomagają w realizacji głównego celu.

1. *„Podnoszenie konkurencyjności obszaru Europy Środkowej poprzez wzmocnianie struktur innowacyjności i dostępności.*
2. *Poprawa równomiernego i zrównoważonego terytorialnego rozwoju poprzez podniesienie jakości środowiska oraz rozwój atrakcyjnych miast i regionów w obszarze Europy Środkowej.”⁶⁸*

Program posiada pięć priorytetów:

1. *„Ułatwianie innowacji w Europie Środkowej (około 20% całości finansowania)*
2. *Poprawa dostępności Europy Środkowej i jej poszczególnych regionów (około 26% całości finansowania)*
3. *Odpowiedzialne wykorzystywanie naszego środowiska naturalnego (około 26% całości finansowania)*
4. *Zwiększanie konkurencyjności i atrakcyjności miast i regionów (około 22% całości finansowania)*
5. *Pomoc techniczna (około 6% całkowitych funduszy)”⁶⁹*

⁶⁸ <http://europasrodkowa.gov.pl/program/cele-programu> (data odczytu 05.10.2012)

⁶⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PGM=1294&LAN=16&gv_PER=2&gv_defl=7 (data odczytu 05.10.2012)

Tabela 4. Podział finansów według osi priorytetowej.

Oś priorytetowa	Wkład UE	Krajowy wkład publiczny	Całkowity wkład publiczny
Ułatwianie innowacji w Europie Środkowej	49 202 215	10 077 562	59 279 777
Poprawa dostępności Europy Środkowej i jej poszczególnych regionów	63 962 879	13 100 831	77 063 710
Odpowiedzialne wykorzystywanie naszego środowiska naturalnego	63 962 879	13 100 831	77 063 710
Zwiększanie konkurencyjności i atrakcyjności miast i regionów	54 122 437	11 085 318	65 207 755
Pomoc techniczna	14 760 664	4 920 221	19 680 885
Razem	246 011 074	52 284 763	298 295 837

Źródło: http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/details_new.cfm?gv_PAY=SI&gv_reg=ALL&gv_PG=1294&LAN=16&gv_PER=2&gv_defL=7 (data odczytu 05.10.2012)

Priorytet 4 Konkurencyjność. Zawiera trzy obszary interwencji:

1. „Rozwój policentrycznych struktur osadniczych oraz współpracy terytorialnej,
2. Uwzględnienie terytorialnych skutków zmian demograficzno-społecznych w rozwoju miast i regionów,
3. Wykorzystanie zasobów kulturowych dla uatrakcyjnienia miast i regionów.”⁷⁰

Wadą tego programu jest to, że żeby dostać z niego pieniądze trzeba mieć „przynajmniej trzech partnerów finansujących z co najmniej trzech krajów z których co najmniej dwóch partnerów usytuowanych jest w unijnych regionach Europy Środkowej. Wszyscy partnerzy powinni być zaangażowani w projekt w sposób proporcjonalny i być w stanie wiarygodnie określić w zarysie korzyści osiągnięte ze współpracy partnerskiej i transnarodowej.”⁷¹

Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” może zostać zaproponowany krajom sąsiadującym z Polską a w szczególności ich regionom graniczącym z Polską. Nazwa „Rowerem w....” zależałaby od regionu, który chciałby dany kraj promować. Biorąc pod uwagę rozpowszechnianie zdrowego stylu życia łączącego się z sportem i rowerem, jako

⁷⁰ <http://europasrodkowa.gov.pl/program/priorytety-programu/konkurencyjnosc> (data odczytu 06.10.2012)

⁷¹ <http://europasrodkowa.gov.pl/program/partnerstwo> (data odczytu 06.10.2012)

ekologicznego środka transportu, można przekonać ludzi do kolarstwa górskiego, jako sposobu na połączenie tych trendów. Z kolei widząc wzrost popularności tej dyscypliny sportowej, daje się możliwość władzom publicznym, instytucjom czy nawet prywatnym przedsiębiorcom w zainwestowania w infrastrukturę górskiej turystyki rowerowej. Co z kolei pozwoli wypromować region wśród turystów aktywnie spędzających czas wolny. Projekt musiał by się dotyczyć regionów o niewykorzystanym potencjale przyrodniczym. Jego celem powinno być zwiększenie konkurencyjności tych regionów. W większości obejmowałby on tereny wiejskie, które od zawsze mają problemy z ich konkurencyjnością i atrakcyjnością. Może warto poszukać na terenie Europy Środkowej takich regionów jak Beskid Sądecki i spróbować „zarazić” ich władze wspólną ideą promocji kolarstwa górskiego.

5.5 Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii otworzyły się nowe możliwości finansowania projektów. Polska została przyłączona do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, który tworzą kraje z Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu. Kraje te nie należą do Unii, ale dzięki pomocy finansowej dla mniej zamożnych państw Unii korzystają z możliwości, jakie niesie rynek wewnętrzny UE. Polska ma możliwość pozyskać środki finansowe z dwóch instrumentów: Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Pochodzą one z trzech krajów Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, czyli Norwegii, Liechtensteinu i Islandii. *”Oba Mechanizmy zostały objęte jednolitymi zasadami i procedurami oraz podlegają jednemu systemowi zarządzania i wdrażania w Polsce. Obecnie funkcję koordynacyjną w tym względzie - jako Krajowy Punkt Kontaktowy - pełni Ministerstwo Rozwoju Regionalnego”*⁷². Celem tych instrumentów finansowych jest: *„realizacja przedsięwzięć prorozwojowych przyczyniających się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego.”*⁷³ Polsce na ten cel przyznano kwotę 533,51 mln euro na lata 2004-2009. Oba Mechanizmy Finansowe w sumie mają 10 priorytetów. 6 należy do Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego:

⁷²http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Podstawowe%20informacje/Strony/Podstawowe%20informacje.aspx (data odczytu 06.10.2012)

⁷³http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Podstawowe%20informacje/Cele%20pomocy/Strony/Cele%20pomocy.aspx (data odczytu 06.10.2012)

- „Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez m.in. redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii,
- Promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami,
- Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast,
- Rozwój zasobów ludzkich poprzez m.in. promowanie wykształcenia i szkoleń, wzmacnianie w samorządzie i jego instytucjach potencjału z zakresu administracji lub służby publicznej, a także wzmacnianie wspierających go procesów demokratycznych,
- Opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem,
- Badania naukowe.”⁷⁴

Norweski Mechanizm Finansowy może wspierać 6 priorytetów wcześniejszych plus na zasadach pierwszeństwa następujące 4 obszary priorytetowe:

- „ Wdrażanie przepisów z Schengen, wspieranie Narodowych Planów Działania z Schengen, jak również wzmacnianie sądownictwa,
- Ochrona środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia zdolności administracyjnych do wprowadzania w życie odpowiednich przepisów istotnych dla realizacji projektów inwestycyjnych,
- Polityka regionalna i działania transgraniczne,
- Pomoc techniczna przy wdrażaniu *acquis communautaire*.”⁷⁵

Najwięcej funduszy przeznaczono na priorytet 7 wdrażanie przepisów z Schengen- 113,46 mln euro i priorytet 1 ochrona środowiska- 102,18 mln euro. O dofinansowania z tych Mechanizmów Finansowych może się starać każdy, podmiot prywatny może mieć współfinansowanie na poziomie 60%, ale jeżeli w finansowaniu projektu pomaga budżet państwa lub jednostki samorządu terytorialnego to dofinansowanie może sięgnąć nawet 85% całkowitych kosztów kwalifikowanych.

⁷⁴http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Podstawowe%20informacje/Zakres%20pomocy/Strony/Zakres%20pomocy.aspx (data odczytu 06.10.2012)

⁷⁵http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Podstawowe%20informacje/Zakres%20pomocy/Strony/Zakres%20pomocy.aspx (data odczytu 06.10.2012)

Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” można by przypisać priorytetowi 2 czyli „*promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami*”⁷⁶ na ten cel przeznaczono 8 mln euro. Opisywany projekt pasuje do założeń tego priorytetu. Rower jest ekologicznym środkiem transportu, na czym zależy twórcom opisywanych Mechanizmów Finansowych, dba o nie zanieczyszczanie powietrza i środowiska nas otaczającego. Przejazd szlakami rowerowymi w Beskidzie Sądeckim ukazywałoby piękno przyrody i otaczającego nas świata, czyli podnosiło świadomość społeczeństwa i wagę dbania o przyrodę. Na czym mogłyby skorzystać przyszłe pokolenia. Poza tym promowanie tego regionu, jako miejsca przystosowanego do kolarstwa górskiego, ściąganie entuzjastów tego sportu i przyczyni się do rozwoju regionu.

5.6 Szwajcarski Instrument Finansowy.

Szwajcarsko- Polski Program Współpracy inaczej Fundusz Szwajcarski. 489 mln franków szwajcarskich, tyle przewidział Program Szwajcarski dla Polski, środki mają być wypłacane przez okres 8 lat. Beneficjenci powinni posiadać wkład własny wysokości 40% kosztów projektu. Wyjątkowym przywilejem cieszy się ściana południowo- wschodnia Polski, czyli województwa: lubelskie, małopolskie, podkarpackie i świętokrzyskie, gdzie Fundusz Szwajcarski rozdysponuje 40% środków przyznanych Polsce. Celem Funduszy Szwajcarskich jest: „*zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych istniejących pomiędzy Polską a wyżej rozwiniętymi państwami UE oraz różnic na terytorium Polski – pomiędzy ośrodkami miejskimi a regionami słabo rozwiniętymi pod względem strukturalnym*”⁷⁷.

⁷⁶http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Obszary%20priorytetowe/Promowanie%20zrownowazonego%20rozwaju/Strony/Promowanie_zrownowazonego_rozwaju.aspx (data odczytu 06.10.2012)

⁷⁷http://www.programszwajcarski.gov.pl/informacje_ogolne/strony/informacjeogole_0110.aspx (data odczytu 06.10.2012)

Szwajcarski Instrument Finansowy posiada cztery obszary priorytetowe, podzielone na obszary tematyczne:

1. *„Bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform*

- *inicjatywy na rzecz rozwoju regionalnego regionów peryferyjnych i słabo rozwiniętych*
- *zwiększenie ochrony wschodnich granic Unii Europejskiej*

2. *Środowisko i infrastruktura*

- *odbudowa, przebudowa i rozbudowa infrastruktury środowiskowej oraz poprawa stanu środowiska (m.in. zarządzanie*
- *odpadami stałymi, systemy energii odnawialnej, poprawa wydajności energetycznej*
- *poprawa publicznych systemów transportowych;*
- *bioróżnorodność i ochrona ekosystemów oraz wsparcie transgranicznych inicjatyw środowiskowych*

3. *Sektor prywatny*

- *poprawa środowiska biznesowego i dostępu do kapitału dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)*
- *rozwój sektora prywatnego i promocja eksportu MŚP*

4. *Rozwój społeczny i zasobów ludzkich*

- *ochrona zdrowia (m.in. profilaktyka i kampanie promocji zdrowia oraz poprawa opieki społecznej)*
- *badania i rozwój (m.in. Fundusz Stypendialny, projekty badawcze) ”⁷⁸*

Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” wpisany jest w priorytet 1 czyli, bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform. Obszar tematyczny nr.1 idealnie wpisuje się w przedstawiany projekt, Beskid Sądecki znajduje się na terenie województwa małopolskiego, które jest dodatkowo uprzywilejowane przez Fundusz Szwajcarski. Trasy proponowanych szlaków

⁷⁸ http://www.programszwajcarski.gov.pl/informacje_ogolne/strony/informacjeogole_0110.aspx (data odczytu 06.10.2012)

rowerowych znajdują się przy terenach słabo rozwiniętych, wręcz peryferyjnych. Fundusze Szwajcarski zależy również na partnerstwie naszych krajów, czyli łatwo pozyskać partnera szwajcarskiego, z którym można by było wymienić się informacjami. Jeśli chodzi o rozwój turystyki rowerowej Szwajcarzy mają duże doświadczenie, choćby ich kolej nie posiada jednego wagonu przystosowanego do przewozu rowerów jeżdżącego, co jakiś czas, tylko prawie w każdym pociągu znajduje się po kilka wagonów dostosowanych. Mając rower możesz dostać się tam wszędzie, nie trzeba podjeżdżać autem, bo niczym innym nie można dojechać.

Zakończenie

Celem pracy było zaprojektowanie i opracowanie górskich szlaków rowerowych na terenie Beskidu Sądeckiego. Projekt „Rowerem w Beskid Sądecki, jako propozycja produktu turystycznego” ma za zadanie przedstawić Beskid Sądecki, jako regionu przyjaznego dla segmentu turystów uprawiających górską turystykę rowerową.

Rozdział 4 pracy stanowi wytyczenie i opracowanie rowerowych szlaków MTB. Szlaki zostały opracowane na podstawie danych pochodzących z odbiornika GPS, który rejestrował przebieg i parametry trasy podczas przebytych przeze mnie wycieczek rowerowych po Beskidzie Sądeckim. Dzięki temu rozdziałowi cel pracy uważam za osiągnięty.

Zawarte w projekcie częściowe propozycje na temat dystrybucji i promocji projektu „Rowerem w Beskid Sądecki” wynikają bezpośrednio z moich własnych obserwacji oraz zdania innych rowerzystów spotkanych na szlaku i stanowią dodatkowe sugestie odnośnie braków, z którymi mamy styczność podczas przemierzania Sądecczyzny. Oprócz propozycji projektu w niniejszej pracy zostały przedstawione możliwości dofinansowania danego projektu przez fundusze unijne i pozaunijne. Sprawdzono również czy projekt wpisuje się w ramy Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego. Biorąc pod uwagę nacisk na ochronę środowiska i rozwój sportowy młodzieży projekt „Rowerem w Beskid Sądecki” niemalże idealnie wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego. Turystyka rowerowa rozwija się w całej Polsce, powstały rowerowe Sudety, rowerowe Podhale, więc może czas na rowerowy Beskid Sądecki.

Rysunki:

Rysunek 1. Struktura produktu turystycznego	14
Rysunek 2. Szlaki piesze - oznakowania.	23
Rysunek 3. Szlaki piesze - tablice informacyjne.....	24
Rysunek 4. Szlaki piesze – ścieżki spacerowe.	25
Rysunek 5. Szlaki piesze – ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze	25
Rysunek 6. Szlaki rowerowe międzynarodowe – oznaczenia.	26
Rysunek 7. Szlaki rowerowe krajowe – oznaczenia.	27
Rysunek 8. Szlaki rowerowe międzynarodowe i krajowe – tablice informacyjne.	28
Rysunek 9. Szlaki rowerowe – tablice informacyjne dydaktyczne.	28
Rysunek 10. Szlaki rowerowe – oznakowania szlaków pieszych dopuszczających ruch rowerowy.	29
Rysunek 11. Szlaki rowerowe – oznakowania szlaków pieszych dopuszczających ruch rowerowy w formie zblokowanej.....	29
Rysunek 12. Trasy rowerowe – oznakowania tras MTB Powerade.	30
Rysunek 13. Narciarskie szlaki turystyczne – oznakowanie.	31
Rysunek 14. Szlaki jeździeckie (konne) – oznakowanie.	32
Rysunek 15. Szlaki jeździeckie (konne) – oznakowanie za pomocą tablic informacyjnych.	33
Rysunek 16. Oficjalne logo projektu „2012 Rokiem Turystyki Rowerowej”.	47
Rysunek 17. Granice powiatów i gmin na obszarze Beskidu Sądeckiego.....	55
Rysunek 18. Granice nadleśnictw i leśnictw na terenie Sądeczyny.	56
Rysunek 19. Obszar Popradzkiego Parku Krajobrazowego i granice rezerwatów przyrody.	57
Rysunek 20. Szlaki rowerowe główne i drugorzędne wytyczone na potrzeby niniejszego projektu na terenie Beskidu Sądeckiego.....	60
Rysunek 21. Mapa przedstawiająca główne ośrodki MTB na terenie Beskidu Sądeckiego	92
Rysunek 22. Mapa przedstawiająca sieć komunikacji kolejowej i autobusowej na terenie Beskidu Sądeckiego.....	98
Rysunek 23. Cele polityki spójności i ich fundusze.	113
Rysunek 24. Podział środków na poszczególne regionalne programy operacyjne.	122

Rysunek 25. Schemat celów MRPO na lata 2007-2013. 126

Tabele:

Tabela 1. Procentowy podział środków na dotacje pomiędzy państwem członkowskim a Unią. 115

Tabela 2. Programy operacyjne w latach 2007-2013. 121

Tabela 3. Macierz zbieżności Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia. 124

Tabela 4. Podział finansów według osi priorytetowej. 129

Wykresy:

Wykres 1. Wzrost oglądalności telewizyjnych transmisji z zawodów kolarstwa górskiego MTB w latach 2011 i 2012. 41

Wykres 2. Wzrost oglądalności telewizyjnych transmisji z zawodów Downhill w latach 2011 i 2012. 42

Wykres 3. Liczba uczestników zawodów MTB Powerade na przełomie 2009-2011. 49

Wykres 4. Liczba uczestników w zawodach Beskid MTB Trophy na przełomie 2010-2012. 49

Wykres 5. Liczba sprzedanych rowerów górskich w latach 2009-2012 w specjalistycznym sklepie Bikershop w Nowym Sączu. 52

Wykres 6. Cena średniej klasy rowerów górskich marki Merida i KTM w latach 2009-2012. 52

Wykres 7. Inwestycje unijne (rozkład procentowy). 111

Wykres 8. Kwoty dla poszczególnych państw członkowskich. 116

Wykres 9. Kwoty dla państw członkowskich przeznaczone na Turystykę. 118

Wykres 10. Fundusze Europejskie. 120

Wykres 11. MRPO osie priorytetowe i przeznaczone na nie kwoty w mln euro. 123

Bibliografia:

Altkorn J., Marketing w turystyce, Warszawa 2002

Dębiec T., Nowe formy rywalizacji, „Bikeboard” 2009 nr 9, s. 57

Dudkiewicz D., Marketing usług turystycznych, Warszawa 2009

Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., Produkt turystyczny, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne
Warszawa 2005

Klawczyński D., Borówkożercy, „Bikeboard” 2009 nr 10, s. 69

Kruczek Z., Droga szlaku lokalnego do produktu turystycznego, Kraków – Zawoja 2006

Molendowicz W., Nikogo. Słownie – zero, „Dobry Tygodnik Sądecki” 2012 nr 33, s. 16

Mościcki B., Beskid Sądecki i Małe Pieniny, Oficyna Wydawnicza Rewasz 2012

Panasiuk A., Marketing usług turystycznych, Warszawa 2006

Pietroń P., Beskid Sądecki, Compass, Kraków 2011

Ryglewicz M., Beskid Sądecki 22 wycieczki rowerowe, wydawnictwo Fundacja 2004

Tabasz G., Przyroda Beskidu Sądeckiego, Nowy Sącz 2006

Strony internetowe:

<http://www.downhillcup.eu> – downhill contest – Puchar Polski w DH

<http://ec.europa.eu> – Komisja Europejska

<http://www.eog.gov.pl> - Fundusze norweskie i EOG

<http://europasrodkowa.gov.pl> - Program dla Europy środkowej

<http://eurosport.onet.pl> - serwis sportowy

<http://www.funduszeuropejskie.gov.pl> - Fundusze Europejskie

<http://www.fundusze.malopolska.pl> – Fundusze Europejskie w Małopolsce

<http://www.funduszeonline.pl> – portal informacyjny

<http://www.pot.gov.pl> – Oficjalna strona Polskiej Organizacji Turystycznej

<http://www.investor.wroclaw.pl> – Portal biznesowy

<http://tydziennowosadecki.pl> – Regionalny portal informacyjny

<http://www.intur.com.pl> – Strona internetowa Instytutu Turystyki

<http://www.iwt.org.pl> - Instytut Wspierania Turystyki

<http://www.malopolskie.pl> – regionalny portal informacyjny

<http://www.mot.krakow.pl> – Małopolska Organizacja Turystyczna – Magiczny Kraków

<http://www.mrr.gov.pl> - Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

<http://www.mtbchallenge.com> - zawody MTB strona organizatora

<http://www.mtbventure.com> - zawody MTB serwis organizatora

<http://www.mtbtrophy.com> - zawody MTB Trophy oficjalna strona

<http://www.mtbmarathon.com> - zawody MTB Powerade oficjalna strona

<http://www.narowerze.pttk.pl> - strona PTTK o tematyce turystyki rowerowej

<http://www.programszwajcarski.gov.pl> – Program szwajcarski

<http://rdlpkrakow.gis-net.pl> Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

<http://www.rowerempogorach.pl> – Trasy i wycieczki rowerowe w Beskidzie Sądeckim

<http://sport-raporty.bikeboard.pl> – portal MTB

<http://www.stat.gov.pl> – Główny Urząd Statystyczny - Portal Statystyki Publicznej

<http://www.uci.ch> - International Cycling Union

<http://wiadomosci.ngo.pl> - informacje

<http://pl.wikipedia.org> - encyklopedia internetowa

<http://www.wsth.edu.pl> – Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi

<http://wyborcza.biz> - portal informacyjny